

Utgiftsområde 23 Jord- och skogbruk, fiske med anslutande näringar m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för år 2009 om anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar samt 44 motionsyrkanden från allmänna motionstiderna 2007 och 2008.

Efter förslag av finansutskottet och efter yttrande från miljö- och jordbruksutskottet har riksdagen genom beslut den 19 november 2008 fastställt utgiftsramen för utgiftsområde 23 år 2009 till 17 573 442 000 kr.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstillelning på anslag och bemyndiganden. Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motioner avstyrks.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har med hänvisning till sina respektive förslag för utgiftsområdet inte deltagit i utskottets beslut om tilldelningen på anslag. I stället redovisar dessa partier sina ställningstaganden i var sitt särskilt yttrande.

I betänkandet finns 7 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Utskottet har beslutat att som en fortsättning på föregående års uppföljning följa upp och analysera regeringens redovisning av resultat för områdets livsmedelspolitik i budgetpropositionen för år 2009. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört i avsnittet om mål- och resultatredovisning.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Utskottets överväganden	11
Mål för politikområdena Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik	11
Uppföljning och analys av resultatredovisning av livsmedelsområdet, dvs. jordbruk, fiske samt säker och bra mat	12
Arrendekostnader för vinterbete	18
Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	19
Inledning	20
1:1 Skogsstyrelsen	20
1:2 Insatser för skogsbruket	21
1:3 Internationellt skogssamarbete	22
1:4 Statens veterinärmedicinska anstalt	22
1:5 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	23
1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	23
1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	24
1:8 Ersättningar för viltskador m.m.	25
1:9 Statens jordbruksverk	26
1:10 Bekämpande av växtsjukdomar	27
1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	27
1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	28
1:13 Räntekostnader för förskotterade gårdsstöd m.m.	29
1:14 Fiskeriverket	29
1:15 Strukturstöd till fisket m.m.	30
1:16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	31
1:17 Fiskevård	31
1:18 Livsmedelsverket	32
1:19 Livsmedelsstatistik	33
1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG- budgeten	33
1:21 Konkurrentkraftig livsmedelssektor	33
1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	35
1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	35
1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	37
1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	37
1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	38
1:27 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	39
1:28 Främjande av rennäringen m.m.	39
1:29 Sveriges lantbruksuniversitet	40
1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	41

1:31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	41
1:32 Avvecklingsmyndigheten för Livsmedelsekonomiska institutet	42
Förslag till nya anslag	42
Utskottets ställningstagande	43
Övriga motionsförslag	43
Principer för utbetalning av vissa stöd	43
Spansk skogssnigel	45
Regelförenkling m.m.	46
Mångfald	48
Förutsättningar för statliga myndigheters verksamhet m.m.	49
Vildsvinsförvaltning	50
Utbildning vid Sveriges lantbruksuniversitet	51
Förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp	52
Forskning inom de areella näringarna	52
Ersättningsnivån vid rovdjursskada	54
Kommunal djurskyddskontroll	55
Reservationer	56
1. Spansk skogssnigel, punkt 6 (s)	56
2. Regelförenkling m.m., punkt 7 (s)	56
3. Mångfald, punkt 8 (s)	57
4. Förutsättningar för statliga myndigheters verksamhet m.m., punkt 9 (mp)	58
5. Vildsvinsförvaltning, punkt 10 (s)	58
6. Forskning inom de areella näringarna, punkt 13 (s)	59
7. Kommunal djurskyddskontroll, punkt 15 (s)	59
Särskilda yttranden	60
1. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 3 (s)	60
2. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 3 (v)	61
3. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 3 (mp)	62
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	65
Propositionen	65
Motion från allmänna motionstiden hösten 2007	67
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	67
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets förslag till beslut om anslag för år 2009 inom utgiftsområde 23	73
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2009 inom utgiftsområde 23	75
<i>Bilaga 4</i>	
Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för livsmedelsområdet	77

Tabeller

Tabell 1 Utgiftsutveckling inom områdena Jordbruk samt Säker och bra mat	90
Tabell 2 Utgiftsutveckling inom området Fiske	95

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Mål

1. Mål för politikområdena Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik

Riksdagen godkänner att målen för politikområdena ska upphöra att gälla. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 23 punkt 1.

Uppföljning

2. Uppföljning och analys av resultatredovisning av livsmedelsområdet, dvs. jordbruk, fiske samt säker och bra mat

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört i avsnittet om resultatredovisning för livsmedelsområdet (jordbruk, fiske och säker och bra mat).

Anslagen

3. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

a) Bemyndiganden

Riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kr under 2010 och högst 10 000 000 kr under 2011,

2. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 775 000 kr under 2010,

3. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 kr under 2010,

4. bemyndigar regeringen att för 2009 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr,

5. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 170 000 000 kr under 2010,

6. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 185 000 000 kr under 2010 och högst 47 000 000 kr under 2011,
7. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 21 000 000 kr under 2010 och högst 7 000 000 kr under 2011,
8. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:16 Från EG-budgeten finansierat strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 53 000 000 kr under 2010 och högst 17 000 000 kr under 2011,
9. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 6 000 000 kr under 2010,
10. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 020 308 000 kr under 2010, högst 1 465 229 000 kr under 2011, högst 338 639 000 kr under 2012, högst 154 914 000 kr under 2013 och högst 20 910 000 kr därefter,
11. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 056 340 000 kr under 2010, högst 1 463 049 000 kr under 2011, högst 315 833 000 kr under 2012, högst 145 119 000 kr under 2013 och högst 19 659 000 kr därefter,
12. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:28 Främjande av rennäringen m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kr under 2010,
13. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kr under 2010, högst 400 000 000 kr under 2011 och högst 350 000 000 kr under perioden 2012–2014. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 23 punkterna 2–14.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt utskottets förslag i bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 23 punkt 16.

c) Motioner rörande anslag

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ218, 2008/09:Fi270 yrkande 89, 2008/09:MJ232, 2008/09:MJ264, 2008/09:MJ329 yrkande 2, 2008/09:MJ331, 2008/09:MJ361, 2008/09:MJ379, 2008/09:MJ383, 2008/09:MJ398, 2008/09:MJ455, 2008/09:MJ457 yrkande 4, 2008/09:MJ486 yrkandena 5 och 6, 2008/09:MJ492 och 2008/09:MJ494 yrkandena 1, 5, 11, 16 och 20.

Användning av inkomster

4. Arrendekostnader för vinterbete

Riksdagen godkänner förslaget om användandet av de under Samefonden redovisade inkomsterna från Statens fastighetsverk. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 23 punkt 15.

Övriga motioner

5. Principer för utbetalning av vissa stöd

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ224, 2008/09:MJ387 och 2008/09:MJ417.

6. Spansk skogssnigel

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ265, 2008/09:MJ288, 2008/09:MJ300 och 2008/09:MJ351.

Reservation 1 (s)

7. Regelförenkling m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ305, 2008/09:MJ403 och 2008/09:MJ494 yrkande 2.

Reservation 2 (s)

8. Mångfald

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ494 yrkande 3.

Reservation 3 (s)

9. Förutsättningar för statliga myndigheters verksamhet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ424 och 2008/09:MJ486 yrkande 8.

Reservation 4 (mp)

10. Vildsvinsförvaltning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ353, 2008/09:MJ389, 2008/09:MJ476, 2008/09:MJ481 och 2008/09:MJ494 yrkande 17.

Reservation 5 (s)

11. Utbildning vid Sveriges lantbruksuniversitet

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ286 och 2008/09:MJ490.

12. Förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ429.

13. Forskning inom de areella näringarna

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ302.

Reservation 6 (s)

14. Ersättningsnivån vid rovdjursskada

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ402 yrkande 2.

15. Kommunal djurskyddskontroll

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ494 yrkande 13.

Reservation 7 (s)

Stockholm den 27 november 2008

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s)¹, Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Jeppe Johnsson (m), Bengt-Anders Johansson (m), Ann-Kristine Johansson (s)², Sofia Arkelsten (m), Jan-Olof Larsson (s)³, Sven Gunnar Persson (kd), Rune Wikström (m), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp)⁴, Aleksander Gabelic (s)⁵, Helén Pettersson i Umeå (s)⁶, Jacob Johnson (v)⁷, Lars Tysklind (fp) och Dan Nilsson (s)⁸.

¹⁻⁸ Avstår från ställningstagande under punkt 3.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen (prop. 2008/09:1 utg.omr. 23) om anslagen inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. Utskottet behandlar också ett antal motioner från allmänna motionstiderna 2007 och 2008 med anknytning till budgeten, bilaga 1. Utskottets förslag till beslut om anslag återfinns i bilaga 2. Regeringens och oppositionspartiernas förslag i dessa delar återfinns i *bilaga 3*.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar omfattar verksamhet inom områdena jordbruks- och trädgårdsnäring, fiskerinäring och fritidsfiske, livsmedel, skogsbruk, jakt, djur, landsbygd, rennäring och samefrågor. Vidare omfattar utgiftsområdet verksamhet inom utbildning och forskning. Sammanlagt omfattar utgiftsområdet 32 anslag.

Ungefär 60 % av utgifterna finansieras från EU-budgeten. Merparten av EU-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom gårdsstöd, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör landsbygdsprogrammet och det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige.

Jordbruksdepartementet ansvarar för utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. Jordbruksdepartementet har vidare ett samordningsansvar för frågor som rör samerna. Sameområdet omfattar också anslag under andra utgiftsområden. Anslagen för utbildning och forskning ingår i områden för vilka Utbildningsdepartementet ansvarar.

Miljö- och jordbruksutskottet har som fortsättning på föregående års uppföljning beslutat att följa upp och analysera regeringens redovisning av resultat för politikområdet Livsmedelspolitik i budgetpropositionen för år 2008 samt redovisningen av resultat för hela politikområdet Livsmedelspolitik, se *bilaga 4*.

Mot bakgrund av miljö- och jordbruksutskottets tidigare arbete med en uppföljning av de fiskepolitiska insatserna (jfr 2007/08:RFR3 Uppföljning av fiskepolitikens resultat och konsekvenser) har utskottet genomfört en forskningsöversikt inom fiskeområdet för att i första hand belysa de ekologiska konsekvenserna av fisket. Översikten görs i två delar där del 1 innehåller forskning om de omvärldsfaktorer som har såväl direkt som indirekt effekt på fiskpopulationer och del 2 innehåller framtidsscenarioer där det belyses hur klimatförändringar och framtida fiskeförvaltning kan påverka fiskpopulationerna. Del 1 har färdigställts under 2008 och utgör en sammanställning av vetenskaplig litteratur, rapporter och intervjuer om hur fiske, övergödning och miljögifter har påverkat våra fiskpopulationer.

Sammanställningen har med titeln Fiskpopulationer i svenska vatten – Hur påverkas de av fiske, övergödning och miljögifter? publicerats i serien Rapporter från riksdagen (2008/09:RFR4).

Den 13 oktober 2008 besökte utskottet Fiskeriverket i Göteborg för att inhämta information om aktuella fiskefrågor. Den 28 oktober 2008 uppvaktade Sveaskog AB utskottet för att informera om bolagets arbete för hållbart skogsbruk. Utskottet besökte Jordbruksverket och Skogsstyrelsen den 17 november för att inhämta information om dessa myndigheters verksamhet.

Utskottet välkomnade i utlåtande (2007/08:MJU10) Hälsokontrollen av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken Jordbruksdepartementets initiativ att bjuda in utskottet att delta i en kontaktgrupp för att underlätta diskussionerna om det fortsatta reformarbetet inom ramen för hälsokontrollen. Kontaktgruppen leds av statssekreteraren vid departementet och består av representanter för de politiska partierna i riksdagen samt berörda tjänstemän. Kontaktgruppen har haft åtta sammanträden.

Utskottets överväganden

Mål för politikområdena Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner att målen för politikområdena Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik upphör att gälla.

Propositionen

Regeringen föreslår att målen för politikområdena Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik ska upphöra att gälla. Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar har under tidigare år strukturerats under följande politikområden: Skogspolitik, Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik samt även delvis Utbildningspolitik och Forskningspolitik. Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100 avsnitt 4.4.4) och som utvecklas i budgetpropositionen för 2009 (avsnitt 10.4.1) utgår den enhetliga verksamhetsstrukturen. Det innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden och i förekommande fall inte heller i verksamhetsområden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag att upphäva målen för politikområdena. Som anförs i propositionen ska regeringens mål för utgiftsområdet i fortsättningen uttryckas i en gemensam vision för utgiftsområdet: Bruka utan att förbruka. Visionen har delats in i tre strategiska inriktningsmål som kommer att utgöra strukturen för regeringens redovisning och uppföljning:

- Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.
- De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.
- De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.

Utskottet noterar att regeringen har för avsikt att återkomma med information om det fortsatta arbetet med de tre inriktningsmålen. Som utskottet redovisar i följande avsnitt bör frågan om hur de övergripande målen ska beslutas för den statliga verksamheten inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde lyftas fram i det fortsatta utvecklingsarbetet.

En annan fråga som behandlas i det följande är formerna för och innehållet i den fortsatta resultatredovisningen till riksdagen. Utskottet anser att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara hur utskottets arbete med dels fördjupad uppföljning och utvärdering, dels löpande uppföljning av regeringens resultatredovisningar kan underlättas så att utskottet även fortsättningsvis kan fullfölja sitt uppdrag enligt riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer. Utskottet konstaterar vidare att det inte framgår av budgetpropositionen för 2009 hur den vision för utgiftsområdet och de tre inriktningsmål som har tagits fram av regeringen ska kunna följas upp och utvärderas. Det framgår inte heller vilka indikatorer som ska användas för att mäta och redovisa t.ex. öppenhet, mångfald, omtanke och ansvarstagande.

Uppföljning och analys av resultatredovisning av livsmedelsområdet, dvs. jordbruk, fiske samt säker och bra mat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om regeringens redovisning av resultat för området livsmedelspolitik.

Forskningsöversikt

Fiskpopulationer i svenska vatten – Hur påverkas de av fiske, övergödning och miljögifter?

Som nämnts i ett inledande avsnitt har utskottet genomfört en forskningsöversikt inom fiskeområdet, Fiskpopulationer i svenska vatten – Hur påverkas de av fiske, övergödning och miljögifter? (RFR 2008/09:4). Utskottet vill i detta sammanhang redovisa att sammantaget visar forskningen att fisket är den enskilt viktigaste faktor som påverkat situationen för fiskpopulationer i Sveriges sjöar och havsområden. Förutom att överfiske har lett till en nedgång i hela fiskpopulationer, har det selektiva fisket efter stora individer även resulterat i betydande förändringar av åldersstrukturen i kvarvarande bestånd. Det kan i sin tur leda till sämre reproduktionsframgång och sämre förmåga hos bestånden att klara naturliga fluktuationer i livsmiljön. Forskningen visar att fisket haft stor påverkan på såväl målarter som ekosystemet i sin helhet, varför det är av yttersta vikt att våra fiskpopulationer förvaltas uthålligt. Det har visat sig att förvaltning som bygger på kortsiktiga beslut leder till såväl ekologiska som ekonomiska förluster. Vattenbruket kan ses som ett komplement till fisket, och näringen har potential att växa om det sker parallellt med en hållbar förvaltning av de akvatiska eko-

systemen. Undersökningar visar att även fritidsfisket och turistfisket har potential att ge stora förtjänster både ur ett ekonomiskt perspektiv och som en källa till rekreation.

Övergödningens effekter på fiskpopulationer är komplexa. I ett initialt skede kan övergödning ha en positiv påverkan på fiskpopulationer eftersom födotillgången tenderar att öka. Däremot kan övergödning på sikt orsaka syrebrist, igenväxning av viktiga livsmiljöer och förändringar i art-sammansättning hos bytesdjuren, vilket i sin tur kan orsaka nedgång i fiskpopulationer. Hela ekosystemet måste beaktas då man behandlar övergödningens problematiken. Ny forskning visar t.ex. att avsaknad av rovfiskar (t.ex. torsk) kan förvärra effekterna av övergödning. En minskning av mängden rovfisk kan, precis som ökade utsläpp av närsalter, leda till att mängden växtplankton eller makroalger ökar och i förlängningen orsaka syrebrist och bottendöd.

Många fiskpopulationer i Sverige har genomgått stora strukturella förändringar där både ett högt fisketryck och övergödning spelat en viktig roll. I ett ekosystem som redan genomgått sådana storskaliga förändringar kan effekten av miljögifter potentiellt ha betydelse för fiskpopulationers förmåga att återhämta sig. Effekter av diffusa utsläpp, såväl vattenburna som luftburna, kan ha större effekt på fiskpopulationer än vi i dag har kunskap om. Fortsatt miljöövervakning, screening och forskning är viktiga verktyg i arbetet om miljögifters påverkan på ekosystemen.

Uppföljning och analys av resultatredovisning för livsmedelsområdet

Bakgrund

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har på utskottets uppdrag gjort en genomgång och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2009 vad gäller livsmedelsområdet. I likhet med uppföljningsgruppen har utskottet i sin analys utgått från det livsmedelspolitiska målet som gällde 2008 och de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar. Riksdagen har beslutat att målet för livsmedelspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan.

Utskottet vill sammanfattningsvis redovisa följande. Rapporten fogas till detta betänkande, se *bilaga 4*.

Utskottets ställningstagande

Jordbruk

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom jordbruksområdet. Det är särskilt svårt att bedöma om insatserna bidrar till att uppnå det livsmedelspo-

litiska målets ekologiska och sociala dimensioner eftersom indikatorer saknas där. När det gäller målets ekonomiska dimension visar indikatorerna att det ekonomiska resultatet för jordbruket kraftigt har förbättrats under år 2007, men att variationerna mellan olika driftsriktningar är stora.

När det gäller resultatredovisningens utformning kan utskottet konstatera att årets redovisning tydligare är inriktad på resultat och mindre på allmän information om tillståndet och utvecklingen inom området, vilket har underlättat bedömningen av om den resultatinformation som riksdagen har att ta ställning till är tillräcklig eller inte. Däremot kan utskottet konstatera att resultatredovisningen har försämrats i jämförelse med förra årets budgetproposition när det gäller tydligheten i redovisningen av resultatindikatorer. Resultatredovisningen utgår inte längre lika tydligt från de indikatorer som regeringen har använt tidigare år för att beskriva och analysera uppnådda resultat. Vissa indikatorer redovisas inte, bl.a. utnyttjande av kvoter, och det lämnas ingen förklaring till detta. Det saknas fortfarande en tydlig redovisning av jämförbara tidsserier, vilket gör det svårt att bedöma det redovisade resultatet. Liksom tidigare år kan konstateras att det inte finns någon indikator för det livsmedelspolitiska målets ekologiska aspekt.

Fiske

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en bedömning av resultatet av de olika statliga insatserna inom fiskeområdet. Utskottet delar regeringens bedömning att målpuppfyllelsen i förhållande till målen för EU:s gemensamma fiskepolitik är bristfällig. När det gäller den ekologiskt hållbara delen av målet kan utskottet konstatera att det av resultatredovisningen inte framgår t.ex. hur stor andel av det svenska fisket som sker på bestånd som har osäker beståndsstatus eller på bestånd som är utanför biologiskt säkra gränser. När det gäller den ekonomiskt hållbara delen av målet redovisar regeringen att lönsamheten inom fisket generellt är låg. Utskottet kan även i år konstatera att regeringens resultatredovisning inte omfattar resultaten av statens insatser inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism. Utskottet finner det angeläget att även resultaten av insatserna inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism fortsättningsvis redovisas till riksdagen.

När det gäller frågan om resultatredovisningens utformning för fiskeområdet kan utskottet konstatera att regeringen tidigare har angett att den avsåg att återkomma till riksdagen i årets budgetproposition angående de frågor som utskottet tog upp i förra årets uppföljning av resultatredovisningen. Utskottet kan dock konstatera att de synpunkter som framfördes förra året inte återspeglas i årets resultatredovisning.

Utskottet kan dessutom konstatera att tidigare använda resultatindikatorer inte redovisas till riksdagen i årets budgetproposition. Som förklaring anges att riksdagen har lämnat synpunkter på indikatorerna, varför reger-

ingen har för avsikt att se över dem och beakta riksdagens övriga synpunkter och återkomma. Det anges inte när eller hur regeringen avser att återkomma till riksdagen.

Utskottet anser att det är viktigt att regeringen lämnar tydliga och ändamålsenliga resultatredovisningar som underlag inför riksdagens beredning av regeringens budgetförslag. Detta bör även fortsättningsvis i huvudsak ske årligen i budgetpropositionen. I vissa fall kan riksdagen ha behov av fördjupade resultatredovisningar. Sådana redovisningar bör lämnas av regeringen i särskilda resultatskrivelser inför riksdagens budgetberedningar. Det kan konstateras att regeringen inte heller i årets budgetproposition närmare redovisar vilken inverkan på fiskbestånden som de olika statliga insatserna har. Utskottet har de två senaste åren framfört att en fördjupad redovisning av detta lämpligen skulle kunna göras i en resultatskrivelse till riksdagen. Utskottet konstaterar att någon sådan inte har tagits fram, och det framgår inte heller om någon sådan är planerad. Det saknas även andra redovisningar som utskottet har framfört önskemål om de senaste åren, bl.a. en redovisning av de statliga insatsernas betydelse för fiskenäringens ekologiskt hållbara utveckling, en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen, en redovisning och analys av strukturförändringarna inom fisket, särskilt det småskaliga, samt en redovisning av fiskenäringens betydelse för olika regioner.

Miljö- och jordbruksutskottet pekade förra året på ett antal övriga punkter som bedömdes vara viktiga att uppmärksamma i det fortsatta utvecklingsarbetet kring regeringens resultatredovisning till riksdagen. Utskottet kan i årets uppföljning konstatera att vissa förändringar har genomförts av regeringen. Det återstår dock fortfarande ett behov av fortsatt utvecklingsarbete, bl.a. vad gäller att regeringen bör göra en egen bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att nå de av riksdagen beslutade målen. Utskottet gör även i årets uppföljning bedömningen att resultatredovisningen i högre grad bör inriktas på att redovisa faktiskt uppnådda resultat och inte insatser samt att bedöma om det redovisade resultatet pekar på en positiv eller negativ utveckling.

Säker och bra mat

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom området. Utskottet delar regeringens bedömning att den tillgängliga informationen tyder på att de flesta livsmedel som konsumeras i Sverige är säkra. Samtidigt konstaterar utskottet att det finns vissa osäkerheter kring den lokala livsmedelskontrollen, bl.a. att kompetensen är skiftande och att kontrollen varierar mellan olika kommuner. Utskottet vill samtidigt betona att problem inom livsmedelskontrollen inte behöver innebära att det finns problem vad gäller livsmedels säkerheten.

När det gäller resultatredovisningens utformning kan utskottet konstatera att det inte görs några analyser av uppnådda resultat i förhållande till det mål för livsmedelspolitiken som riksdagen har beslutat om. En indikator rörande matvanor har tagits bort utan förklaring. De synpunkter på indikatorerna som utskottet framförde förra året har inte beaktats. Det saknas fortfarande en tydlig redovisning av jämförbara tidsserier, vilket gör det svårt att bedöma det redovisade resultatet.

Småskalig livsmedelsproduktion

År 2005 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Utskottet kan i årets uppföljning av resultatredovisningen konstatera att regeringen redovisar ett antal insatser för småskalig livsmedelsproduktion, men inte heller i år redovisas det faktiska resultatet av gjorda insatser för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Utskottet vill därför åter framhålla att det vore mycket värdefullt om riksdagen kunde få en samlad redogörelse för de åtgärder som har vidtagits med anledning av utskottets uppföljning av förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen och en fördjupad analys av resultatet av dessa åtgärder.

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

Miljö- och jordbruksutskottets tidigare uppföljningar

Sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning inom både riksdagen och Regeringskansliet. Som ett led i detta arbete har miljö- och jordbruksutskottet fr.o.m. 2005 årligen följt upp och analyserat regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen. Inom det livsmedelspolitiska området har riksdagen i de senaste budgetberedningarna gett en tydlig återkoppling till regeringen angående hur redovisning och bedömning av uppnådda resultat bör utvecklas när det gäller både det faktiska innehållet och strukturen för redovisningen. Synpunkterna har handlat bl.a. om valet av indikatorer och deras koppling till av riksdagen beslutade mål, behovet av att tydliga tidsserier redovisas för samtliga indikatorer, behovet av uppföljningar av olika statliga insatsers resultat och bedömningar av hur insatserna bidrar till att nå målen samt önskemål om att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya insatser.

När det gäller de synpunkter som framfördes av riksdagen hösten 2007 angav regeringen i skrivelse 2007/08:75 att utskottets uppföljning och analys av resultatredovisningen för politikområdet Livsmedelspolitik bereddes i Regeringskansliet och att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2009. Utskottet kan i årets uppföljning konstatera att regeringen i budgetpropositionen för 2009 inte redovisar resultatet av denna beredning.

Förändringar i budgetpropositionen för år 2009 – upphävande av målen för politikområdena

Utskottet kan konstatera att regeringen som ett svar på den kritik som tidigare har framförts mot att indelningen i politikområden och utgiftsområden inte har varit överensstämmande har valt att inte längre indela den statliga verksamheten i politikområden. Utskottet menar att det dock fortsatt finns behov av en underindelning av utgiftsområde 23 för att möjliggöra en relevant resultatredovisning till riksdagen. Enligt utskottets bedömning förefaller den underindelning som regeringen har valt i årets budgetproposition att vara relevant (Skogen; Djurhälsa, djurskydd och viltvård; Livsmedel – Jordbruk, Fiske, Säker och bra mat; Landsbygd; Sameområdet; Utbildning och forskning).

Som en följd av att indelningen i politikområden tas bort har regeringen föreslagit riksdagen att målen för de nuvarande politikområdena Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik ska upphöra att gälla. I stället anger regeringen att ett gemensamt mål ska gälla för hela utgiftsområde 23 och att detta ska beslutas av regeringen, inte av riksdagen.

Utgångspunkterna för utskottets uppföljnings- och utvärderingsarbete

Utskottet kan konstatera att regeringen enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten till riksdagen ska redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Vidare har riksdagen vid två tillfällen under senare år beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete rörande bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning. Av riktlinjerna framgår bl.a. att riksdagen är en central länk i styrkedjan. I riksdagens riktlinjer betonas utskottens möjlighet att i budgetbetänkandena ta ställning till de av regeringen redovisade resultaten i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Miljö- och jordbruksutskottet har i sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet de senaste åren arbetat i enlighet med riksdagens riktlinjer. Utskottet har i sina uppföljningar och utvärderingar analyserat redovisade resultat i förhållande till de mål, regler och anslag för verksamheten som riksdagen har beslutat om.

Årets uppföljning

Miljö- och jordbruksutskottet har vid olika tillfällen betonat att de synpunkter som utskottet har fört fram i budgetbetänkandena är viktiga att uppmärksamma i regeringens fortsatta utvecklingsarbete. Utskottets uppföljning visar att regeringen inte heller i årets resultatredovisning har beaktat de synpunkter som utskottet tidigare har framfört. Utskottet vill därför återigen betona vikten av att utskottets synpunkter beaktas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för år 2009 har ändrat på verksamhetsstrukturen och föreslår att riksdagsbindningen av vissa mål ska upphöra, däribland målet för livsmedelspolitiken. Vidare anger regeringen en vision och tre inriktningsmål som kommer att utgöra

strukturen för regeringens kommande redovisning och uppföljning inom utgiftsområde 23. Samtidigt kan utskottet konstatera att regeringen framför att formerna för och innehållet i regeringens resultatredovisning till riksdagen är föremål för fortsatt diskussion och att en självklar utgångspunkt i denna diskussion är att riksdagens efterfrågan på resultatinformation ska tillgodoses. Enligt regeringen finns anledning att noga överväga i vilken utsträckning den nya indelningen av regeringens resultatredovisning tillgodoser riksdagens behov av information. Regeringen menar även att det finns anledning att fortsatt överväga hur en ordning ska skapas som ger bättre förutsättningar än i dag för en dialog mellan riksdagen och regeringen om inriktningen och resultatet av den förda politiken.

Utskottet anser att det är angeläget att i det fortsatta utvecklingsarbetet lyfta fram frågan om riksdagen eller regeringen ska fatta beslut om de övergripande målen för den statliga verksamheten inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde. En annan viktig fråga är formerna för och innehållet i den fortsatta resultatredovisningen till riksdagen. Utskottet anser att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara hur utskottets arbete med dels fördjupad uppföljning och utvärdering, dels löpande uppföljning av regeringens resultatredovisningar kan underlättas så att utskottet även fortsättningsvis kan fullfölja sitt uppdrag enligt riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer. Utskottet har för avsikt att fortsatt följa utvecklingen av denna viktiga fråga.

Utskottet konstaterar slutligen att det av budgetpropositionen för 2009 inte framgår hur den vision för utgiftsområdet och de tre inriktningsmål som har tagits fram av regeringen ska kunna följas upp och utvärderas. Det framgår inte heller vilka indikatorer som ska användas för att mäta och redovisa t.ex. öppenhet, mångfald, omtanke och ansvarstagande.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om regeringens resultatredovisning för området livsmedelspolitik.

Arrendekostnader för vinterbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner att inkomster från Statens fastighetsverk som redovisas under Samefonden får användas för att delfinansiera arrendekostnader för vinterbete.

Propositionen

Regeringen får använda del av de under Samefonden redovisade inkomsterna från Statens fastighetsverk för delfinansiering av arrendekostnader för vinterbete.

Utskottets ställningstagande

I enlighet med vad som framgår av propositionen har det genom olika domar fastslagits att det inte finns någon av avtal oberoende rätt till vinterbete för ren på vissa privata fastigheter i Härjedalen. På regeringens uppdrag har det, under Statens jordbruksverks ledning, förhandlats fram ett utkast till avtal om arrende av vinterbete mellan samebyar och privata markägare och som parterna i princip är överens om. Arrendet anges till 5 kr per hektar och år. Enligt regeringen anser sig dock samebyarna inte kunna betala hela arrendekostnaden ensamma. Man anser sig behöva extern finansiering för cirka hälften av kostnaden som totalt uppgår till ca 1 500 000 kr per år.

Efter förslag av regeringen beslöt 1962 års riksdag att nettoavkastningen av skogarna på renbetesfjällen i Jämtlands län under en tid av 50 år skulle tillföras Samefonden. Beloppet, som är indexreglerat, uppgår i dag enligt regeringen till knappt 1 500 000 kr per år och betalas av Statens fastighetsverk, som förvaltar skogarna. Samefondens styrelse beslutar hur dessa medel ska användas, enligt riksdagsbeslutet ”för att stödja renskötseln och för andra utgifter till fromma för samerna”. Dessa medel bör enligt förhandlingsgruppen få användas för delfinansiering av arrendekostnaden.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är angeläget att en finansiering av arrendeavtalen för vinterbete kommer till stånd och att den föreslagna delfinansieringen är lämplig. Länsstyrelsen bör därför av dessa medel få disponera ett belopp motsvarande högst 50 % av arrendekostnaden.

Mot bakgrund av ovanstående tillstyrker utskottet regeringens förslag.

Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar i enlighet med vad utskottet föreslår och som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag om medelstilldelning på anslagen. Riksdagen bifaller även regeringens förslag om bemyndiganden under detta utgiftsområde. Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med förslag om annan fördelning på anslag under utgiftsområdet m.m.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Inledning

Enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen ska riksdagen i ett och samma beslut fastställa ramarna för de olika utgiftsområdena och godkänna en beräkning av statsbudgetens inkomster. Beslutsordningen innebär att riksdagen tar ställning till dessa poster genom ett beslut. Alla förslag som avser utgiftsramar m.m. och beräkningen av statsbudgetens inkomster är sammanförda i en enda beslutspunkt, det s.k. rambeslutet. Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande (bet. 2008/09:FiU1) behandlat regeringens och partiernas förslag till fördelning av statsutgifterna på utgiftsområden. Detta betänkande ligger till grund för riksdagens rambeslut som fattades den 19 november 2008 om statsbudgeten och utgiftsramarna för de olika utgiftsområdena nästa år (rskr. 2008/09:46). Riksdagen har därmed ställt sig bakom ramen för utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar som angivits i budgetpropositionen. Ramen för utgiftsområde 23 för 2009 är 17 573 422 000 kr.

När riksdagen fattat beslut om fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden tas ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Även beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett och samma beslut. I det följande redovisas regeringens förslag avseende de olika verksamheter som ingår i utgiftsområde 23 och förslag i aktuella motioner.

1:1 Skogsstyrelsen

Propositionen

Anslaget används för Skogsstyrelsens förvaltningskostnader. Regeringen bedömer att de ökade ambitionerna inom EU och internationellt om samarbete kring skogsfrågor kommer att ställa höga krav på svenskt deltagande. Det europeiska och internationella arbetet är därför en viktig del av myndighetens arbete. Anslaget får användas för att medfinansiera kompetensutvecklingsinsatser enligt rådets förordning (EG) nr 1698/2005 av den 20 september 2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu).

Skogsstyrelsens offentligrättsliga verksamhet utgörs av avgifter för handel med skogsodlingsmaterial från utomstatliga näringsidkare. Skogsstyrelsen bedriver uppdragsverksamhet som, i huvudsak, finansieras genom avgifter. Undantag är vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Uppdragsverksamheten uppvisar ett kraftigt underskott 2007. Det är utfallet av uppdrag åt arbetsmarknadsmyndigheten som står för det största underskottet. Avvecklingen av arbetsmarknadsåtgärden Gröna jobb har påbörjats under 2007 och kommer att slutföras under 2008.

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 2 miljoner kronor för 2009 och 1 miljon kronor för 2010 och 2011 för satsningar i regeringens kommande proposition om klimat och energi.

Regeringen föreslår att 336 316 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionen

I motion 2008/09:MJ486 (mp) yrkande 5 delvis begärs att anslaget ska höjas med 50 000 000 kr. Skogsstyrelsen behöver resurser för att förtydliga kraven på naturhänsyn vid skogsbruk. Dessutom behöver Skogsstyrelsen utöka arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal.

1:2 Insatser för skogsbruket

Propositionen

Anslaget används för att täcka kostnader för statsbidrag enligt förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket och finansierar bidrag till sådant ädellövskogsbruk som regleras särskilt i skogsvårdslagen (1979:429) och vissa natur- och kulturmiljövårdsåtgärder. Anslaget används också för att täcka kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal. Anslaget används vidare för att täcka kostnader för statsbidrag enligt förordningen (2005:229) om tillfälligt stöd för lagring av virke och förordningen (2006:171) om bidrag till anläggning av skog på områden med stormfällad skog samt statliga insatser för att övervaka och bekämpa skadeinsektspopulationen i de stormdrabbade områdena i södra Sverige. Anslaget används också till insatser för skogens och jordbrukets roll för klimatet, inklusive förbättrade förutsättningar för en ökad produktion och ett hållbart uttag av biomassa. Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader hos Skogsstyrelsen.

I hanteringen av vissa bidrag och ersättningar till skogsägare behöver ekonomiska förpliktelser kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2009 för anslaget ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare ingångna förpliktelser medför framtida behov av anslag om högst 20 000 000 kr under 2010 och högst 10 000 000 kr under 2011.

Arbetet med att minska klimatpåverkan innebär en ökad efterfrågan på biomassa från den svenska skogen och jordbruket. För 2008 tillfördes anslaget 10 miljoner kronor till insatser för att stärka skogens och jordbrukets roll för klimatet. Regeringen anser att anslaget bör ökas med ytterligare 20 miljoner kronor 2009 till insatser för detta ändamål.

Efter stormen i södra Sverige i januari 2005 riskerade stora mängder stormfällda träd att förstöras. Riksdagen beslutade att medel bl.a. skulle avsättas till merkostnader för insektsövervakning, stöd för skogsbilvägar och andra enskilda vägar, stöd för lagring av stormfällt virke samt stöd till återplantering av de stormdrabbade områdena (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21, rskr. 2004/05:303 och prop. 2005/06:1, bet. 2005/06: MJU2, rskr. 2005/06:107). För 2008 tillfördes anslaget 150 miljoner kronor för stöd till återplantering. Regeringen följer utvecklingen noggrant för att snabbt kunna vidta åtgärder inom befintliga anslag.

Regeringen föreslår att 249 873 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ383 (v) delvis bör anslaget förstärkas med 50 000 000 kr. Ytterligare insatser behövs för att genom naturvårdsavtal och biotopskydd skydda den biologiska mångfalden i skogen. I motion 2008/09:MJ486 (mp) yrkande 5 delvis föreslås att anslaget förstärks med 40 000 000 kr. Prisökningen för skogsmark innebär att anslagen för biotopskydd och naturvårdsavtal behöver öka. Det är dock inte motiverat med ett generellt statligt stöd till skogsägare för nyplantering. Återplanteringsstödet bör begränsas till merkostnaden för att återplantera med lövskogsinblandning, jämfört med återplantering av enbart barrträd.

1:3 Internationellt skogssamarbete

Propositionen

Anslaget används bl.a. för det alleuropeiska skogssamarbetet, närområdes-samarbete i skogsfrågor inom Östersjöregionen samt nordiskt samarbete. FN:s skogssamarbete, främst i form av FN:s skogsforum, skogens roll i klimatkonventionen och FAO, belastar också anslaget.

Regeringen föreslår att 1 397 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:4 Statens veterinärmedicinska anstalt

Propositionen

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda och utreder bl.a. uppkomst, orsak och spridningssätt av sjukdomar hos djur. SVA:s uppgift är att uppnå och vidmakthålla en god djur- och folkhälsa. Arbetet bedrivs genom forskning och utveckling samt direkta förebyggande, diagnostiserande och bekämpande åtgärder rörande infektionssjukdomar hos djur.

SVA medverkar vid utbrott av epizootiska och zoonotiska sjukdomar och ansvarar för Zoonoscentrum i Sverige.

SVA är nationellt veterinärmedicinskt laboratorium samt bl.a. internationell expertfunktion (Collaborating Centre) för viss molekylärdiagnostik av virus (PCR-diagnostik) inom ramen för Världsgesamheten för djurhälsa (OIE). SVA är även utsett till Europeiska gemenskapens referenslaboratorium för campylobacter.

Ett program för att följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos vilda djurpopulationer genomförs i samråd med Naturvårdsverket. För att finansiera detta tillförs anslaget 3 miljoner kronor från det under utgiftsområde 20 uppförda anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald. Ytterligare 3 miljoner kronor från detta anslag kan disponeras för akuta åtgärder. Anslaget tillförs 4 miljoner kronor för 2009 och 6 miljoner kronor per år 2010 och 2011 för åtgärder som presenteras närmare i regeringens proposition om klimat och energi.

Regeringen föreslår att 114 592 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:5 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen

Propositionen

Anslaget används för statens bidrag till distriktsveterinärorganisationen (DVO) och för att minska avlägset boende djurägares veterinärkostnader avseende livsmedelsproducerande djur. Jordbruksverket är chefsmyndighet för DVO. DVO är avpassad främst för att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård hos djur inom animalieproduktionen och hos hästar som används i jord- och skogsbruket. Om det finns djurskyddsskäl eller där annan veterinärvård inte kan anvisas är en distriktsveterinär skyldig att även tillhandahålla djursjukvård för övriga djur. DVO ska, i samarbete med bl.a. den av lantbruksnäringen organiserade hälsokontrollverksamheten, medverka vid förebyggande åtgärder, delta i kontroll- och bekämpningsprogram samt utföra officiella veterinäruppgifter. DVO finansieras i första hand av djurägarna och i övrigt av anslag över statsbudgeten. Kostnaderna för jourverksamhet utgör en betydande del av anslaget.

Under anslaget anvisas även medel för att minska avlägset boende djurägares veterinärkostnader för vård av livsmedelsproducerande djur. Dessa medel får disponeras till veterinär inom DVO eller till annan veterinär som arbetar under liknande former.

Enligt förordningen (1994:1313) om avgifter vid veterinär yrkesutövning meddelar Jordbruksverket föreskrifter om avgifter vid sådan veterinär yrkesutövning som står under verkets tillsyn och som avser arbetsuppgifter som utförs av en distriktsveterinär eller av annan veterinär på grund av en föreskrift eller ett myndighetsförordnande.

Regeringen föreslår att 99 694 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Propositionen

Ett av anslagets ändamål är att finansiera arbete för djurhälsovård i form av förebyggande hälsokontroll och djursjukdatasystem. Insatser ska begränsa skadeverkningarna av djursjukdomar och förebygga spridning av smittsamma djursjukdomar som kan överföras till både djur och människor. Ett annat ändamål med anslaget är att finansiera djurskyddsfrämjande åtgärder, såsom forskning och utveckling m.m. inom djurskyddsområdet rörande djurskydd och utarbetande av metoder som kan ersätta djurförsök samt till prövning av nya tekniska system i djurhållningen. Anslaget används även för stöd till biodling och till djursjukdata.

Det av EU till hälften medfinansierade treåriga honungsprogrammet, som totalt omfattar 13,5 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s budgetår. För 2008–2010 har ett nytt svenskt honungsprogram godkänts av EU. Programmet kommer att utökas från 4,5

miljoner kronor 2009 till 5 miljoner kronor 2010. Detta innebär att staten behöver åta sig framtida förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan beviljat anslag. Av denna anledning föreslås att regeringen bemyndigas att under 2009 för ramanslaget fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 775 000 kr under 2010.

Regeringen föreslår att 14 708 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionen

I motion 2007/08:MJ218 (m, c, fp, kd) framhålls behovet av ett Animal Welfare Center. Den komplexa problembilden kring smuggling, import och handhavandet av olika slags djur motiverar att en samlande instans inrättas med kunskap och erfarenhet inom djurhållning och djurhälsa. Välfärdscentrumet skulle vara tillgängligt för såväl myndigheter som allmänhet.

1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Propositionen

Anslaget används för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658) och lagen (1992:1638) om provtagning på djur m.m. eller med stöd av i lagarna meddelade föreskrifter. Vidare används anslaget för bidrag till obduktionsverksamhet, för kostnader i samband med fågelinfluensa, för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller och för genomförande av EG-lagstiftningen om djurskydd, djurhälsa, foder och livsmedel. Anslaget används för nationell medfinansiering av kontroller för TSE (BSE och scrapie) som Sverige enligt EU:s krav är skyldig att göra.

Regeringen bör bemyndigas att under 2009 för ramanslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 4 500 000 kr under 2010.

Regeringen anser att de obligatoriska TSE-kontroller som utförs vid slakt av nötkreatur ska bekostas med allmänna medel under perioden 2008–2010. Nedsättningen av avgiften genomförs i enlighet med kommissionens förordning (EG) nr 1857/2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget om statligt stöd till små och medelstora företag som är verk-samma inom produktion av jordbruksprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 70/2001, EUT L358, 16.12.2006. Under 2008 anvisades 26 miljoner kronor för detta ändamål på anslaget 43:1 Statens jordbruksverk. Med syfte att tydliggöra alla kostnader som har med TSE-testerna att göra föreslås dessa medel flyttas till anslaget 1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.

Regeringen föreslår att 150 349 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:8 Ersättningar för viltskador m.m.

Propositionen

Anslaget används för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724).

Tillväxten i populationer av säl och stora rovdjur gör att utgifterna under 2009 väntas öka avsevärt. I syfte att behålla möjligheten till ersättning för skada på tamdjur, fångst och redskap anser regeringen att anslaget bör ökas med 20 miljoner kronor för 2009.

Regeringen föreslår att 110 975 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Jägare är enligt 49 § jaktförordningen (1987:905) skyldiga att betala viltvårdsavgift på 300 kr per år till Viltvårdsfonden. Medlen ur fonden används för att främja viltvården och andra liknande ändamål som är förenliga med jaktlagens syfte. Jaktåret omfattar tiden den 1 juli–den 30 juni. Merparten av viltvårdsavgifterna betalas till fonden i början av jaktåret, medan utgifterna är fördelade över kalenderåret. Mot denna bakgrund föreslås att regeringen bemyndigas låta Kammarkollegiet ha tillgång till en särskild kredit för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr för 2009.

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ383 (v) delvis bör anslaget för 2009 minskas med 10 000 000 kr. För att förbättra samexistensen mellan människor och rovdjur är det betydelsefullt att minimera antalet rovdjursangrepp på tamdjur. Anslaget bör användas bl.a. till bidrag till tamdjursägare i rovdjurs-täta områden för att finansiera rovdjursstängsel. Enligt yrkandena 16 och 20 i motion 2008/09:MJ494 (s) bör anslagen till viltskadeersättningen ligga kvar på 2009 års nivå t.o.m. 2011. Enligt motion 2008/09:MJ331 (s) bör det göras en översyn av behovet av ersättning för tamdjur som har skadats indirekt av fredat vilt. I motion 2008/09:MJ232 (m) anförs att de medel ur Viltvårdsfonden som används för information om rovdjur bör fördelas mer neutralt. Svenska Jägareförbundet har ett allmänt uppdrag att leda delar av viltvården och jakten i Sverige. För arbetet med det allmänna uppdraget har regeringen årligen fördelat pengar ur Viltvårdsfonden. Det är problematiskt att en intresseorganisation för jägare har i uppdrag att informera på ett objektivt sätt.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Enligt viltskadeförordningen (2001:724) får bidrag lämnas dels för åtgärder som syftar till att förebygga skada av vilt, dels för att ersätta skada av vilt. Bidrag kan lämnas i mån av tillgång på medel. Av 11 § viltskadeförordningen framgår att länsstyrelsen får lämna ersättning för skada av vilt, på annat än ren, om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv ska svara för de kostnader som skadan föranleder. Vidare framgår ur viltskadekungörelsen (Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om

bidrag till ersättningar för viltskador enligt 11 och 12 §§ viltskadeförordningen [2001:724], NFS 2002:13) att ersättningens storlek ska reduceras med skäligt belopp, om besiktning inte entydigt visat att skadan orsakats av fredat vilt. Enligt vad utskottet har erfarit från Naturvårdsverket medger föreskrifterna att länsstyrelsen lämnar ersättning för indirekta skador, förutsatt att villkoren för ersättning i övrigt är uppfyllda. Naturvårdsverket arbetar för närvarande med att ta fram nya viltskadeföreskrifter. I de nya föreskrifterna, som planeras att träda i kraft vid årsskiftet 2008/09, avser verket att tydliggöra att ersättning även kan utgå för indirekta skador.

Enligt 49 § jaktförordningen (1987:905) är den som jagar skyldig att betala viltvårdsavgift. Avgiften är 300 kr och gäller för ett jaktår. Avgifterna förvaltas genom Viltvårdsfonden. Regeringen beslutar årligen om hur mycket medel som ska betalas ut ur Viltvårdsfonden efter ansökan av myndigheter och organisationer. Genom regeringsbeslut Jo2007/2862 från den 19 december 2007 tilldelades Svenska Jägareförbundet medel för 2008 för att leda delar av jakten och viltvården i Sverige i enlighet med vad som anges i beslutet. Förbundet ska senast den 1 april 2009 lämna återrapportering och redovisa förbrukade medel på det sätt som framgår av beslutet. Bland annat ska förbundet redovisa hur de har arbetat för förändrade attityder gentemot rovdjur och för att bekämpa illegal jakt.

1:9 Statens jordbruksverk

Propositionen

Anslaget används för Statens jordbruksverks förvaltningskostnader, länsstyrelsernas kostnader för ajourföring av blockdatabasen, Tullverkets särkostnader för exportbidragskontroller m.m. Jordbruksverket ska medverka till en korrekt tillämpning av EU:s regelverk så att finansiella korrigeringar undviks. Jordbruksverket är fondkoordinator för EU-stöden och det enda ackrediterade utbetalningsstället för EU-stöd finansierade av garantifonden för jordbruket och jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Vidare är Jordbruksverket förvaltningsmyndighet för landsbygdsprogrammet under perioden 2007–2013.

Verket bistår regeringen och medverkar i internationellt arbete inom jordbruksområdet.

Jordbruksverket uppbär och disponerar avgifter som härrör från foderkontroll och införsel av djur m.m.

Anslaget 1:9 Statens jordbruksverk ökade 2008 enligt tilläggsbudgetpropositionen med 70 miljoner kronor för att starta arbetet med att uppdatera blockdatabasen. För att kunna slutföra arbetet under 2009 och få databasen klar till kontrollsäsongen 2010 föreslår regeringen att ytterligare 150 miljoner kronor tillförs anslaget 1:9 Statens jordbruksverk under 2009.

För att värna ett gott djurskydd och förbättra den offentliga kontrollen av detta upprättas ett djurförbudsregister och ett djurskyddskontrollregister. För detta ändamål föreslås 7 miljoner kronor 2009 och 3 miljoner kronor årligen 2010–2011.

För att tydliggöra alla kostnader som har med TSE-tester att göra flyttas de medel som under 2008 anvisades för detta på anslag 1:9 Statens jordbruksverk till anslaget 1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.

Regeringen föreslår att 554 796 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionerna

Vänsterpartiet föreslår i motion 2008/09:MJ383 delvis att ytterligare 25 000 000 kr anvisas på anslaget för att stärka djurskyddsverksamheten i Jordbruksverkets regi.

I motion 2008/09:MJ486 yrkande 5 delvis föreslår Miljöpartiet att Jordbruksverkets anslag ökas med 14 000 000 kr för att genomföra en del av Miljömålsrådets förslag avseende framför allt odlad mångfald och husdjursgenetiska resurser.

1:10 Bekämpande av växtsjukdomar

Propositionen

Anslaget används för kostnader för åtgärder mot växtskadegörare enligt växtskyddslagen (1972:318) samt för vissa förluster till följd av sådana åtgärder. Kostnader för beredskapsåtgärder, akuta skyddsåtgärder, marknadskontroller, inventeringar m.m. mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag liksom undersökningar av växtprover som överlämnas av Jordbruksverkets växtinspektion för laboratoriemässig diagnostisering. Åtgärder för ett behovsanpassat växtskydd i ett förändrat klimat omfattas. Vidare belastar delar av kostnaderna för växtinspektionens internationella engagemang anslaget. Slutligen finansierar anslaget kostnader för verifiering av de svenska skyddade zonerna.

Anslaget tillförs 2 miljoner kronor för 2009 och 3 miljoner kronor per år 2010 och 2011 för åtgärder som presenteras närmare i regeringens proposition om klimat och energi.

Regeringen föreslår att 5 000 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.

Propositionen

Från anslaget utbetalas gårdsstöd (fr.o.m. 2007 ingår mjölkbidraget i gårdsstödet), handjursbidrag, stöd för proteingrödor, stöd för energigrödor, stöd för kontrakterad stärkelsepotatis, stöd för kvalitetscertifiering samt bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar. Stöden är gemensamma för hela EU och finansieras helt från EU-budgeten. För att få gårdsstöd måste

brukarna förutom att bruka marken även ha stödrätter för motsvarande areal jordbruksmark. Ett villkor för gårdsstöd är att en del av marken tas ur livsmedels- eller foderproduktionen. Detta villkor är dock tillfälligt borttaget för marknadsåret 2008/09. Ett annat villkor för fullt utbetalt stöd är att de s.k. tvärvillkoren är uppfyllda, dvs. minimikrav för miljö, djurskydd och livsmedelssäkerhet. Bidragen är begränsade antingen i takbelopp i euro på nationell nivå, t.ex. gårdsstöd, eller maximal areal inom EU, t.ex. stöd till energigrödor. Det finns även kombinationer av landskvot och takbelopp, t.ex. handjursbidraget.

För handjursbidraget finns utöver landskvoten på 250 000 bidrag i varje åldersgrupp ett takbelopp på totalt 36 323 000 euro, motsvarande 326 300 000 kr med 2005 års växelkurs.

Med hänsyn tagen till beräknade ekonomiska åtaganden föreslås att regeringen bemyndigas att under 2009 avseende ramanslaget 1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 170 000 000 kr under 2010.

Regeringen föreslår att 6 923 633 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Propositionen

Anslaget används för kostnader för intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, exportbidrag, fiberberedning, stöd till biodling i enlighet med EU:s regler samt omstruktureringsstöd för sockersektorn. Anslaget är obligatoriskt och finansieras av EU-budgeten, utom vissa s.k. tekniska kostnader till följd av offentlig lagring, vilka för närvarande är högre än den schablonersättning som ersätts av EU. Dessa merkostnader regleras under anslaget 1:13 Räntekostnader för förskottade gårdsstöd m.m. Exportbidrag lämnas för att täcka skillnaden mellan gemenskapspris och världsmarknadspris och därmed möjliggöra export till tredjeland.

Det av EU till hälften medfinansierade treåriga honungsprogrammet, totalt omfattande 13,5 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s budgetår under perioden den 16 oktober–den 15 oktober nästföljande år. För åren 2008–2010 har ett nytt svenskt honungsprogram godkänts av EU. Programmet utökades från 4 miljoner kronor 2008 till 4,5 miljoner kronor 2009 respektive 5 miljoner kronor 2010. Den svenska medfinansieringen anvisas under anslaget 1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder.

Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att under 2009 avseende anslaget 1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 185 000 000 kr under 2010 och högst 47 000 000 kr under 2011.

Medelsbehovet är liksom tidigare svårt att förutse då utgiftsprognoserna är mycket osäkra gällande produktionen, priserna och svängningar i växelkursen. Nivån på kostnaden för offentlig lagring och exportbidrag bedöms dock minska.

Regeringen föreslår att 1 007 504 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:13 Räntekostnader för förskottade gårdsstöd m.m.

Propositionen

Anslaget används för eventuella finansiella korrigeringar och straffavgifter som Europeiska kommissionen kan komma att ålägga Sverige samt revisionskostnader förknippade med granskning av Sveriges utnyttjande av EU:s jordbruksfonder. Anslaget får dessutom belastas med s.k. tekniska kostnader för offentlig lagring i den mån som ersättning inte erhålls från EU-budgeten. Vidare får anslaget användas för eventuella räntekostnader, revisions- och kontrollkostnader, finansiella korrigeringar och straffavgifter m.m. sammanhängande med medel från EU:s solidaritetsfond samt för skadestånd.

Medelsbehovet på anslaget kan variera mycket mellan olika år. Det beror huvudsakligen på eventuella finansiella korrigeringar och s.k. tekniska kostnader för offentlig lagring som inte ersätts av EU.

Europeiska kommissionen har efter två granskningsbesök rörande djurbidrag framfört att vissa utgifter inte överensstämmer med gemenskapslagstiftningen. I det första ärendet har kommissionen föreslagit att Sverige ska betala tillbaka 231 miljoner kronor. Beloppet motsvarar en finansiell korrigering om 5 % på utbetalda djurbidrag stödåren 2002–2004. I det andra ärendet har kommissionen ännu inte meddelat sina slutsatser. Kommissionen kommer att meddela sina slutsatser i det första ärendet under slutet av 2008.

Regeringen föreslår att 75 472 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:14 Fiskeriverket

Propositionen

Anslaget används för Fiskeriverkets förvaltningskostnader. Fiskeriverket ska medverka i Sveriges strävan att inom den gemensamma fiskeripolitiken uppnå ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske och vattenbruk, medverka till att miljö kvalitetsmålen uppnås samt följa, utvärdera och hålla regeringen informerad om fiskresursernas tillstånd och utvecklingen inom fiskerinäringen.

Vidare ska Fiskeriverket bidra till en livskraftig och miljöanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna, medverka till att öka allmänhetens fiskemöjligheter samt främja och bedriva forskning och utvecklingsverksamhet inom fiskets område.

Verket ska även medverka i genomförandet av politiken för regional tillväxt, bistå regeringen och medverka i arbetet med internationella fiskefrågor och förhandlingar. Fiskeriverket har det övergripande ansvaret för den svenska fiskerikontrollen.

Fiskeriverket bedriver uppdragsverksamhet och tjänsteexport. För budgetåret 2007 fick Fiskeriverket drygt 34 miljoner kronor i avgiftsintäkter från sin uppdragsverksamhet och tjänsteexport. Avgiftsintäkterna får disponeras av Fiskeriverket. Avgiftsintäkterna i uppdragsverksamheten kommer från Fiskeriverkets undersökningsfartyg, utredningskontor och laboratorier. Även Fiskeriverkets tjänsteexport är inkluderad och hänförs till internationell konsultverksamhet, i första hand grundat på ett avtal med Sida och s.k. twinningprojekt inom ramen för EU:s förmedlemskapsstrategi.

För arbete med landningskontroll föreslår regeringen att anslaget 1:14 Fiskeriverket fr.o.m. 2009 tillförs 3 miljoner kronor från utgiftsområde 6 anslaget 7:1 Kustbevakningen. Vidare föreslår regeringen att anslaget tillförs 15 miljoner kronor fr.o.m. 2009 för satsningar i regeringens kommande klimatproposition.

Regeringen föreslår att 157 546 000 kr anvisas under anslaget 1:14 Fiskeriverket för 2009.

1:15 Strukturstöd till fisket m.m.

Propositionen

Anslaget används framför allt för nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för strukturåtgärder inom fiskerinäringen. Anslaget kan även användas för medfinansiering av andra EG-projekt som ligger i linje med strukturprogrammen.

Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att under 2009 avseende anslaget 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 21 000 000 kr 2010 och högst 7 000 000 kr under 2011.

Det svenska programmet för fiskerinäringen avseende perioden 2007–2013, Europeiska fiskerifonden (EFF) började genomföras under 2008. Finansieringen från EFF uppgår till totalt närmare 55 miljoner euro. Över sjuårsperioden blir den genomsnittliga årliga budgetramen ca 7,9 miljoner euro. För att få hela Sveriges tilldelning från EU-budgeten måste nationell medfinansiering med motsvarande belopp, dvs. 50 % nationell offentlig medfinansiering, tillföras programmet, vilket ger programmet en total årlig budget på ca 140 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att 28 000 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionen

Miljöpartiet föreslår i motion 2008/09:MJ486 yrkande 5 delvis att anslaget förstärks med 8 000 000 kr för skrotning av fiskefartyg. Det nationella kvotfördelningsinstrumentet bör användas för att gynna det småskaliga och kustnära fisket på det storskaliga långväga fiskets bekostnad. Skrotningsbidragen bör inriktas på det sistnämnda segmentet.

1:16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Propositionen

Anslagets ändamål är att finansiera det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av strukturstöd till fisket m.m. som redovisas under anslaget 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. Sverige har tilldelats närmare 55 miljoner euro från Europeiska fiskerifonden under programperioden 2007–2013.

Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att under 2009 avseende anslaget 1:16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m. godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 53 000 000 kr 2010 och högst 17 000 000 kr under 2011.

Nationell medfinansiering sker under anslaget 1:15 Strukturstöd till fisket m.m.

Regeringen föreslår att 70 000 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:17 Fiskevård

Propositionen

Anslaget används för bl.a. bildande av fiskevårdsområden, fisketillsyn, främjande av den biologiska mångfalden och biotopvård, insatser för bevarandet av hotade arter samt utsättning av fisk.

Anslaget används även till fiskevård främst i allmänna och enskilda vatten med fritt handredskapsfiske i kustområden och i sjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren samt Storsjön i Jämtland.

Allmän fiskevård finansieras för närvarande delvis av anslaget för fiskevård men också av vattenavgiftsmedel i enlighet med vattendomar.

Regeringen föreslår att 26 832 000 kr anvisas under anslaget 1:17 Fiskevård för 2009.

Motionerna

Vänsterpartiet yrkar enligt motion 2008/09:MJ383 delvis att anslaget förstärks med 25 000 000 kr för insatser för att restaurera viktiga fiskevatten i storstadsnära områden. Även i motion 2008/09:MJ457 (v) yrkande 4 framhålls att Fiskeriverkets budget för fiskevårdande insatser bör utökas och att ett projekt med inriktning mot stadsnära fiske bör få förutsättningar att utvecklas.

Det finns enligt motion 2008/09:MJ486 (mp) yrkande 5 delvis ett stort, eftersatt behov av ökad fiskevård. Åtgärder för fiskevård bedrivs ofta i samarbete med organisationer och aktiva enskilda. Miljöpartiet föreslår att anslaget ökar med 10 000 000 kr.

Enligt motion 2008/09:MJ329 (s) yrkande 2 bör staten prioritera en satsning på utsättning av ålyngel. Enligt Internationella havsforskningsrådet (Ices) har antalet invandrande ålyngel minskat kraftigt och är nu bara 1 % av vad som tidigare vandrade in. En omfördelning av överskottet av ålyngel bör ske till de underutnyttjade uppväxtområdena i norra Europa.

I motion 2008/09:MJ398 (m) framhålls att den statliga finansieringen av Fiskesekretariatet bör upphöra. Inom samtliga näringsbranscher finns olika aktörer verksamma. Intresse- och branschorganisationer – som bär sina egna kostnader – agerar utifrån sina medlemmars intressen och behov. Skäl för att staten ska vara med och finansiera Fiskesekretariatets verksamhet finns inte. Fiskesekretariatets verksamhet ligger inte heller i linje med den svenska fiskepolitiken.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

I Fiskeriverkets regleringsbrev för 2008 anslogs 2 000 000 kr för bidrag till Internationella sekretariatet för hållbart fiske.

1:18 Livsmedelsverket

Propositionen

Anslaget disponeras för Livsmedelsverkets förvaltningskostnader. Livsmedelsverket ska som central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor i konsumenternas intresse arbeta aktivt för säkra livsmedel av hög kvalitet, redlighet i livsmedelshanteringen och bra matvanor. Verkets främsta uppgifter är att utarbeta regler inom livsmedelsområdet, utöva kontroll enligt livsmedelslagen (2006:804), leda och samordna livsmedelskontrollen, hålla regeringen informerad om utvecklingen på livsmedelsområdet, medverka samt bistå regeringen i EU-arbetet och annat internationellt arbete på livsmedelsområdet. Vidare genomför verket utredningar och praktiska vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt utvecklar metoder för livsmedelskontrollen, informerar konsumenter och intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk och om andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet. Livsmedelsverket ansvarar även för köttkontrollen vid landets slakterier.

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 2,5 miljoner kronor fr.o.m. 2009 för arbete med landsgodkännande vid livsmedelsexport. Anslaget tillförs 5 miljoner kronor för 2009 för åtgärder som presenteras närmare i regeringens proposition om klimat och energi.

Regeringen föreslår att 191 977 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionen

Enligt motion 2008/09:MJ383 (v) delvis bör ytterligare 20 000 000 kr anvisas till stöd för Livsmedelsverkets arbete med klimatanpassad kost. För att nå klimatmål och miljömål är det viktigt att livsmedelsutvecklingen förändras för att bidra till minskad negativ miljöpåverkan.

1:19 Livsmedelsstatistik

Propositionen

Anslaget används för statistik inom jordbruksområdet inklusive kostnader för en statistisk årsbok inom jordbruks- och livsmedelsområdet samt sammanställningar av statistik i senare led i livsmedelskedjan. I anslaget ingår även framtagandet av statistik över prisutvecklingen i konsument- och producentleden på jordbruksprodukter.

Regeringen föreslår att 24 554 000 kr anvisas under anslaget 1:19 Livsmedelsstatistik för 2009.

1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten

Propositionen

Anslaget används för EU:s finansiering av jordbruks- och livsmedelsstatistik samt av nationell medfinansiering vid periodiska utvidgningar av den statistikproduktion som regleras av EU.

Anslaget används för medfinansieringen av EU:s årliga bokföringsundersökning och strukturstatistik. Enligt rådets förordning (EG) nr 2467/96 av den 17 december 1996 ska i varje medlemsland särskilda gemenskapsundersökningar om företagsstrukturen i jordbruket genomföras 2003, 2005 och 2007. Sverige kommer, liksom hittills, att få ersättning från Europeiska kommissionen. Medfinansieringen från EG tillförs inkomsttitel 6911 Övriga bidrag från EG.

Regeringen föreslår att 7 356 000 kr anvisas under anslaget 1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten för 2009.

1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor

Propositionen

Anslaget används för åtgärder inom livsmedelsområdet för att främja exporten av svenska livsmedel och regional utveckling av livsmedelsförädling. Därtill används anslaget till stöd för marknadsföring och deltagande i mäsor samt stöd till projektverksamhet vars syfte är att öka kompetens och utveckla produkter, processer, teknik eller logistiklösningar med anknyt-

ning till livsmedelsförädling. Detta görs enligt förordningen (2008:80) om stöd till insatser på livsmedelsområdet. Anslaget föreslås finansiera åtgärder inom ramen för En livsmedelsstrategi för hela Sverige.

Regeringen bör bemyndigas att under 2009 för ramanslaget 1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 6 000 000 kr under 2010.

Regeringen avser att stärka livsmedelsindustrins konkurrenskraft genom att satsa på exportfrämjande åtgärder och åtgärder för att främja innovation, utveckling och högre kompetens i sektorn samt för arbete med landgodkännande vid livsmedelsexport. Regeringen föreslår därför att anslaget 1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor bör öka med 12,5 miljoner kronor under 2009–2011.

Regeringen föreslår att 43 980 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionerna

För att nå de nationella målen för ekologisk produktion och konsumtion bör enligt motion 2008/09:MJ383 (v) delvis medlen till ekologisk produktion inte minska. Regeringens förslag till satsningar på anslaget 1:21 som inte berör ekologisk produktion bör avvisas, och anslaget bör minska med 30 000 000 kr. Enligt motion 2008/09:MJ486 (mp) yrkande 5 delvis bör anslaget minska med 17 000 000 kr.

Eldrimner bör enligt motion 2008/09:MJ379 (s) återfå sitt nationella uppdrag som nationellt resurscentrum för småskalig hantverksmässig livsmedelsförsörjning. Även i motion 2008/09:MJ492 (c, mp) framhålls att lokal och regional livsmedelsproduktion bör främjas.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Enligt inhämtade uppgifter har Länsstyrelsen i Jämtlands län sedan flera år tillbaka bedrivit en regional utvecklingsverksamhet benämnd Eldrimner som är inriktad på att stärka den småskaliga, hantverksmässiga livsmedelsförädlingen i regionen. Eldrimner utgör ett kunskaps- och resurscentrum för i första hand nystartade småföretag. Genom kurser, seminarier, studieresor, nätverk m.m. har jämtländska företag inom småskalig livsmedelsförädling stöttats. Arbetet inleddes i projektform med regionalstöd från EU:s strukturfonder under åren 1995–2000 och fortsatte sedan bl.a. med stöd även från Sparbanksstiftelsen. Genom regeringsbeslut den 28 april 2005 utsågs Eldrimner till ett nationellt resurscentrum för småskalig hantverksmässig livsmedelsförädling med uppdrag att sprida kunskap och ge råd inom området småskalig och hantverksmässig livsmedelsförädling, samt att förmedla denna kunskap till andra centrum i landet och att stötta dessa. Verksamheten finansierades t.o.m. 2007 med medel från Statens jordbruksverk. Under 2008 har organisationen för sin uppgift att ge råd och vara nätverksbyggande uppburit medel från satsningen på den s.k. livsmedelsstrategin, medan medel för utbildningsverksamheten har erhållits från landsbygdsprogrammet.

Enligt uppgift från Jordbruksdepartementet finns för 2009 och efterföljande år möjlighet att söka medel inom ramen för såväl livsmedelsstrategin som landsbygdsprogrammet. Vid utvärdering av ett oberoende konsultföretag 2007 fick Eldrimner ett mycket gott betyg för sin verksamhet.

1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Propositionen

Anslagets ändamål är huvudsakligen att finansiera kostnader för medlemskap i internationella organisationer inom departementets ansvarsområde. Den dominerande posten är kostnaden för Sveriges medlemskap i FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO).

Anslaget används även för kostnader i samband med obligatoriskt deltagande i vissa internationella möten och konferenser. En del av anslaget avser kostnader för EU:s regionala rådgivande nämnder inom fiskeripolitiken, nordiskt samarbete samt bilateralt forskarutbyte med länder i Central- och Östeuropa, utvecklingsländer och s.k. NIC-länder (newly industrialized countries).

Regeringen föreslår att 36 866 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Propositionen

Anslaget används för åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013 inklusive kvarvarande utbetalningar från programperioden 2000–2006.

Anslaget används för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige enligt förordningen (1996:93) om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige. Slutligen finansieras återföringen av skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel. En del av skatten på handelsgödsel utgör medfinansiering i landsbygdsprogrammet 2007–2013.

En mindre del av anslaget används för uppföljning, utvärdering, administration och kontroll av verksamheten under anslaget.

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2009 för ramanslaget 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 2 020 308 000 kr under 2010, högst 1 465 229 000 kr under 2011, högst 338 639 000 kr under 2012, högst 154 914 000 kr under 2013 och högst 20 910 000 kr därefter.

Sverige har från EU-budgeten tilldelats ca 1 826 miljoner euro, inklusive s.k. moduleringsmedel (överföring av medel från direktstöd), för landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013. Utöver den nödvändiga nationella medfinansieringen anvisas ytterligare nationella medel för att öka programmets omfattning.

I anslagsberäkningen ingår att skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel kommer att återföras. En del av skatten på handelsgödsel återförs i form av medfinansiering i landsbygdsprogrammet 2007–2013. Övriga skatter kommer under 2009 att återföras till ändamål som främjar en hållbar, såväl ekonomiskt som miljömässigt, utveckling av svenskt jordbruk.

Regeringen föreslår att 3 013 431 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionerna

Miljöpartiet föreslår i motion 2008/09:MJ486 yrkande 5 delvis att anslaget förstärks med 113 000 000 kr. Det ekologiska lantbruket bidrar enligt motionärerna till att nå flera miljömål. Vidare anförs att regeringen bör göra en översyn av ersättningsnivåerna till certifierade ekologiska producenter (yrkande 6). När mer pengar från landsbygdsprogrammet blir tillgängliga för stöd till biologisk mångfald och andra miljöhänsyn bör stödet till det ekologiska lantbruket öka.

I fråga om artrikedomen inom växt- och djurvärlden anförs i motion 2008/09:MJ455 (kd) att budgetramarna för dessa ändamål är otillräckliga. För att ängar och hagar ska finnas kvar behövs aktiva brukare. Det måste löna sig att hålla betesdjur och hävda markerna.

I fråga om en ökad satsning på landsbygdens hållbara utveckling anförs i motion 2008/09:MJ494 (s) yrkande 1 att det är de lokala förutsättningarna som bör gälla när vi utvecklar landsbygdspolitiken.

Enligt motionerna 2008/09:MJ494 (s) yrkande 11 och 2008/09:Fi270 (s) yrkande 89 bör ett särskilt investeringsstöd för biogas inrättas i landsbygdsprogrammet under åren 2009–2013. Naturvårdsverket bör få i uppdrag att bidra till en smidig samverkan mellan de olika aktörerna på marknaden.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Landsbygdsprogrammet omfattar perioden 2007–2013 och har som övergripande mål att stödja en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden i Sverige. Programmet finansieras både från EU-budgeten och nationellt och omfattar totalt ca 35 miljarder kronor, eller ca 5 miljarder kronor per år.

Regeringen har enligt inhämtade uppgifter för avsikt att inom kort besluta att ca 40 miljoner kronor per år under perioden 2009–2013 kan betalas ut som investeringsstöd till biogasanläggningar inom ramen för landsbygdsprogrammet. Förslaget om stödets utformning är baserat på en utredning från Jordbruksverket (rapport 2008:8). Stödet inrättas i axel 3 i

landsbygdsprogrammet, och både jordbruksföretag och mikroföretag på landsbygden ska kunna söka stödet. Det beräknas att företagen ska kunna ansöka om stödet i början av 2009.

Regeringens beslut om ändring av landsbygdsprogrammet ska överlämnas till Europeiska kommissionen för granskning. Enligt uppgift från Jordbruksdepartementet är det redan i dag möjligt att ansöka om stöd för investeringar i t.ex. biogas inom ramen för landsbygdsprogrammet.

1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Propositionen

Anslaget används för åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013 motsvarande EU:s finansiering av detta program. Finansiering sker via EU:s landsbygdsfond.

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte rymms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2009 för ramanslaget 1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 2 056 340 000 kr under 2010, högst 1 463 049 000 kr under 2011, högst 315 833 000 kr under 2012, högst 145 119 000 kr under 2013 och högst 19 659 000 kr därefter.

Sverige har från EU-budgeten tilldelats ca 1 826 miljoner euro, inklusive s.k. moduleringsmedel, för landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013. Finansiering sker via EU:s landsbygdsfond.

Anslaget beräknas minska från 2009 till följd av att kvarvarande utbetalningar från jordbruksfondens utvecklingssektion för programperioden 2000–2006 avslutas under 2008.

Regeringen föreslår att 2 347 262 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Propositionen

Anslaget används för försöks- och utvecklingsverksamhet i syfte att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnäringssläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av växtskyddsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden, för ekologiskt jordbruk samt för effektivare energianvändning inom de areella näringarna. Anslaget får likaså disponeras för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

Resultaten från verksamheten ligger bl.a. till grund för rådgivning, information och utbildning riktad till jordbrukare, lagstiftning på området samt framtagande och utveckling av insatser inom ramen för landsbygdsprogrammet. Ett förändrat klimat ställer oss inför nya utmaningar. Bland annat bör en effektivare energianvändning eftersträvas inom de areella näringarna. Anslaget tillförs därför 3 miljoner kronor under 2009. Regeringen avser att återkomma med åtgärder inom detta område i den kommande propositionen om klimat och energi.

Regeringen föreslår att 27 830 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ383 (v) delvis bör medlen till ekologisk produktion inte minskas. Anslaget 1:25 bör minska med 13 000 000 kr, och en samlad satsning bör i stället göras på åtgärder för ekologisk produktion med 30 miljoner kronor 2009. Även enligt motion 2008/09:MJ486 (mp) yrkande 5 delvis bör 13 000 000 kr föras över från anslaget 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket till ett särskilt anslag: Åtgärder för att främja ekologisk produktion och omställningsstöd.

I motion 2008/09:MJ264 (m) yrkas att riktade forskningsmedel anslås för bekämpning av den s.k. mördarsnigeln.

Socialdemokraterna anför i motion 2008/09:MJ494 yrkande 5 att forskningen och kunskapen om den ekologiska produktionen bör utvecklas. Det krävs ökat stöd till lantbrukare för certifiering, ökad kunskap hos konsumenter och offentliga upphandlare, bättre marknadsföring och förfinade maskiner, metoder och växtsorter m.m.

1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Propositionen

Anslaget används för bidrag till jordbrukets yttre och inre rationalisering enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering (omtryckt 1988:999). Från och med 2006 används anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas, Västra Götalands samt delar av Värmlands län.

Erfarenheten från tidigare projekt visar tydligt att efter genomförd omarrondering får man en kraftigt ökad skoglig aktivitet, vilket i sin tur betyder ökad tillgång på skogsråvara till den regionala träförädlingsindustrin. Detta i sin tur medför möjlighet att upprätthålla sysselsättningen inom träindustrin och eventuellt öka densamma.

Regeringen föreslår att 4 116 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ361 (c) bör insatserna intensifieras för att realisera och om möjligt tidigare lägga omarronderingsverksamheten i Dalarna.

1:27 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Propositionen

Anslaget används i huvudsak för bidrag till investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter samt underhåll och upprustning av dessa. Vidare ska anslaget dessutom täcka avvecklingsbidrag och avträdesersättning till arrendatorer m.m.

Fjällägenhet är en upplåtelseform som har sina grunder i lagstiftning från 1915. Huvuddelen av fjällägenheterna återfinns i Jämtlands län. Normalt är de belägna mycket långt från annan bebyggelse och i vissa fall t.o.m. i väglöst land. Staten är fastighetsägare och hyresvärd för de boende. Frågor om nedläggning av fjällägenheter prövas av Jordbruksverket, medan upplåtelser beslutas av länsstyrelsen. Riksdagen har beslutat att de fjällägenheter som inte har särskilda bevarandevärden från naturvårds- eller kulturmiljösynpunkt, eller som av andra skäl bör behållas i statens ägo, ska avvecklas och försäljas. Avvecklingen ska ske successivt i första hand genom friköp av arrendatorn. I juli 2007 återstod drygt ett trettio-tal ej nedlagda fjällägenheter i statens ägo. Dessutom äger staten ett tiotal redan nedlagda fjällägenheter. Av dessa har ca 28 bedömts ha särskilt bevarandevärde och ska inte säljas. Beträffande 13 fastigheter pågår för närvarande en avveckling.

Regeringen föreslår att 1 529 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:28 Främjande av rennäringen m.m.

Propositionen

Anslaget används till åtgärder för att främja rennäringen. De utgifter som belastar anslaget är

- underhåll eller rivning av vissa riksgränsstängsel och renskötsel­anläggningar som staten har underhållsansvar för,
- statens del av kostnaderna för redovisning av markanvändningen, riksintressen och marker som är värdefulla för renskötseln, natur- och kulturmiljövården,
- utveckling av företagsregistret för rennäringen,
- bidrag enligt 35 b § rennäring­sförordningen (1993:384),
- prisstöd till rennäringen enligt förordningen (1986:255) om pristill­lägg på renkött,
- ersättning till följd av Tjernobylo­lyckan enligt förordningen (1994:246) om ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobylo­lyckan,
- kostnader för medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av renbetning på åkermark,
- katastrofskadeskydd enligt 35 a § ren­näring­sförordningen (1993:384) samt
- övriga åtgärder för främjande av ren­näringen.

En viss del av den verksamhet som finansieras av anslaget är åtgärder i form av projektstöd och medel till speciella satsningar för främjande av rennäringen.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kr under 2010.

Anslaget bör tillföras 9 miljoner kronor 2009 samt 10 miljoner kronor 2010 respektive 2011 för åtgärder som presenteras närmare i regeringens proposition om klimat och energi.

Regeringen föreslår att 55 718 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:29 Sveriges lantbruksuniversitet

Propositionen

Anslaget används för att finansiera högskoleutbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå, forskning och fortlöpande miljöanalys. Verksamheten bedrivs utifrån en sektorsroll som preciseras av fem ansvarsområden och där varje ansvarsområde omfattar hela kedjan, från råvaruproduktion till färdig produkt på marknaden:

- kvalitet i livsmedelskedjan,
- djurhållning, djurhälsa och djurskydd,
- skog, skogsbruk och förädling av skogsråvaran,
- landsbygdsutveckling, rekreation och fritid samt
- landskapsplanering och markanvändning i tätorter och tätortsnära miljöer.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå bedrivs inom ett femtiotal olika utbildningsprogram.

Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2008 att frågan om den framtida organisationen av analysverksamhet inom Jordbruksdepartementets ansvarsområden bereds. Som resultat av detta arbete beslutade regeringen den 18 juni 2008 att Livsmedelsekonomiska institutet ska avvecklas fr.o.m. den 31 december 2008. Vidare beslutade regeringen att ge Lunds universitet och Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att inordna analysverksamheten som Livsmedelsekonomiska institutet har ansvarat för fr.o.m. den 1 januari 2009. Finansieringen fr.o.m. 2009 föreslås ske på anslaget 1:29 Sveriges lantbruksuniversitet. Regeringen föreslår därför att anslaget 1:29 Sveriges lantbruksuniversitet ökas med 9,5 miljoner kronor 2009 och med 10,4 miljoner kronor därefter.

Anslaget tillförs 40 miljoner kronor för 2009, 45 miljoner kronor för 2010 och 45 miljoner kronor för 2011 för åtgärder som presenteras närmare i regeringens proposition om klimat och energi.

Regeringen föreslår att 1 509 882 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Propositionen

Anslaget används för stöd till forskning om de areella näringarna samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. Anslaget används också till att finansiera med näringen samfinansierad forskning som omfattar jordbruksforskning och miljöteknisk forskning, viss skogsforskning, trädgårdsforskning samt växtförädling. Förvaltningsanslaget redovisas under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård under anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader, och anslaget för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande redovisas under anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning under utgiftsområde 20. En samlad resultatredovisning för politikområdet återfinns under politikområdet Forskningspolitik under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

För att underlätta planering, upphandling och genomförande av långsiktiga forskningsprojekt bör regeringen under 2009 bemyndigas att under detta anslag ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 400 000 000 kr under 2010, högst 400 000 000 kr under 2011 och högst 350 000 000 kr därefter.

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 49,5 miljoner kronor för 2009 och att 55,5 miljoner kronor beräknas för vardera 2010 och 2011 samt 67,5 miljoner kronor för 2012.

Regeringen föreslår att 379 927 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Motionen

Enligt 2008/09: MJ486 (mp) yrkande 5 delvis har Miljömålsrådet föreslagit att medel anslås till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för forskning om odlad mångfald. Därför bör anslaget till Formas ökas med 122 000 000 kr.

1:31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Propositionen

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. Anslaget ändamål är att finansiera kostnader för akademiens ordinarie tjänstemän, ersättning åt skoglig expertis, bidrag till bibliotek, seminarier m.m. samt vissa kostnader för utländskt forskarutbyte och utländska forskarkontakter. Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) fungerar som diskussionsplattform för ledande företrädare inom den gröna sektorn. Under året har KSLA bedrivit

en omfattande konferens- och seminarieverksamhet inom områden som är angelägna för de areella näringarna. Akademien fyller en viktig funktion som länk mellan forskning, näringsliv, övriga samhällsorgan och ideella organisationer.

Regeringen föreslår att 1 427 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

1:32 Avvecklingsmyndigheten för Livsmedelsekonomiska institutet

Propositionen

Anslaget används för kostnader som uppstår i samband med avvecklingen av Livsmedelsekonomiska institutet.

Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2008 att frågan om den framtida organisationen av analysverksamhet inom Jordbruksdepartementets ansvarsområden bereddes i Regeringskansliet. Som resultat av detta arbete beslutade regeringen den 18 juni 2008 att Livsmedelsekonomiska institutet ska avvecklas den 31 december 2008. Med anledning av detta överförs 900 000 kr från anslaget 43:11 Livsmedelsekonomiska institutet för att användas till avvecklingskostnader.

Regeringen föreslår att 900 000 kr anvisas under anslaget för 2009.

Förslag till nya anslag

Motionerna

Vänsterpartiet yrkar i motion 2008/09: MJ383 (v) delvis att 30 000 000 kr anslås för en satsning på åtgärder för ekologisk produktion. För att nå de nationella målen för ekologisk produktion och konsumtion bör medlen till ekologisk produktion inte minskas. Vidare yrkar Miljöpartiet i motion 2008/09: MJ486 yrkande 5 delvis att 43 000 000 kr anslås på ett nytt anslag för att främja ekologisk produktion. Ett omställningsstöd till certifierad ekologisk produktion bör införas, och det statliga stödet för certifierat ekologiskt lantbruk och omställning till ekologisk produktion behöver ökas.

Utskottets kompletterande upplysningar m.m.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 23) att öka anslagen 43:14 Konkurrenskraftig livsmedelssektor och 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket genom att minska anslaget 44:6 Åtgärder för att främja ekologisk produktion i motsvarande omfattning. Regeringen avsåg bl.a. att inom ramen för en treårig satsning tillsammans med näringen ta fram en livsmedelsstrategi för att stärka jordbruksnäringens och livsmedelsindustrins konkurrenskraft.

Utskottet konstaterade vid sin behandling av budgetpropositionen för år 2008 att regeringen inte hade föreslagit någon motsvarighet till det anslag som i riksdagens anslagsbeslut för år 2007 benämndes 44:6 Åtgärder för att främja ekologisk produktion (bet. 2007/08:MJU2).

Utskottets ställningstagande

Miljö- och jordbruksutskottet har genom sitt yttrande till finansutskottet den 16 oktober 2008 (prot. 2008/09:4) ställt sig bakom den av regeringen föreslagna ramen för utgiftsområdet, vilken riksdagen fattat beslut om den 19 november 2008 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 23, bet. 2008/09:FiU1, rskr. 2008/09:46).

I den tidigare redovisningen i detta betänkande har under berörda anslag lämnats vissa kompletterande uppgifter m.m., till vilka utskottet hänvisar. Med det anförda tillstyrker utskottet de av regeringen föreslagna anslagen för budgetåret 2009 inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (se bilaga 2). När det gäller nationella center som Eldrimner är det viktigt att dessa får en långsiktig finansiell lösning. Vidare tillstyrks de övriga här aktuella förslagen till riksdagsbeslut som lagts fram i budgetpropositionen. Samtliga under anslagen behandlade motionsyrkanden avstyrks.

Övriga motionsförslag

Principer för utbetalning av vissa stöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om tidpunkt för utbetalning av gårdsstöd (m, kd) och utbetalning av landsbygdsstöd (s).

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ224 (m) om gårdsstödet från EU bör lantbrukare, i likhet med övriga Europa, få stöd utbetalade under oktober eller november månad. I motion 2008/09:MJ417 (kd) uttalas att utbetalningen av gårdsstöden bör ske den 22 december 2008 för att ge företagaren en rimlig tid att hantera sina utbetalningar före kalenderårsskiftet. Lantbrukare som blir föremål för kontrollåtgärder måste avvakta kontrollresultaten innan utbetalning får ske. Det är viktigt att lantbrukaren i god tid informeras om att pengarna inte kommer i rätt tid.

Regeringen bör enligt motion 2008/09:MJ387 (s) ta initiativ till att landsbygdsstödet betalas snabbare och i god tid till lantbrukare och andra sökande. Handläggningen av ansökningarna och därmed utbetalningen av medlen drar ut på tiden. Det innebär osäkerhet, och tidsbundna projekt försenas på ett olyckligt sätt.

Utskottets ställningstagande

Miljö- och jordbruksutskottet har tidigare uttalat att utbetalningarna av EU:s jordbruksstöd ska ske samma år som stödet avser och att reglerna för dessa utbetalningar ska vara tydliga och långsiktiga (bet. 2007/08:MJU2). När utbetalningen av 2006 års gårdsstöd tidigarelades uttalade utskottet att detta inte var en tillfällig åtgärd, utan EU:s stöd till svenska lantbrukare skulle även i fortsättningen betalas ut i slutet av det år som stödet avser (bet. 2006/07:MJU2). Utskottet har också uttalat att det är viktigt att de olika EU-stöden betalas ut så tidigt som möjligt under året och att det är angeläget att de lantbrukare som uppbär gårdsstöd eller djurbidrag m.m. kan förutse utbetalningstillfällena för att på så vis närmare kunna planera sin verksamhet. Enligt artikel 28 i rådets förordning (EG) nr 1782/2003 av den 29 september 2003 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken m.m. ska utbetalningarna som huvudregel göras en gång per år under perioden den 1 december–30 juni följande kalenderår.

Frågan om att påbörja utbetalningen från den 16 oktober i stället för den 1 december har enligt uppgift från Jordbruksdepartementet diskuterats i den s.k. direktstödskommittén (jfr EG/1782/2003). Kommittén fann emellertid att en sådan utbetalning hindras av rådets förordning (EG) nr 1290/2005 om finansieringen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Vid exceptionella händelser kan det dock gå att bevilja förskott på direktstöden från den 16 oktober.

Enligt inhämtade uppgifter betalas landsbygdsstöden ut allteftersom det administrativa arbetet (främst kontroller) slutförs, vilket medför att vissa stöd betalas ut tidigare än andra och att utbetalningstidpunkten kan variera mellan åren.

Utbetalningar till projekt och investeringar i landsbygdsprogrammet sker i efterskott, dvs. efter det att kostnader har redovisats för det projekt eller den investering som tidigare godkänts genom beslut om stöd. Utbetalningar till projekt och investeringar görs från Jordbruksverket vid bestämda utbetalningstillfällen. Under 2008 har utbetalningar gjorts vid sex tillfällen. För att minska tiden mellan rekvisition och utbetalning, och därmed underlätta för projektägare med svag likviditet, kommer Jordbruksverket att göra månatliga utbetalningar från 2009.

Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte tillgodosetts med vad som anförts.

Spansk skogssnigel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att ge Jordbruksverket ansvar för åtgärder mot skogssnigeln (m), om bekämpning av sniglar (m) och om en nationell strategi eller förvaltningsplan för skogssnigeln (s).

Jämför reservation 1 (s).

Motionerna

Jordbruksverket bör enligt motion 2008/09:MJ265 (m) få i uppdrag att samordna all information och rådgivning kring den spanska skogssnigeln även till privathushåll och fritidsodlare. Det totala ansvaret för frågan bör ligga hos Jordbruksverket, även för de samhällssektorer som normalt ligger utanför Jordbruksverkets ansvarsområde. I fråga om mer kraftfulla bekämpningsmedel anförs i motion 2008/09:MJ288 (m) att Sverige bör få samma möjligheter som övriga Europa att bekämpa s.k. mördarsniglar. Enligt motionerna 2008/09:MJ300 (s) och 2008/09:MJ351 (s) finns behov av en nationell strategi eller förvaltningsplan för den spanska skogssnigeln. Strategin bör omfatta en forskningssammanställning, bekämpningsmetoder, erfarenhetsutbyte med andra länder och informationsinsatser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inhämtat från Jordbruksverket att ett tjugotal experter och myndighetsföreträdare samlades i juli 2008 för att diskutera problemet med den invasiva snigeln *Arion lusitanicus*, den s.k. mördarsnigeln. Fem områden definierades som det finns behov av att arbeta vidare med. Tre av dessa rör lantbruks- eller trädgårdsgrödor, och på dessa områden finns finansierare för forskning och försöks- och utvecklingsprojekt, t.ex. Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF), Formas och Jordbruksverket. När det gäller områdena grönytor och privata trädgårdar är det inte lika givet till vem man kan vända sig för att få finansiering, vilket innebär svårigheter att få i gång den verksamhet som behövs på dessa områden.

Jordbruksverket har under år 2008 beviljat medel från anslaget 44:3 Miljöförbättrande åtgärder för att utreda om man genom att anpassa skördetekniken kunde undvika att få sniglar i vallfodret (ensilaget) och därmed undvika kvalitetsproblem. Projektet kunde inte genomföras under år 2008 på grund av att det blev för få sniglar för att få bra resultat.

Från anslaget 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket utbetalades under 2008 även 3 500 000 kr till Fritidsodlingens Riksorganisation för informations- och rådgivningsverksamhet. Denna verksamhet omfattar information om den spanska skogssnigeln.

Inom det norska regeringskansliet har det utarbetats en handlingsplan mot skogssnigel. De övergripande mål som anges är att minska förekomsten där snigeln har etablerat sig och att hindra spridning till nya områden. Andra mål är att öka kunskapen om snigeln, att utarbeta effektivare åtgärder mot skogssnigeln samt att förbättra samarbetet mellan berörda myndigheter och organisationer.

Jordbruksverket och Göteborgs Naturhistoriska museum har utarbetat en informationsbroschyr om snigelbekämpning m.m. (Jordbruksinformation 10–2008). Broschyren riktar sig främst till jordbruksföretag, men även privatpersoner kan självfallet ha glädje av den. Jordbruksverket lämnar också information i dessa frågor.

Kemikalieinspektionen godkände tidigare i år ett mer verkningsfullt bekämpningsmedel med s.k. nematoder som bekämpar sniglarna genom att överföra bakterier till dem.

Utskottet redovisade i april 2008 (bet. 2007/08:MJU14) att jordbruksminister Eskil Erlandsson den 25 juli 2007 i svar på skriftlig fråga 2006/07:1491 anförde att det har ansetts troligt att spridningen av snigeln till stor del kan kopplas till handeln med växtprodukter. För att minimera spridningen av sniglarna är det viktigt att de växtprodukter som säljs på marknaden håller en god kvalitet och inte bidrar till spridningen. Detta anser regeringen primärt är ett ansvar för näringen i fråga. Myndigheterna håller uppsikt och följer noggrant utvecklingen. Möjligheten att från samhällets sida ställa ytterligare krav på hanteringen av det växtmaterial som produceras och saluförs kommersiellt i plantskolor m.m. bör därutöver kunna övervägas.

Utskottet konstaterar i likhet med föregående år att det kan finnas ytterligare behov av forskning och förutsätter att berörda näringar tillsammans med lämpliga forskningsinstitutioner prioriterar detta arbete. Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motionerna. Utskottet föreslår därför att motionerna lämnas utan vidare åtgärd.

Regelförenkling m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om förändringar av Jordbruksverkets verksamhet (s) och regelförenklingar för landsbygdens småföretagare (s, m).

Jämför reservation 2 (s).

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ305 (s) bör regeringen skyndsamt redovisa sin avsikt med förändringarna av Jordbruksverkets verksamhet. Jordbruksverket är föremål för ett antal utredningar, men det finns ingen information

över vilka utredningar som kan komma att påverka verksamheten vid Jordbruksverket i Jönköping vad gäller antalet årsarbetstillfällen, vare sig när det gäller ökningar eller minskningar.

I motion 2008/09: MJ403 (m) anförs att regelkrånglet för jordbruket bör minska. En avbyråkratisering av de gröna näringarna skulle frigöra ytterligare resurser till ökad tillväxt och fler jobb. Även i motion 2008/09: MJ494 (s) yrkande 2 framhålls behovet av regelförenklingar för landsbygdens småföretagare. Enligt Näringslivets regelråd ökade de administrativa kostnaderna och byråkratin under 2007.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i propositionen (utg.omr. 23 s. 20) är avsikten att regeringens arbete med förenklingar ska leda till en märkbar förändring i vardagen för företagen. En minskad administrativ börda gör att företagen kan fokusera på produktionen och utveckling av det egna företaget. Målsättningen är att minska företagens administrativa kostnader till följd av statliga regler med minst 25 % till hösten 2010. Regeringen och myndigheterna inom de gröna näringarna kommer aktivt att arbeta vidare med ett stort antal regelförenklingar, med ökad samordning mellan myndigheter, minskning av antalet informationskrav samt olika e-lösningar och e-tjänster som viktiga åtgärder.

Jordbruksverkets verksamhet övervägs för närvarande i ett antal utredningar. Genom beslut vid regeringssammanträde den 29 november 2007 fick en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Livsmedelsverket samt Fiskeriverket. Syftet är att tydliggöra ansvarsfördelningen och effektivisera verksamheterna samt pröva omfattningen av det offentliga åtagandet och konkurrensutsatt verksamhet vid dessa myndigheter. Utredaren ska föreslå hur myndigheterna ska vara organiserade, dimensionerade och lokaliserade. Förslagen bör kunna leda till effektiviseringar, minskade statliga utgifter och ett minskat offentligt åtagande (dir. 2007:166). Genom beslut den 18 juni 2008 beslutade regeringen att utredningen i tillägg till det ursprungliga direktivet ska analysera och lämna förslag om hemvisten i myndighetsstrukturen för förvaltningsuppgifter inom det veterinära området och för en statlig veterinärorganisation (dir. 2008:83). Utredaren ska redovisa sitt uppdrag till regeringen senast den 31 januari 2009 (dir. 2008:139).

Genom beslut den 4 oktober 2007 beslutade regeringen att en särskild utredare ska analysera den svenska administrationen av jordbruksstöd, dvs. information, handläggning, utbetalning, kontroll samt utveckling och drift av IT-system gällande stöd inom ramen för EU:s jordbrukspolitik. Utgångspunkten i analysen ska vara att möjliga administrativa förenklingar och effektiviseringsvinster för såväl myndigheter som företagare tillvaratas. Utredaren ska lägga fram förslag om en framtida svensk organisation av jordbruksadministrationen som är kostnadseffektiv, skapar goda förutsätt-

ningar för styrning av resurser och som även kan fungera vid en eventuellt förändrad framtida regional samhällsorganisation. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2008 (dir. 2007:138, 2008:65, 2008:122).

Inom fiskeripolitiken har enligt budgetpropositionen en översyn av regelverket för fiskerikontrollen påbörjats. Regeringens bedömning är att det finns stora möjligheter att förenkla regelverket som står för en majoritet av fiskeriföretagens administrativa kostnader och samtidigt utveckla en effektiv kontroll.

Det framgår av budgetpropositionen att regeringen aktivt driver frågan om förenklingar även av den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken (GJP och GFP) i EU. Sedan Sveriges EU-inträde har den gemensamma jordbrukspolitiken reformerats stegvis i en riktning som ligger i linje med Sveriges uppfattning. Den stora reformen 2003 ledde till en frikoppling av stöden från produktionen i de flesta sektorer. Reformen har därefter följt för socker, frukt och grönt, vin samt bomull. Omfattningen av marknadsstöd är i dagsläget begränsad. Den nu pågående s.k. hälsokontrollen av 2003 års reform av den gemensamma jordbrukspolitiken förväntas leda till ett enklare och mer lättöverskådligt regelverk. Regeringen har även stora förhoppningar om att hälsokontrollen kommer att leda till ytterligare marknadsanpassning samt ett ökat relativt fokus på landsbygdsåtgärder inom ramen för en minskning av de totala utgifterna för jordbrukspolitiken.

Utskottet anser det lämpligt att avvakta resultatet av den fortsatta beredningen av frågorna. Motionsyrkandena bör nu lämnas utan någon åtgärd av riksdagen.

Mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om vikten av mångfald inom de gröna näringarna (s).

Jämför reservation 3 (s).

Motionen

Socialdemokraterna anför i motion 2008/09:MJ494 (s) yrkande 3 att i landsbygdsprogrammet poängteras inriktningen på mångfald. Motionärerna anför att tillgängligheten till utbildning är viktig, liksom att företagare på landsbygden på ett enklare sätt ska kunna ta del av forskning och utveckling.

Utskottets ställningstagande

Det framgår av Landsbygdsprogrammet för Sverige att inom jord- och skogsbrukssektorn och i Sveriges gles- och landsbygder är unga, kvinnor och, i mycket hög grad, personer med utländsk bakgrund underrepresenterade. Även i det regionala och lokala utvecklingsarbetet kring landsbyg-

dens utvecklingsfrågor är dessa grupper av medborgare underrepresenterade. Integrationen av nya grupper behöver därför förbättras och arbetet med förbättrad jämställdhet förstärkas. I fråga om mångfald och integration ska också minoritetens intressen tillgodoses. Detta kan också vara en viktig väg att gå för att vitalisera landsbygdsområdenas ekonomiska och sociala liv. Fokus ska ligga på informations- och nätverksarbete för att intressera potentiella nyföretagare och underlätta etablering samt för att öka intresset för landsbygden generellt. Dessa nationellt prioriterade tematiska utvecklingsområden ska kunna stödjas med insatser från flera axlar. Härutöver gäller att samtliga åtgärder i programmet tar sin utgångspunkt i ekosystemens bärkraft och aktivt bidrar till en levande landsbygd i enlighet med nationella och gemensamma mål för miljö och landsbygd.

Sammanfattningsvis ska ambitionen vara att programmets åtgärder ska kunna utnyttjas så att de stöder jordbrukets marknadsanpassning och utvecklingen av befintliga och nya företag inom de areella näringarna och på landsbygden, vars produktion bidrar till en vitalisering av landsbygden och dess resurser i termer av ekonomisk, ekologisk och social utveckling.

Som anförs i budgetpropositionen (utg.omr. 23 s. 22) redovisades i början av 2008 ett utredningsbetänkande om integration i de gröna näringarna, Mångfald som möjlighet (SOU 2008:56). Av betänkandet framgår att utrikes födda människor är underrepresenterade på landsbygden jämfört med infödda svenskar. Den kompetens som utrikes födda besitter bedöms därför vara en outnyttjad resurs på landsbygden. Utredningen bedömer att det är en nyckelfråga att identifiera, åtgärda eller reducera hinder för att ta till vara utrikes födda människors kompetens. Betänkandet remissbehandlas nu i Regeringskansliet. Utskottet föreslår att motionen lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Förutsättningar för statliga myndigheters verksamhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förutsättningarna för verksamheten hos regeringens myndigheter (m, mp).

Jämför reservation 4 (mp).

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ424 (m) bör regeringen se över möjligheten att inrätta en samlad förvaltning av statens skogar i enlighet med Statsskogsutredningens förslag (SOU 2002:40). Med en samlad förvaltning skulle staten kunna ta ett bättre ansvar när det gäller att avsätta mark för dels naturreservat, dels ersättningsmark till enskilda. I motion 2008/09:MJ486 (mp) yrkande 8 förordas att regeringen bör införa ett mål för Sveriges lant-

bruksuniversitet (SLU) som innebär att SLU ska redovisa hur universitetet kunskapsförsörjer det ekologiska lantbruket, ekologiska livsmedelsföretag, ekologiska handelsaktörer och konsumentorganisationer.

Utskottets ställningstagande

När det gäller arbetsfördelningen mellan riksdagen och regeringen anges det i 1 kap. 6 § regeringsformen att regeringen styr riket och därvid ansvarar inför riksdagen. Av 11 kap. 6 § regeringsformen följer att de statliga förvaltningsmyndigheterna lyder under regeringen (förutsatt att myndigheten inte är en myndighet under riksdagen). Som Styrutredningen påpekat i betänkandet Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning (SOU 2007:75) delegerar regeringen en del av sitt ansvar till myndigheterna genom att ge dem uppdrag. Det betyder att regeringen inför riksdagen är ytterst ansvarig för allt myndigheterna gör, förutom på det område där förvaltningens lydnadsplikt mot regeringen inte gäller i enlighet med 11 kap. 7 § regeringsformen. Följaktligen ankommer det på regeringen att bestämma förutsättningarna för myndigheternas verksamhet. Enligt utskottets uppfattning står motionerna 2008/09:MJ424 (m) och 2008/09:MJ486 (mp) yrkande 8 inte i överensstämmelse med de principer som bör gälla i fråga om ansvarsfördelningen mellan riksdagen och regeringen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Vildsvinsförvaltning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vildsvinsförvaltning (s, kd).

Jämför reservation 5 (s).

Motionerna

I motionsyrkandena 2008/09:MJ353 (s), 2008/09:MJ389 (s), 2008/09: MJ476 (s), 2008/09:MJ481 (kd) och 2008/09:MJ494 (s) yrkande 17 anförs att det behövs en förvaltningsplan för att hantera den växande vildsvinsstammen. Bland annat framhålls att vildsvinen orsakar trafikolyckor och skador i jord- och skogsbruket och att en förvaltningsplan bör behandla frågan om hur stammen kan begränsas genom jakt.

Utskottets ställningstagande

I propositionen redovisar regeringen att antalet vildsvin ökar i landet medan avskjutningen minskar. Dessutom uppges att antalet kollisioner mellan motorfordon och vildsvin har ökat med 50 % under 2007. Sammantaget indikerar detta att problemen med vildsvin ökar. Regeringen avser därför att vidta åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för en samord-

nad vildsvinsförvaltning. Utskottet föreslår att motionsyrkandena 2008/09: MJ353 (s), 2008/09: MJ389 (s), 2008/09: MJ476 (s), 2008/09: MJ481 (kd) och 2008/09: MJ494 (s) yrkande 17 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på de åtgärder regeringen avser att vidta när det gäller vildsvinsförvaltning.

Utbildning vid Sveriges lantbruksuniversitet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om vissa utbildningar vid Sveriges lantbruksuniversitet (m, c, fp, kd).

Motionerna

Enligt motion 2008/09: MJ286 (m) bör agronomprogrammet vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) förlängas med en termin till en sammanlagd studietid om fem år. En agronom har i yrkeslivet samma krav när det gäller avancerade kunskaper och färdigheter som de som utbildas vid de femåriga programmen jägmästare, hortonom och landskapsarkitekt. I motion 2008/09: MJ490 (m, c, fp, kd) förordas att djursjukvårdarexamen vid SLU bör förlängas till tre år och utgöra grund för en legitimation. Syftet är att kvalitetssäkra kompetensen hos djursjukvårdare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inhämtat från Regeringskansliet att frågan om förlängning av agronomutbildningen och djursjukvårdarexamen för närvarande bereds inom Finansdepartementet. Vad gäller frågan om legitimation konstaterar utskottet att Djursjukvårdsutredningen i betänkandet Behörighet och ansvar inom djurens hälso- och sjukvård (SOU 2005:98) har lämnat förslag om framtida behörighetsreglering när det gäller yrkesverksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Mot bakgrund av denna utredning har regeringen arbetat fram ett lagförslag som den 30 oktober 2008 remitterades till lagrådet. I lagrådsremissen föreslås att den nuvarande lagen (1994:844) om behörighet att utöva veterinäryrket ersätts av en ny lag om verksamhet i djurens hälso- och sjukvård. Genom den nya lagen legitimeras, förutom veterinärer, även djursjukvårdare. Den skyddade yrkestiteln ska vara djursjukskötare.

Utskottet finner att motionerna 2008/09: MJ286 (m) och 2008/09: MJ490 (c, m, fp, kd) bör lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultaten av de överväganden som pågår.

Förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp på boskap (fp).

Motionen

I motion 2008/09:MJ429 (fp) framhålls behovet av att utbilda herdehundar som skydd mot rovdjursangrepp på boskap. Utöver finansiellt stöd för mer effektiva inhägnader bör nya grepp testas, exempelvis s.k. herdehundar som i andra länder använts framgångsrikt.

Utskottets ställningstagande

När det gäller s.k. herdehundar kan påpekas att utskottet beredde frågan i utskottets budgetbetänkande för 2008 (bet. 2007/08:MJU2). Som utskottet då anförde är Viltskadecenter vid Grimsö forskningsstation ett servicecenter för myndigheter, organisationer, enskilda företag och allmänheten. Centrets övergripande målsättning är att bidra till att begränsa skador som orsakas av fredade viltarter, såsom stora rovdjur, tranor och gäss. Enligt vad utskottet har inhämtat från Viltskadecenter kan boskapsvaktande hundar anses vara ett bra alternativ som skydd mot rovdjursangrepp på ställen där rovdjursavvisande stängsel inte kan användas eller som ett komplement i stora hägn. I Sverige används för närvarande ca 40 hundar för detta ändamål. Länsstyrelsen kan ge bidrag för boskapsvaktande hundar till tamdjursägare som ett alternativ till stängselbidrag. Tillstånd från Viltskadecenter krävs för att få ha den boskapsvaktande hunden lös under hela året. Tillståndet är villkorat av att en årlig uppföljning och utvärdering av hunden görs tillsammans med Viltskadecenter. Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motion 2008/09:MJ429 (fp), och utskottet avstyrker därför motionen.

Forskning inom de areella näringarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om forskning m.m. om energifrågor och lantbruk (s).

Jämför reservation 6 (s).

Motionen

I motion 2008/09:MJ302 (s) anføres att de långsiktiga energifrågorna och därmed sammanhängande strukturfrågor med hög prioritet måste ingå i forskning, utvecklingsarbete och planering i syfte att uppnå ett framtida uthålligt lantbruk.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte ändrat sin tidigare redovisade ståndpunkt om att de areella näringarnas potential som producenter av förnybar energi bör tas till vara (bet. 2007/08:MJU2). Som redovisades i nämnda betänkande beslutade regeringen den 21 juli 2005 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att analysera det svenska jordbrukets förutsättningar som producent av bioenergi. Bioenergiutredningen redovisade sitt uppdrag till regeringen genom betänkande Bioenergi från jordbruket – en växande resurs (SOU 2007:36). I betänkandet redovisade utredningen sin syn på vilka förutsättningar som krävs för att utveckla ett jordbruk som är konkurrenskraftigt som producent av bioenergi, med beaktande av dagens generella styrmedel. Utredningen poängterade att satsningar på forskning, utveckling och demonstration (FUD) är en av de åtgärder som är viktiga för att en mer genomgripande omställning av energisystemet ska kunna uppnås.

I budgetpropositionen för 2009 framhåller regeringen att jord- och skogsbruket i dag är stora producenter av råvaror till energi och har en potential att öka såväl produktion som egen användning av dessa råvaror. I enlighet med vad som framgår av propositionen ska regeringen verka för en mer effektiv energianvändning samt ökad produktion av hållbar bioenergi. I takt med stigande energipriser och ett ökat fokus på klimatförändringar kommer energieffektiviseringen att bli en allt viktigare faktor för de gröna näringarnas konkurrenskraft och klimatarbete. För att möta den stigande efterfrågan på förnybar energi har de gröna näringarna en viktig roll som producent av råvara för energiändamål. Regeringen betonar att det också är viktigt att en ökad produktion kan nås samtidigt som miljömålen för biologisk mångfald och minskad övergödning nås. Vidare anser regeringen att biogasproduktion från gödsel och annat biologiskt avfall är ett område där det finns potential för utveckling. Regeringen avser att inom ramen för landsbygdsprogrammet återkomma till det tidsbegränsade investeringsbidraget till att utveckla biogasproduktion från jordbruket som bioenergiutredningen har föreslagit. Enligt vad utskottet har erfarit från Regeringskansliet avser man även att behandla förslag från bioenergiutredningen i den klimat- och energi proposition som regeringen planerar att presentera för riksdagen runt årsskiftet 2008/09.

Vidare konstaterar utskottet att regeringen i proposition 2008/09:50 Ett lyft för forskning och innovation presenterar en finansiell satsning på tre strategiska forskningsområden. En av dessa är klimatrelaterad forskning, där man kommer att inrikta forskningen på energi, hållbart nyttjande av naturresurser samt effekter på naturresurser, ekosystemtjänster och biolo-

gisk mångfald. En vikande tillgång på lättillgänglig olja och ökade oljepri-
ser, tillsammans med den negativa miljöpåverkan som en oljebaserad
ekonomi ger, motiverar ökade insatser för att finna alternativa energikällor
som ger mindre miljöpåverkan. Utskottet delar regeringens uppfattning att
förnybara råvaror från skogs- och jordbruket genom forskning och utveck-
ling kan förväntas medverka till att lösa angelägna globala utmaningar. På
grund av det anförda finner utskottet inte skäl att föreslå något riksdagsut-
talande med anledning av motion 2008/09: MJ302 (s), vilken avstyrks.

Ersättningsnivån vid rovdjursskada

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om översyn av ersättnings-
nivån då en person tillfogas skada av ett rovdjur (m).

Motionen

Enligt motion 2008/09: MJ402 (m) yrkande 2 råder det oklarhet om vilka
ersättningsnivåer som gäller då personer blir skadade av rovdjur. För att
underlätta för drabbade personer att få ersättning bör ersättningsnivåerna
vid dylika skador ses över.

Utskottets ställningstagande

När det gäller ersättning då en person har skadats av rovdjur konstaterar
utskottet att länsstyrelsen enligt 12 § viltskadeförordningen (2001:724) får
lämna ersättning om en person har skadats eller dödats av björn, om det är
uppenbart oskäligt att den skadelidande själv ska svara för de kostnader
som skadan föranleder. Av 25 § viltskadekungörelsen (Naturvårdsverkets
föreskrifter och allmänna råd om bidrag till ersättningar för viltskador
enligt 11 och 12 §§ viltskadeförordningen [2001:724], NFS 2002:13) följer
att ersättning inte får lämnas om den angripne framkallat angreppet genom
egna åtgärder. Ersättningen ska beräknas enligt 5 kap. 1–5 §§ skadestånd-
lagen (1972:207). Av 5 kap. 1–5 §§ skadeståndslagen framgår bl.a. att
skadestånd till den som har tillfogats personskada omfattar ersättning för
1) sjukvårdskostnad och andra kostnader för den skadelidande, inbegripet
skälig kompensation till den som står den skadelidande särskilt nära, 2)
inkomstförlust, 3) fysiskt och psykiskt lidande av övergående natur (sveda
och värk) eller av bestående art (lyte eller annat stadigvarande men) samt
särskilda olägenheter till följd av skadan. Vidare framgår att om person-
skada har lett till döden, ska ersättning betalas för 1) begravningskostnad
och, i skälig omfattning, annan kostnad till följd av dödsfallet, 2) förlust
av underhåll samt 3) personskada som till följd av dödsfallet åsamkats
någon som stod den avlidne särskilt nära.

Utskottet är mot bakgrund av det anförda inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2008/09:MJ402 (m) yrkande 2. Motionen avstyrks.

Kommunal djurskyddskontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kommunal djurskyddskontroll.

Jämför reservation 7 (s).

Motionen

Motion 2008/09:MJ494 (s) yrkande 13 behandlar frågan om vilken myndighet som ska ansvara för kontrollen av djurskyddet. Enligt motionen bör ansvaret även fortsättningsvis ligga på kommunerna. Om djurskyddskontrollen i stället sköts av länsstyrelserna kommer det fysiska avståndet till kontrollobjekten att öka samtidigt som den effektiva samordning med miljö- och hälsoskyddskontrollen som hittills funnits förloras.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har anført i fråga om överföring av djurskyddskontrollen (bet. 2007/08:MJU17) har länsstyrelserna redan i dag ansvaret för vissa djurskyddsfrågor. Länsstyrelserna är bl.a. aktivt inblandade i omhändertaganden av djur och beslut om djurförbud. Vidare ansvarar de för att stödja och följa upp dagens kommunala kontroll. I och med detta har länsstyrelserna en god kännedom om kontrollobjekten inom länet. Samordnings- och effektivitetsvinster bör även uppstå till följd av att kontrollen av tvärvillkor numera ligger på länsstyrelserna. Utskottet bedömde i betänkandet att det, mot bakgrund av de brister som fanns i den kommunala djurskyddskontrollen, var ändamålsenligt och effektivt att flytta över ansvaret för djurskyddskontrollen från kommunerna till länsstyrelserna. Utskottet ansåg att en förändring i denna riktning borde kunna leda till en allmän kompetensökning hos kontrollmyndigheterna och en ökad likvärdighet i kontrollerna och därmed också till ökad förutsägbarhet och rättssäkerhet för enskilda. Förändringarna borde även gynna förutsättningarna för Sverige att garantera att EG-regelverket efterlevs till fullo.

Den 11 juni 2008 beslutade riksdagen att djurskyddskontrollen fr.o.m. den 1 januari 2009 ska föras över från kommunerna till länsstyrelserna i enlighet med utskottets förslag. Med det anförda avstyrks motionen 2008/09: MJ494 (s) yrkande 13.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Spansk skogssnigel, punkt 6 (s)

av Anders Ygeman (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:MJ300 och 2008/09:MJ351 samt avslår motionerna 2008/09:MJ265 och 2008/09:MJ288.

Ställningstagande

Den spanska skogssnigeln, även kallad mördarsnigeln, sprider sig explosionsartat över landet. Mördarsnigelns favorittillhåll är trädgårdar i tätbebyggelse. Villaägare, koloniägare och andra fritidsodlare samt golfbanor drabbas. Mördarsnigeln hotar också det kommersiella jordbruket.

För såväl yrkesmässig odling som fritidsodling kan problemen med den spanska skogssnigeln förväntas fortsätta växa. Enligt vår uppfattning har otillräckliga åtgärder vidtagits. Riksdagen bör påtala behovet av en nationell handlingsplan beträffande den spanska skogssnigeln. En sådan handlingsplan bör innefatta både internationellt erfarenhetsutbyte och inhemska försök med bekämpning. Vidare bör det ingå information till yrkesodlare och fritidsodlare, bättre övervakning av snigelns fortsatta spridning, forskning och bekämpningsmetoder. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Regelförenkling m.m., punkt 7 (s)

av Anders Ygeman (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:MJ305 och 2008/09:MJ494 yrkande 2 och avslår motion 2008/09:MJ403.

Ställningstagande

Det har skett stora förändringar av Jordbruksverkets verksamhet och fler planeras av regeringen. Djurskyddsmyndigheten har införlivats med Jordbruksverket samtidigt som antalet arbetstillfällen har minskat. Jordbruksverket är nu föremål för ett antal utredningar, t.ex. utredningen Ansvar inom livsmedelskedjan, Utredningen om administration, organisering och kontroll av jordbruksstöden och Veterinärutredningen.

Det finns i dag ingen information om vilka utredningar som kan komma att påverka verksamheten vid Jordbruksverket vad gäller antalet årsarbets-tillfällen. Det är angeläget att regeringen skyndsamt redovisar sin avsikt med förändringarna av Jordbruksverkets framtida verksamhet.

Den socialdemokratiska regeringen påbörjade arbetet med att förenkla jordbrukets regelsystem och minska de administrativa kostnaderna. Den nuvarande regeringen har haft samma ambition – minus 25 % senast år 2010 – men har det senaste året fått kritik för att snarare ha krånglat till det. Enligt Näringslivets regelnämnd ökade de administrativa kostnaderna och byråkratin under 2007.

Detta bör ges regeringen till känna.

3. Mångfald, punkt 8 (s)

av Anders Ygeman (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ494 yrkande 3.

Ställningstagande

I det nya landsbygdsprogram som påbörjades den 1 januari 2007 poängteras inriktningen på mångfald. Förutom den diversifiering av sysslor som vi socialdemokrater förespråkar är avsikten att programmet ska omfatta etnisk mångfald och att personer med utländsk bakgrund i större utsträckning ska kunna delta i jord- och skogsbruket. Detsamma ska gälla för kvinnor och unga människor. Här är tillgängligheten till utbildning viktig, liksom att företagare på landsbygden på ett enklare sätt ska kunna ta del av forskning och utveckling. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Förutsättningar för statliga myndigheters verksamhet m.m., punkt 9 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ486 yrkande 8 och avslår motion 2008/09:MJ424.

Ställningstagande

Det ekologiska lantbruket bidrar till att nå flera miljömål. Dessutom bidrar det till att bevara markens produktivitet på sikt. Ett mål bör införas för Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) att redovisa hur de kunskapsförsörjer det ekologiska lantbruket, ekologiska livsmedelsföretag, ekologiska handelsaktörer och konsumentorganisationer. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Vildsvinsförvaltning, punkt 10 (s)

av Anders Ygeman (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:MJ353, 2008/09:MJ389, 2008/09:MJ476 och 2008/09:MJ494 yrkande 17 och avslår motion 2008/09:MJ481.

Ställningstagande

Vildsvinsstammen har ökat kraftigt i Sverige under de senaste åren. Förra året inträffade närmare 1 500 trafikolyckor med vildsvin inblandade. Djuren orsakar även stora skador i jord- och skogsbruket samtidigt som deras bökande gynnar spridningen av många växtarter och leder till snabba näringsomsättning i skogsmarken. Vi anser att regeringen snarast bör presentera en förvaltningsplan för vildsvinsstammen. Förvaltningsplanen bör innehålla förslag om hur vildsvinsstammen kan begränsas via jakt. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Forskning inom de areella näringarna, punkt 13 (s)

av Anders Ygeman (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ302.

Ställningstagande

Alltfler ser oljan som en begränsad resurs som gradvis kommer att behöva fasas ut och ersättas med andra energislag. Produktionen av livsmedel och bioenergi kommer att konkurrera om samma odlingsmöjligheter. Det är därför angeläget att regeringen verkar för att de långsiktiga energifrågorna och därmed sammanhängande strukturfrågor med hög prioritet ingår i forskning, utvecklingsarbete och planering i syfte att uppnå ett framtida uthålligt lantbruk. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Kommunal djurskyddskontroll, punkt 15 (s)

av Anders Ygeman (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ494 yrkande 13.

Ställningstagande

Vi motsätter oss överföringen av djurskyddskontrollen från kommunerna till länsstyrelserna. Vi menar att regeringens förslag om att föra över kontrollen till länsstyrelserna innebär att det fysiska avståndet ökar till kontrollobjekten samtidigt som de arbetsrelaterade kontakterna minskar. Spontana, oanmälda besök blir svårare att genomföra, och den lokala kännedomen om förhållandena i olika djurbestånd riskerar att förloras. Den effektiva samordning som finns mellan många kommuners djurskyddskontroll och deras miljö- och hälsoskyddskontroll förloras också. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 3 (s)

Anders Ygeman (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s) anför:

Vi framhåller i vår anslagsmotion 2008/09:MJ494 (s) att ett hållbart samhälle inte får töra på jordens resurser. För oss socialdemokrater handlar miljöpolitiken om att skapa rättvisa mellan de generationer som lever nu och de som kommer. Genom en progressiv miljö- och energipolitik kan vi bevara en rik livskvalitet och en god levnadsstandard åt våra barn och barnbarn.

I Sverige finns de allra bästa förutsättningar för en grön omställning. De förändringar som vi står inför ska ses som möjligheter. Genom att aktivt investera i arbetstillfällen, ny teknik och framsynt forskning, effektivisering, skärpta ekonomiska styrmedel och tydlig lagstiftning klarar vi både klimatmål och en positiv utveckling för de svenska företagen.

Den gröna omställningen ska ske på alla nivåer, från finanspolitikens skatteväxlingar till lantbrukets insatser för att minska näringsläckaget. Omställningen ställer självklart krav på oss som privatpersoner när vi måste se över hur vi reser, arbetar, konsumerar och bor. Men den ställer också krav på det offentliga samhället, såsom krav på noggrann miljöstyrning och långsiktigt övergripande beslut. För oss är det t.ex. uppenbart att den s.k. marknaden behöver hjälp. Marknaden klarar inte ensam av den gröna omställningen.

De gröna näringarna har stor betydelse för hur vi klarar framtiden. Det svenska jord- och skogsbruket ska bidra till ett hållbart samhälle genom produktion av förnybara råvaror, återanvändning av näringsämnen och landskapsbevarande åtgärder. Sociala, ekonomiska och ekologiska investeringar ska ge fortsatt god utveckling och resultera i levande landsbygd med plats för många aktiva människor, såsom företagare, mångsysslare och eldsjälur. Vårt artrika skogsekosystem ska skyddas så att det klarar klimatförändringarna. Livsmedel och andra varor ska produceras med omsorg om framtiden, och marknadsföringen av dem ska underlätta för konsumenterna i deras val.

Det är bra att regeringen i anslaget för 2009 höjer ersättningen för viltskador, eftersom det är många renägare och jordbrukare som drabbas negativt av rovdjursstammarna. Viltskadeersättningen bör dock inte sänkas under 2010 och 2011. Som vi anför i motion 2008/09:MJ331 (s) bör det även övervägas om det finns ett behov av ersättning då tamdjur har skadats indirekt av fredat vilt.

Vi anser att forskningen och kunskapen om den ekologiska produktionen bör utvecklas. Det krävs ökat stöd till lantbrukare för certifiering, ökad kunskap hos konsumenter och offentliga upphandlare, bättre marknadsföring och förfinade maskiner, metoder och växtsorter m.m. Vi vill göra en förnyad satsning på den ekologiska produktionen.

Som vi framhållit i motion 2008/09:MJ379 (s) bör Eldrimner återfå sitt nationella uppdrag som nationellt resurscentrum för småskalig hantverksmässig livsmedelsförsörjning, dvs. mathantverk. Det är angeläget att Eldrimner kan fortsätta sin verksamhet.

Vi anser (motion 2008/09:MJ494 (s) yrkande 1) att landsbygdens hållbara utveckling bör vara föremål för en ökad satsning. Det är de lokala förutsättningarna som bör gälla när vi utvecklar landsbygdspolitiken. Ska vi kunna ta till vara möjligheterna måste vi också ta hänsyn till förutsättningarna.

Som vi redovisar i motionerna 2008/09:MJ494 (s) yrkande 11 och 2008/09:Fi270 (s) yrkande 89 kräver utvecklingen av den småskaliga svenska biogasproduktionen investeringsstöd. 40 miljoner kronor per år under åren 2009–2013 bör avsättas till ett biogasstöd från befintlig budget i axel 3 i landsbygdsprogrammet. För att bistå, underlätta och driva på den inhemska biogasproduktionen krävs en samordning. Naturvårdsverket bör få i uppdrag att bidra till en smidig samverkan mellan de olika aktörerna på marknaden: lantbrukare, pumpstillverkare, distributörer m.fl.

2. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 3 (v)

Jacob Johnson (v) anför:

En majoritet av riksdagens ledamöter bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna, beslutade den 19 november 2008 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden samt en beräkning av statens inkomster. Ett tak för statens utgifter inklusive pensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställdes för 2009, 2010 och 2011. Vänsterpartiet menar att Sverige behöver en rejäl förändring av politiken för fler jobb, ökad rättvisa, förstärkt välfärd och kloka investeringar för framtiden. Vi presenterar i vår budgetmotion 2008/09:Fi271 en helt annan inriktning för den ekonomiska politiken än vad riksdagsmajoriteten fattat beslut om. Då riksdagens rambeslut innebär en helt annan inriktning av den ekonomiska politiken än den som Vänsterpartiet presenterat deltar jag inte i beslutet om fördelning av anslag inom utgiftsområde 23. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i partiets anslagsmotion 2008/09:MJ382. Sammantaget innebär Vänsterpartiets förslag att ytterligare 97 miljoner kronor fördelas på anslag inom utgiftsområde 23 i förhållande till regeringens förslag.

För att förstärka skyddet av den biologiska mångfalden i skogen ökar vi anslagen för naturvårdsavtal och biotopskydd med 50 miljoner kronor per år. Vi värnar ett starkt och oberoende djurskydd i Sverige och ökar Jord-

bruksverkets anslag för djurskyddsverksamhet med 25 miljoner kronor per år. Vi föreslår en större satsning på fiskevård i storstadsnära områden över en treårsperiod och anvisar 25 miljoner kronor 2009. Naturvårdsinsatsen är viktig för ökad reproduktionsmöjlighet för fisk, ökad biologisk mångfald samt för ökad möjlighet för människor som är bosatta i städer att ta del av lokal stadsnära natur. Detta framhåller vi även i motion 2008/09:MJ457.

Vidare anvisar vi 20 miljoner kronor till stöd för Livsmedelsverkets arbete med klimatanpassad kost. För att nå klimatmål och miljömål är det viktigt att livsmedelsutvecklingen förändras, detta för att bidra till minskad negativ miljöpåverkan.

För att nå de nationella målen för ekologisk produktion och konsumtion får medlen till ekologisk produktion inte minskas. Vi avvisar därför regeringens förslag om att avveckla anslaget till förmån för andra satsningar som inte berör ekologisk produktion. Vänsterpartiet vidhåller en samlad satsning på åtgärder för ekologisk produktion på 30 miljoner kronor per år. Vi sänker regeringens anslag för ersättningar för viltskador m.m. med 10 miljoner kronor men vidhåller i stället vår nivå på 10 miljoner kronor varaktigt över planperioden.

Som föreslagits i motion 2008/09:MJ379 (s) bör Eldrimner återfå sitt nationella uppdrag som nationellt resurscentrum för småskalig hantverksmässig livsmedelsförsörjning, dvs. mathantverk. Det är angeläget att Eldrimner kan fortsätta sin verksamhet.

3. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, punkt 3 (mp)

Tina Ehn (mp) anför:

Miljöpartiet har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotionen 2008/09:Fi272. I vår budgetmotion konstaterar vi bl.a. att klimatförändringarna, på längre sikt, är den utan jämförelse största utmaning Sverige och världen just nu möter. I budgetmotionen föreslår vi omfattande insatser för att minska Sveriges utsläpp av växthusgaser. I budgetmotionen presenteras även en ny satsning för att nå miljömålen. Vi tar till skillnad från regeringen Miljömålsrådets rekommendationer på allvar.

Riksdagens majoritet bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Genom det beslutet har man också avslagit Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar vi inte del i beslutet om anslag inom utgiftsområde 23. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i anslagsmotion 2008/09:MJ486 (mp) yrkandena 5 och 6 samt vissa andra motionsförslag.

Miljöpartiet anser att hållbart brukande av jord, skog och vatten bör ske i samklang med naturen och inom de ekologiska ramarna. Dit är det i dag alltför ofta långt. Ökade miljöhänsyn bör vara utgångspunkten för översynen av landsbygdsprogrammet i Sverige och regeringens agerande i samband med översynen av EU:s jordbrukspolitik. Det måste också vara utgångspunkten för den översyn av EU:s fiskeripolitik som aviserats. Forskning om ekologiskt hållbara odlingssystem bör utvecklas, så att odling i högre utsträckning sker med kunskap om biologiska system och deras begränsningar. Budgetmässigt innebär ett mer hållbart brukande framför allt omfördelningar inom landsbygdsprogrammet. Det får dock också konsekvenser för vissa andra anslag.

Skogsstyrelsen behöver resurser för att förtydliga kraven på naturhänsyn vid skogsbruk. Dessutom behöver Skogsstyrelsen utöka arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal. Miljöpartiet föreslår därför en höjning av anslaget till Skogsstyrelsen med 50 miljoner kronor.

Prisökningen för skog och skogsmark gör att anslaget för biotopskydd och naturvårdsavtal skulle behöva öka. Det är dock inte motiverat med ett generellt statligt stöd till skogsägare för nyplantering. Återplanteringsstödet bör begränsas till merkostnaden för att återplantera med lövskogsinblandning, jämfört med återplantering av enbart barrträd. Sammantaget blir det en höjning av anslagen för insatser för skogsbruket med 40 miljoner kronor 2009.

För att börja genomföra en del av Miljömålsrådets förslag avseende framför allt odlad mångfald och husdjursgenetiska resurser föreslår vi ökningsanlag till Jordbruksverket med 14 miljoner kronor.

För att genomföra en del av Miljömålsrådets förslag avseende framför allt odlad mångfald och husdjursgenetiska resurser föreslår vi ökningsanlag till Jordbruksverket med 14 miljoner kronor.

Vi föreslår mer pengar till skrotning av fiskefartyg samtidigt som det nationella kvotfördelningsinstrumentet ska användas för att gynna det småskaliga och kustnära fisket på det storskaliga långväga fiskets bekostnad. Skrotningsbidragen bör inriktas på det sistnämnda segmentet. Anslaget för strukturstöd till fisket ökas med 8 miljoner kronor.

Det finns ett stort, eftersatt behov av ökad fiskevård. Åtgärder för fiskevård bedrivs ofta i samarbete med organisationer och aktiva enskilda. Vi föreslår en ökning av anslaget till fiskevård med 10 miljoner kronor.

Det ekologiska lantbruket bidrar till att bevara markens produktivitet på sikt. Regeringen har slopat det särskilda anslaget för stöd till det ekologiska lantbruket. Miljöpartiet vill införa ett omställningsstöd till certifierad ekologisk produktion. Det behövs för att delvis täcka extrakostnader som nya maskiner, skördebortfall under omlägningsperioden, kostnader för certifiering m.m. Det statliga stödet till certifierat ekologiskt lantbruk och omställning till ekologisk produktion behöver ökas. När mer pengar från landsbygdsprogrammet blir tillgängligt för stöd till biologisk mångfald och andra miljöhänsyn bör stödet till det ekologiska lantbruket öka. Vidare bör

regeringen göra en översyn av ersättningsnivåer till certifierade producenter. Vi föreslår att medel förs över från anslagen 1:21 Konkurrenskraftig jordbrukssektor (17 miljoner kronor) och 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket (13 miljoner kronor) till ett nytt anslag 1:33 Åtgärder för att främja ekologisk produktion och omställningsstöd. Det anslaget utökas till 43 miljoner kronor 2009.

För att kunna börja genomföra en del av Miljömålsrådets förslag avseende målen om den biologiska mångfalden och kulturmiljövårderna i åkermark föreslår vi en ökning av anslaget 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur på 113 miljoner kronor.

Som framhålls i motionerna 2008/09:MJ379 (s) och 2008/09:MJ492 (c, mp) vill Miljöpartiet främja lokal och regional livsmedelsproduktion. Det finns behov av ett flertal livsmedelscentrum i Sverige som kan hjälpa livsmedelsföretagare att lyckas med sina produkter. Eldrimner bör återfå sitt nationella uppdrag som nationellt resurscentrum för småskalig hantverksmässig livsmedelsförsörjning, dvs. mathantverk. Det är angeläget att Eldrimner kan fortsätta sin verksamhet.

En följd av regeringens nedläggning av Djurskyddsmyndigheten är att medel för forskning som syftar till att utveckla alternativa metoder till djurförsök minskades. Miljöpartiet anser att det behövs öronmärkta medel för sådan forskning. Miljömålsrådet har vidare föreslagit att medel anslås till forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för forskning om odlad mångfald. Vi föreslår att anslaget till Formas ökas med 122 miljoner kronor 2009.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:1 Budgetpropositionen för 2009 utgiftsområde 23:

1. Riksdagen godkänner att målen för politikområdena Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik upphör att gälla (avsnitt 2.4).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kr under 2010 och högst 10 000 000 kr under 2011 (avsnitt 2.8.2).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 775 000 kr under 2010 (avsnitt 2.8.6).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 kr under 2010 (avsnitt 2.8.7).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2009 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr (avsnitt 2.8.8).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 170 000 000 kr under 2010 (avsnitt 2.8.11).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 185 000 000 kr under 2010 och högst 47 000 000 kr under 2011 (avsnitt 2.8.12).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 21 000 000 kr under 2010 och högst 7 000 000 kr under 2011 (avsnitt 2.8.15).

9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:16 Från EG-budgeten finansierat strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 53 000 000 kr under 2010 och högst 17 000 000 kr under 2011 (avsnitt 2.8.16).
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 6 000 000 kr under 2010 (avsnitt 2.8.21).
11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 020 308 000 kr under 2010, högst 1 465 229 000 kr under 2011, högst 338 639 000 kr under 2012, högst 154 914 000 kr under 2013 och högst 20 910 000 kr därefter (avsnitt 2.8.23).
12. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 056 340 000 kr under 2010, högst 1 463 049 000 kr under 2011, högst 315 833 000 kr under 2012, högst 145 119 000 kr under 2013 och högst 19 659 000 kr därefter (avsnitt 2.8.24).
13. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:28 Främjande av rennäringen m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kr under 2010 (avsnitt 2.8.29).
14. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kr under 2010, högst 400 000 000 kr under 2011 och högst 350 000 000 kr under perioden 2012–2014 (avsnitt 2.8.31).
15. Riksdagen godkänner förslaget om användandet av de under Samefonden redovisade inkomsterna från Statens fastighetsverk (avsnitt 2.9).
16. Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt uppställning under punkt 16.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08: MJ218 av Eva Selin Lindgren m.fl. (c, m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att etablera ett Animal Welfare Center i Sverige för de ändamål som motionen anger.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09: Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s):

89. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av ett biogasprogram i landsbygdsprogrammet (avsnitt 12.2).

2008/09: MJ224 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gårdsstödet från EU.

2008/09: MJ232 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslagen för information om våra rovdjur ska fördelas neutralt.

2008/09: MJ264 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riktade forskningsmedel för bekämpning av "mördarsnigeln".

2008/09: MJ265 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Jordbruksverket ett samlat ansvar för kampen mot "mördarsnigeln".

2008/09: MJ286 av Betty Malmberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att agronomprogrammet ska förlängas med en termin till en sammanlagd studietid på fem år.

2008/09: MJ288 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillåtelse att använda bättre och mer kraftfulla bekämpningsmedel mot mördarsniglar.

2008/09: MJ300 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell strategi beträffande den spanska skogssnigeln.

2008/09: MJ302 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör prioritera forskning, utvecklingsarbete och planering av ett framtida hållbart lantbruk mot bakgrund av omställningen av vårt energisystem.

2008/09: MJ305 av Carina Hägg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att regeringen skyndsamt redovisar sin avsikt med förändringarna av Jordbruksverkets framtida verksamhet.

2008/09: MJ329 av Göran Persson i Simrishamn och Christer Adelsbo (båda s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten bör prioritera en satsning på utsättning av ålyngel.

2008/09: MJ331 av Eva-Lena Jansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av behovet av ersättning för tamdjur som skadats indirekt av fredat vilt.

2008/09: MJ351 av Désirée Liljevall (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bekämpning av den s.k. mördarsnigeln genom att regeringen tar initiativ till en förvaltningsplan för mördarsnigeln.

2008/09: MJ353 av Krister Örnfjäder och Désirée Liljevall (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av en förvaltningsplan för vildsvinsstammen.

2008/09: MJ361 av Kenneth Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att ytterligare intensifiera insatserna för att realisera och om möjligt tidigarelägga omarronderingsverksamheten i Dalarna.

2008/09: MJ379 av Marie Nordén m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av Eldrimners fortsatta verksamhet.

2008/09:MJ383 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt uppställning:

	Anslag	Regeringens förslag (tkr)	Förändring (tkr)
1:2	Insatser för skogsbruket	249 000	50 000
1.8	Ersättning för viltskador	111 000	-10 000
1:9	Statens jordbruksverk	555 000	25 000
1:17	Fiskevård	26 000	25 000
1:18	Livsmedelsverket	192 000	20 000
1:21	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	44 000	-30 000
1:25	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	28 000	-13 000
Nytt	Åtgärder för ekologisk produktion	0	30 000
	Summa:	1 205 000	97 000

2008/09:MJ387 av Urban Ahlin m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att landsbygdsstödet betalas snabbare och i god tid till lantbrukare och andra ansökande.

2008/09:MJ389 av Ronny Olander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att när regeringen presenterar ett förslag till ny förvaltning av vildsvinsstammen måste en tydlig reglering av vildsvinsjakt, i enlighet med Naturvårdsverkets förslag, ingå som en viktig del, inte minst vildsvinsjakt vid åtel.

2008/09:MJ398 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lämpligheten i att avskaffa den statliga finansieringen av Fiskesekretariatet.

2008/09:MJ402 av Patrik Forslund (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över ersättningsnivåer för personskador.

2008/09:MJ403 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska regelkrånglet för jordbruket.

2008/09: MJ417 av Holger Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tidigare information och ekonomiska transaktioner till Sveriges bönder.

2008/09: MJ424 av Peder Wachtmeister och Bengt-Anders Johansson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återväckandet av Statsskogsutredningen.

2008/09: MJ429 av Birgitta Ohlsson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utbilda herdehundar som skydd mot rovdjursangrepp på boskap.

2008/09: MJ455 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om artrikedomen inom växt- och djurvärlden.

2008/09: MJ457 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka Fiskeriverkets budget för fiskevårdande insatser.

2008/09: MJ476 av Michael Hagberg och Karl Gustav Abramsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en förvaltningsplan för vildsvinsstammen.

2008/09: MJ481 av Lennart Sacrédeus (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket får i uppdrag att, i samarbete med berörda organisationer, ta fram en handlingsplan för att begränsa de negativa effekterna av den snabbt växande svenska vildsvinsstammen.

2008/09: MJ486 av Tina Ehn m.fl. (mp):

5. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt uppställning:

Anslag		Anslagsförändring (miljoner kronor)		
		2009	2010	2011
1:1	Skogsstyrelsen	50	50	50
1:2	Insatser för skogsbruket	40	120	120
1:9	Statens jordbruksverk	14	14	14
1:15	Strukturstöd till fisket (skrotning)	8	8	8
1:17	Fiskevård	10	10	10
1:21	Konkurrenskraftig jordbrukssektor	-17	-17	-17
1:23	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	113	153	168
1:25	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	-13	-13	-13
1:30	Formas	122	123	125
1:33	Åtgärder för att främja ekologisk produktion och omställningsstöd	43	51	54
	Summa för utgiftsområdet:	370	499	519

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör göra en översyn av ersättningsnivåer till certifierade ekologiska producenter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett mål bör införas för Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) att redovisa hur man kunskapsförser det ekologiska lanbruket, ekologiska livsmedelsföretag, ekologiska handelsaktörer och konsumentorganisationer.

2008/09: MJ490 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (c, m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att djursjukvårdarexamen ska vara en treårig yrkesexamen.

2008/09: MJ492 av Sven Bergström och Bodil Ceballos (c, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja lokal och regional livsmedelsproduktion.

2008/09: MJ494 av Anders Ygeman m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ökad satsning på landsbygdens hållbara utveckling.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regelförenklingar för landsbygdens småföretagare.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av mångfald inom de gröna näringarna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förnyad satsning på den ekologiska produktionen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till biogasutvecklingen i Sverige.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om överföringen av djurskyddskontrollen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fortsatt höjning av viltskadeersättningen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förvaltningsplan för vildsvinsstammen.
20. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslaget under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag	Anslagsförändring
1:8 Ersättning för viltskador	111/91/91	111/111/111

BILAGA 2

Utskottets förslag till beslut om anslag för år 2009 inom utgiftsområde 23

Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Belopp i 1 000-tal kronor

Politikområde	Utskottets
Anslag (ramanslag)	förslag
1:1 Skogsstyrelsen	336 316
1:2 Insatser för skogsbruket	249 873
1:3 Internationellt skogssamarbete	1 397
1:4 Statens veterinärmedicinska anstalt	114 592
1:5 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	99 694
1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	14 708
1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	150 349
1:8 Ersättningar för viltskador m.m.	110 975
1:9 Statens jordbruksverk	554 796
1:10 Bekämpande av växtsjukdomar	5 000
1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 923 633
1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	1 007 504
1:13 Räntekostnader för förskotterade gårdsstöd m.m.	75 472
1:14 Fiskeriverket	157 546
1:15 Strukturstöd till fisket m.m.	28 000
1:16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	70 000
1:17 Fiskevård	26 832
1:18 Livsmedelsverket	191 977
1:19 Livsmedelsstatistik	24 554
1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	7 356
1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	43 980
1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	36 866
1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 013 431
1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 347 262
1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	27 830
1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	4 116
1:27 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1 529
1:28 Främjande av rennäringen m.m.	55 718

Politikområde	Utskottets
Anslag (ramanslag)	förslag
1:29 Sveriges lantbruksuniversitet	1 509 882
1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	379 927
1:31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 427
1:32 Avvecklingsmyndigheten för Livsmedelsekonomiska institutet	900
Summa för utgiftsområdet	17 573 442

BILAGA 3

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2009 inom utgiftsområde 23

Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	s	v	mp
1:1 Skogsstyrelsen	336 316			+50 000
1:2 Insatser för skogsbruket	249 873		+50 000	+40 000
1:3 Internationellt skogssamarbete	1 397			
1:4 Statens veterinärmedicinska anstalt	114 592			
1:5 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	99 694			
1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	14 708			
1:7 Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar	150 349			
1:8 Ersättningar för viltskador m.m.	110 975		-10 000	
1:9 Statens jordbruksverk	554 796		+25 000	+14 000
1:10 Bekämpande av växtsjukdomar	5 000			
1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 923 633			
1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	1 007 504			
1:13 Räntekostnader för förskottade gårdsstöd m.m.	75 472			
1:14 Fiskeriverket	157 546			
1:15 Strukturstöd till fisket m.m.	28 000			+8 000
1:16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	70 000			
1:17 Fiskevård	26 832		+25 000	+10 000
1:18 Livsmedelsverket	191 977		+20 000	
1:19 Livsmedelsstatistik	24 554			
1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	7 356			
1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	43 980		-30 000	-17 000
1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	36 866			
1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 013 431			+113 000

Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	s	v	mp
1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 347 262			
1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	27 830		-13 000	-13 000
1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	4 116			
1:27 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1 529			
1:28 Främjande av rennäringen m.m.	55 718			
1:29 Sveriges lantbruksuniversitet	1 509 882			
1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	379 927			+122 000
1:31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 427			
1:32 Avvecklingsmyndigheten för Livsmedelsekonomiska institutet	900			
1:33 Åtgärder för ekologisk produktion (nytt anslag)			+30 000	+43 000
Summa	17 573 442	0	+97 000	+370 000

BILAGA 4

Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för livsmedelsområdet

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 21 februari 2008 att följa upp och utvärdera regeringens resultatredovisningar inom vissa delar i budgetpropositionen¹. Uppföljningen avser två politikområden, varav livsmedelsområdet (fiske, jordbruk samt säker och bra mat) redovisas i denna rapport. Parallellt har en motsvarande uppföljning gjorts inom miljöområdet (havsmiljö och klimat), vilken redovisas i en ytterligare rapport till utskottet.

Uppföljningen har i första hand inriktats på att följa upp de studier som miljö- och jordbruksutskottet genomfört åren 2005–2007 med särskilt fokus på de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med dessa uppföljningar.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom riksdagsförvaltningen av utvärderaren Christer Åström vid utvärderings- och forskningsfunktionen i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Anna-Lena Kileus vid miljö- och jordbruksutskottets kansli.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm i oktober 2008

Sven Gunnar Persson (kd)

Jan-Olof Larsson (s)

Erik A Eriksson (c)

Rune Wikström (m)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Tina Ehn (mp)

Lars Tysklind (fp)

Sammanfattning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning i korthet

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har följt upp och utvärderat regeringens resultatredovisning för livsmedelsområdet. När det gäller resultaten inom livsmedelsområdet gör gruppen följande bedömningar:

- Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom livsmedelsområdet.

¹ Miljö- och jordbruksutskottet, protokoll utskottssammanträde 2007/08:21.

- Inom jordbruksområdet visar indikatorerna att det ekonomiska resultatet för jordbruksnäringen har förbättrats kraftigt under 2007 men att variationerna mellan olika driftsinriktningar är stora.
- När det gäller fiskeområdet delar gruppen regeringens bedömning att måluppfyllelsen i förhållande till målen för den gemensamma fiskepolitiken är bristfällig.
- För området Säker och bra mat tyder tillgänglig information på att de flesta livsmedel som konsumeras är säkra.

När det gäller resultatredovisningens utformning anser gruppen bl.a.

- att årets redovisning har blivit mer otydlig i jämförelse med förra årets budgetproposition, bl.a. genom att redovisningen inte längre lika tydligt utgår från de indikatorer som regeringen tidigare har använt för att beskriva och analysera uppnådda resultat
- att regeringen till stor del inte har beaktat de synpunkter som utskottet tidigare har framfört, bl.a. vad gäller val av indikatorer, behovet av tydliga tidsserier samt redovisning och bedömning av hur olika insatser bidrar till att nå målen
- att det är angeläget att även resultaten av insatserna inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism fortsättningsvis redovisas till riksdagen
- att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet kring mål- och resultatstyrning bör vara hur utskottets arbete med uppföljning och utvärdering kan underlättas
- att det är mycket viktigt att i det fortsatta utvecklingsarbetet lyfta fram frågan om riksdagen eller regeringen ska fatta beslut om övergripande mål för den statliga verksamheten inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde
- att det är oklart hur den vision för utgiftsområdet och de tre inriktningsmål som har tagits fram av regeringen ska kunna följas upp och utvärderas.

Bakgrund

Riksdagen har beslutat att målet för livsmedelspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan. Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har gjort en genomgång och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2009 vad gäller livsmedelsområdet. Gruppen har i sin analys utgått från det livsmedelspolitiska målet och de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar.

Jordbruk

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom jordbruksområdet. Det är särskilt svårt att bedöma om insatserna bidrar till att uppnå det livsmedelspolitiska målets ekologiska och sociala dimensioner eftersom indikatorer saknas där. När det gäller målets ekonomiska dimension visar indikatorerna att det ekonomiska resultatet för jordbruket kraftigt har förbättrats under 2007 men att variationerna mellan olika driftsinriktningar är stora.

När det gäller resultatredovisningens utformning kan gruppen konstatera att årets redovisning tydligare är inriktad på resultat och mindre på allmän information om tillståndet och utvecklingen inom området, vilket har underlättat bedömningen av om den resultatinformation som riksdagen har att ta ställning till är tillräcklig eller inte. Däremot kan gruppen konstatera att resultatredovisningen har försämrats i jämförelse med förra årets budgetproposition när det gäller tydligheten i redovisningen av resultatindikatorer. Resultatredovisningen utgår inte längre lika tydligt från de indikatorer som regeringen har använt tidigare år för att beskriva och analysera uppnådda resultat. Vissa indikatorer redovisas inte, bl.a. utnyttjande av kvoter, och det lämnas ingen förklaring till detta. Det saknas fortfarande en tydlig redovisning av jämförbara tidsserier, vilket gör det svårt att bedöma det redovisade resultatet. Liksom tidigare år kan konstateras att det inte finns någon indikator för det livsmedelspolitiska målets ekologiska aspekt.

Fiske

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en bedömning av resultatet av de olika statliga insatserna inom fiskeområdet. Gruppen delar regeringens bedömning att måluppfyllelsen i förhållande till målen för EU:s gemensamma fiskepolitik² är bristfällig. När det gäller den ekologiskt hållbara delen av målet kan gruppen konstatera att det av resultatredovisningen inte framgår t.ex. hur stor andel av det svenska fisket som sker på bestånd som har osäker beståndstatus eller på bestånd som är utanför biologiskt säkra gränser. När det gäller den ekonomiskt hållbara delen av målet redovisar regeringen att lönsamheten inom fisket generellt är låg. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen kan även i år konstatera att regeringens resultatredovisning inte omfattar resultaten av statens insatser inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism. Gruppen finner det angeläget att även resultaten av insatserna inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism fortsättningsvis redovisas till riksdagen.

När det gäller frågan om resultatredovisningens utformning för fiskeområdet kan gruppen konstatera att regeringen tidigare har angett att den avsåg att återkomma till riksdagen i årets budgetproposition angående de

² I denna uppföljning används genomgående termen "fiskepolitik" i stället för "fiskeripolitik".

frågor som utskottet tog upp i förra årets uppföljning av resultatredovisningen. Gruppen kan dock konstatera att de synpunkter som framfördes förra året inte återspeglas i årets resultatredovisning.

Gruppen kan dessutom konstatera att tidigare använda resultatindikatorer inte redovisas till riksdagen i årets budgetproposition. Som förklaring anges att riksdagen har lämnat synpunkter på indikatorerna, varför regeringen har för avsikt att se över dem och beakta riksdagens övriga synpunkter och återkomma. Det anges inte när eller hur regeringen avser att återkomma till riksdagen.

Gruppen anser att det är viktigt att regeringen lämnar tydliga och ändamålsenliga resultatredovisningar som underlag inför riksdagens beredning av regeringens budgetförslag. Detta bör även fortsättningsvis i huvudsak ske årligen i budgetpropositionen. I vissa fall kan riksdagen ha behov av fördjupade resultatredovisningar. Sådana redovisningar bör lämnas av regeringen i särskilda resultatskrivelser inför riksdagens budgetberedningar. Det kan konstateras att regeringen inte heller i årets budgetproposition närmare redovisar vilken inverkan på fiskbestånden som de olika statliga insatserna har. Utskottet har de två senaste åren framfört att en fördjupad redovisning av detta lämpligen skulle kunna göras i en resultatskrivelse till riksdagen. Gruppen konstaterar att någon sådan inte har tagits fram, och det framgår inte heller om någon sådan är planerad. Det saknas även andra redovisningar som utskottet har framfört önskemål om de senaste åren, bl.a. en redovisning av de statliga insatsernas betydelse för fiskerieringens ekologiskt hållbara utveckling, en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen, en redovisning och analys av strukturförändringarna inom fisket, särskilt det småskaliga, samt en redovisning av fiskerieringens betydelse för olika regioner.

Miljö- och jordbruksutskottet pekade förra året på ett antal övriga punkter som bedömdes vara viktiga att uppmärksamma i det fortsatta utvecklingsarbetet kring regeringens resultatredovisning till riksdagen. Gruppen kan i årets uppföljning konstatera att vissa förändringar har genomförts av regeringen. Det återstår dock fortfarande ett behov av fortsatt utvecklingsarbete, bl.a. vad gäller att regeringen bör göra en egen bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att nå de av riksdagen beslutade målen. Gruppen gör även i årets uppföljning bedömningen att resultatredovisningen i högre grad bör inriktas på att redovisa faktiskt uppnådda resultat och inte insatser samt att bedöma om det redovisade resultatet pekar på en positiv eller negativ utveckling.

Säker och bra mat

Det är utifrån regeringens redovisning svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom området. Gruppen delar regeringens bedömning att den tillgängliga informationen tyder på att de flesta livsmedel som konsumeras i Sverige är säkra. Samtidigt konstaterar grup-

pen att det finns vissa osäkerheter kring den lokala livsmedelskontrollen, bl.a. att kompetensen är skiftande och att kontrollen varierar mellan olika kommuner. Gruppen vill samtidigt betona att problem inom livsmedelskontrollen inte behöver innebära att det finns problem vad gäller livsmedelssäkerheten.

När det gäller resultatredovisningens utformning kan gruppen konstatera att det inte görs några analyser av uppnådda resultat i förhållande till det mål för livsmedelspolitiken som riksdagen har beslutat om. En indikator rörande matvanor har tagits bort utan förklaring. De synpunkter på indikatorerna som gruppen framförde förra året har inte beaktats. Det saknas fortfarande en tydlig redovisning av jämförbara tidsserier, vilket gör det svårt att bedöma det redovisade resultatet.

Småskalig livsmedelsproduktion

År 2005 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Gruppen kan i årets uppföljning av resultatredovisningen konstatera att regeringen redovisar ett antal insatser för småskalig livsmedelsproduktion, men inte heller i år redovisas det faktiska resultatet av gjorda insatser för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Gruppen vill därför åter framhålla att det vore mycket värdefullt om riksdagen kunde få en samlad redogörelse för de åtgärder som har vidtagits med anledning av utskottets uppföljning av förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen och en fördjupad analys av resultatet av dessa åtgärder.

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

Miljö- och jordbruksutskottets tidigare uppföljningar

Sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning inom både riksdagen och Regeringskansliet. Som ett led i detta arbete har miljö- och jordbruksutskottet fr.o.m. 2005 årligen följt upp och analyserat regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen. Inom det livsmedelspolitiska området har riksdagen i de senaste budgetberedningarna gett en tydlig återkoppling till regeringen angående hur redovisning och bedömning av uppnådda resultat bör utvecklas när det gäller både det faktiska innehållet och strukturen för redovisningen. Synpunkterna har handlat bl.a. om valet av indikatorer och deras koppling till mål som beslutats av riksdagen, behovet av att tydliga tidsserier redovisas för samtliga indikatorer, behovet av uppföljningar av olika statliga insatser resultat och bedömningar av hur insatserna bidrar till att nå målen samt önskemål om att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya insatser.

När det gäller de synpunkter som framfördes av riksdagen hösten 2007 angav regeringen i skrivelse 2007/08:75 att utskottets uppföljning och analys av resultatredovisningen för politikområdet Livsmedelspolitik bereddes i Regeringskansliet och att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2009. Gruppen kan i årets uppföljning konstatera att regeringen i budgetpropositionen för 2009 inte redovisar resultatet av denna beredning.

Förändringar i årets budgetproposition

Gruppen kan konstatera att regeringen som ett svar på den kritik som tidigare har framförts mot att indelningen i politikområden och utgiftsområden inte har varit överensstämmande har valt att inte längre indela den statliga verksamheten i politikområden. Gruppen menar att det dock fortsatt finns behov av en underindelning av utgiftsområde 23 för att möjliggöra en relevant resultatredovisning till riksdagen. Enligt gruppens bedömning förefaller den underindelning som regeringen har valt i årets budgetproposition att vara relevant (Skogen; Djurhälsa, djurskydd och viltvård; Livsmedel – Jordbruk, Fiske, Säker och bra mat; Landsbygd; Sameområdet samt Utbildning och forskning).

Som en följd av att indelningen i politikområden tas bort har regeringen föreslagit riksdagen att målen för de nuvarande politikområdena Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik ska upphöra att gälla. I stället anger regeringen att ett gemensamt mål ska gälla för hela utgiftsområde 23 och att detta ska beslutas av regeringen, inte av riksdagen.

Utgångspunkterna för utskottets uppföljnings- och utvärderingsarbete

Gruppen kan konstatera att regeringen enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten till riksdagen ska redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Vidare har riksdagen vid två tillfällen under senare år beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete rörande bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning. Av riktlinjerna framgår bl.a. att riksdagen är en central länk i styrkedjan. I riksdagens riktlinjer betonas utskottens möjlighet att i budgetbetänkandena ta ställning till de av regeringen redovisade resultaten i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Miljö- och jordbruksutskottet har i sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet de senaste åren arbetat i enlighet med riksdagens riktlinjer. Utskottet har i sina uppföljningar och utvärderingar analyserat redovisade resultat i förhållande till de mål, regler och anslag för verksamheten som riksdagen har beslutat om.

Gruppens bedömning utifrån årets uppföljning

Miljö- och jordbruksutskottet har vid olika tillfällen betonat att de synpunkter som utskottet har fört fram i budgetbetänkandena är viktiga att uppmärksamma i regeringens fortsatta utvecklingsarbete. Gruppens uppföljning

visar att regeringen inte heller i årets resultatredovisning har beaktat de synpunkter som utskottet tidigare har framfört. Gruppen vill därför återigen betona vikten av att utskottets synpunkter beaktas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Gruppen konstaterar att regeringen i årets budgetproposition har ändrat på verksamhetsstrukturen och föreslår att riksdagsbindningen av vissa mål ska upphöra, däribland målet för livsmedelspolitiken. Vidare anger regeringen en vision och tre inriktningsmål som kommer att utgöra strukturen för regeringens kommande redovisning och uppföljning inom utgiftsområde 23. Samtidigt kan gruppen konstatera att regeringen framför att formerna för och innehållet i regeringens resultatredovisning till riksdagen är föremål för fortsatt diskussion och att en självklar utgångspunkt i denna diskussion är att riksdagens efterfrågan på resultatinformation ska tillgodoses. Enligt regeringen finns anledning att noga överväga i vilken utsträckning den nya indelningen av regeringens resultatredovisning tillgodoser riksdagens behov av information. Regeringen menar även att det finns anledning att fortsatt överväga hur en ordning ska skapas som ger bättre förutsättningar än i dag för en dialog mellan riksdagen och regeringen om inriktningen och resultatet av den förda politiken.

Gruppen anser att det är mycket viktigt att i det fortsatta utvecklingsarbetet lyfta fram frågan om huruvida riksdagen eller regeringen ska fatta beslut om de övergripande målen för den statliga verksamheten inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde. En annan viktig fråga är formerna för och innehållet i den fortsatta resultatredovisningen till riksdagen. Gruppen menar att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara hur utskottets arbete med dels fördjupad uppföljning och utvärdering, dels löpande uppföljning av regeringens resultatredovisningar kan underlättas så att utskottet även fortsättningsvis kan fullfölja sitt uppdrag enligt riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer. Gruppen har för avsikt att fortsatt följa utvecklingen av denna viktiga fråga.

Gruppen konstaterar slutligen att det av budgetpropositionen inte framgår hur den vision för utgiftsområdet och de tre inriktningsmål som har tagits fram av regeringen ska kunna följas upp och utvärderas. Det framgår inte heller vilka indikatorer som ska användas för att mäta och redovisa t.ex. öppenhet, mångfald, omtanke och ansvarstagande.

1 Inledning

Bakgrund

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen till riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Som en del i utskottens löpande uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Miljö- och jordbruksutskottet har under de senaste åren genomfört uppföljningar av regeringens resultatredovisningar

till riksdagen inom det livsmedelspolitiska området och inom havsmiljöområdet, vilka har behandlats av utskottet i budgetbetänkandena. Utskottet har utifrån uppföljningarna gjort ett antal ställningstaganden, bl.a. kring behovet av fortsatt utveckling av indikatorer och vikten av att utskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att godkänna vad utskottet har anfört i dessa frågor.³

Utskottets uppföljning

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att hösten 2008 genomföra fortsatta uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen. Syftet har varit att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2009. Uppföljningarna har vidare syftat till att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde. Uppföljningarna har inriktats på två politikområden, varav livsmedelsområdet (fiske, jordbruk samt säker och bra mat) redovisas i denna rapport. Parallellt har en motsvarande uppföljning gjorts inom miljöområdet (havsmiljö och klimat), vilken redovisas i en annan rapport till utskottet. Uppföljningen har i första hand inriktats på att följa upp de studier som miljö- och jordbruksutskottet genomfört åren 2005–2007 med särskild inriktning på de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med dessa uppföljningar. Uppföljningen består av en genomgång av mål, insatser och redovisade resultat. I uppföljningen beskrivs och analyseras resultatredovisningen i budgetpropositionen, vad avser både struktur och innehåll.

2 Riksdagens tidigare behandling

2.1 Riksdagens behandling av resultatinformation

Ett pågående utvecklingsarbete i dialog

Sedan slutet av 1990-talet ska regeringen enligt budgetlagen redovisa mål och resultat till riksdagen. Formerna för denna resultatredovisning är föremål för utvecklingsarbete, inom både riksdag och regering. Utvecklingsarbetets syfte är att ge riksdag och regering ett bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och för att lättare kunna bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har den fortsatta utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott, däribland miljö- och jordbruksutskottet.

³ Hösten 2007 behandlades detta i bet. 2007/08:MJU1 och MJU2.

Riksdagens riktlinjer

Riksdagen har vid två tillfällen under senare år, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete rörande bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning.⁴ Av riktlinjerna framgår bl.a. att riksdagen är en central länk i styrkedjan, när det gäller både ekonomisk styrning och regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten. Detta avser bl.a. om resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna och om avsedda resultat har uppnåtts samt om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens arbete med uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget. Av riktlinjerna framgår vidare att uppföljning och utvärdering inom riksdagen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete. Utskottens uppföljning och utvärdering bör enligt riktlinjerna användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar i budget eller lagstiftning som kan behövas.

Det konstateras att riksdagen har medverkat i utvecklingen av mål- och resultatstyrningen, bl.a. genom att utskotten har ställt krav på resultatredovisningarna från regeringen. Riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet. Ett centralt dokument i mål- och resultatdialogen mellan riksdagen och regeringen är utskottens budgetbetänkanden, där utskotten har möjlighet att ta ställning till de av regeringen redovisade resultaten i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Ett annat viktigt dokument är regeringens resultatskrivelser, vilka har tillkommit på riksdagens initiativ. Regeringen måste enligt riktlinjerna på ett bättre sätt leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Detta är nödvändigt för att dialogen mellan riksdag och regering ska kunna fortsätta.

Fortsatt utvecklingsarbete

Regeringen har konstaterat att riksdagen vid återkommande tillfällen har riktat kritik mot regeringens resultatredovisning till riksdagen. I 2008 års ekonomiska vårproposition⁵ aviserade regeringen att den enhetliga verksamhetsstrukturen fr.o.m. budgetpropositionen för 2009 skulle utgå. Anledningen är enligt regeringen att det inte varit möjligt att på ett tillfredsställande sätt bryta ned övergripande politiska mål till politikområden och effektmål för den enskilda myndigheten. Vidare har det enligt regeringen inte varit möjligt att på ett rättvisande sätt redovisa och summera vare sig resultat eller kostnader i denna struktur. Därtill kommer den otydlighet som följer av att resurser anvisas och tilldelas i en specifik struktur (utgiftsområden och anslag), medan resultat redovisas i en annan struktur (politikområden, verksamhetsområden och verksamhetsgrenar).

⁴ Försl. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23; framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

⁵ Prop. 2007/08:100.

2.2 Utskottets tidigare uppföljningar av regeringens resultatredovisning

Miljö- och jordbruksutskottet genomförde hösten 2005 en uppföljning av regeringens resultatredovisning för det livsmedelspolitiska området. Hösten 2006 och 2007 gjorde utskottet motsvarande uppföljningar för verksamhetsområdet Fiske samt en mer övergripande uppföljning av resultatredovisningen för övriga delar av politikområdet Livsmedelspolitik.

Utskottet har utifrån uppföljningarna gjort ett antal ställningstaganden, bl.a. kring behovet av fortsatt utveckling av indikatorer och vikten av att utskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att godkänna vad utskottet har anfört i dessa frågor.⁶

Regeringen har i en skrivelse till riksdagen angett att utskottets uppföljning och analys av resultatredovisningen för politikområdet Livsmedelspolitik bereds i Regeringskansliet. Regeringen angav att den avsåg att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2009.⁷

2.3 Utskottets fördjupade uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion

Under 2005 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp gjorde bedömningar som gällde ett antal olika områden. Gruppen konstaterade bl.a. att det för den statliga styrningen inom området krävs en ökad samverkan. Gruppen bedömde att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma den småskaliga livsmedelsproduktionens betydelse för möjligheten att uppnå det av riksdagen beslutade målet för livsmedelspolitiken. Enligt gruppens bedömning borde resultatet följas upp och redovisas i bl.a. myndigheternas årsredovisningar till regeringen och regeringens årliga resultatredovisning till riksdagen. I fråga om den småskaliga livsmedelsproduktionens problem underströk gruppen vikten av att man fortsätter att uppmärksamma de små producenterna och deras förutsättningar i det fortsatta utvecklingsarbetet avseende regelverket. Vidare är det viktigt att de problem rörande stödåtgärderna som uppmärksammades i uppföljningen beaktas i det nya landsbygdsprogrammet. Andra viktiga frågor som borde beaktas gällde företagens behov av kompetensutveckling, stöd och rådgivning samt formerna för spridningen av resultaten av statligt finansierat forsknings- och utvecklingsarbete. Tillgången på småskaligt producerad mat i de vanliga livsmedelsbutikerna är en avgörande faktor för den fortsatta utvecklingen av konsumenternas efterfrågan, ansåg gruppen. Vidare konstaterades att – trots insatserna för den småskaliga livsmedelsproduktionen efter riksdagens tillkännagivande – varken den enskilde producenten eller konsumenten alltid i alla delar ser resultatet av

⁶ Hösten 2007 behandlades detta i bet. 2007/08: MJU1 och MJU2.

⁷ Skr. 2007/08:75 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen.

förändringsarbetet. Gruppens bedömning när det gäller en internationell utblick var att skillnaderna mellan Sverige och övriga studerade EES-länder kan förklaras inte bara av Sveriges strängare regler och kontroller utan även av olika traditioner.⁸

Uppföljningsrapporten behandlades av utskottet i ett betänkande om småskalig livsmedelsförädling i februari 2006. Utskottets betänkande behandlades därefter av kammaren i mars 2006. Riksdagen godkände vad utskottet kommit fram till med anledning av uppföljningen.⁹ I april 2007 anordnade utskottet en utfrågning i ämnet, vilken har dokumenterats i en rapport.¹⁰

2.4 Utskottets fördjupade uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet

Miljö- och jordbruksutskottet redovisade hösten 2007 sin fördjupade uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet.¹¹

Utskottet konstaterade att yrkesfisket står inför olika problem och att flera av problemen måste lösas på EU-nivå. Utskottet menade bl.a. att Sverige även fortsättningsvis bör lyfta fram de problem som den gemensamma politiken medför för företagen och särskilt det småskaliga fisket. Utskottet konstaterade att målet för omstruktureringen av fiskeflottan har varit otydligt. Enligt utskottet hade de fiskepolitiska insatserna ännu inte varit tillräckliga för att skapa en anpassning av fiskekapaciteten i förhållande till fiskemöjligheterna. Fiskeflottan borde få en sådan struktur att fiskresursen säkras samtidigt som yrkesfisket ges rimliga förutsättningar att verka inom ramen för en hållbar utveckling. Utskottet framförde att den s.k. tonnagehandeln har medfört en ökad regional obalans och försvårat nyrekrytering till näringen, varför det noga borde följas hur den påverkar näringen och det småskaliga fisket. Utskottet pekade på att det är angeläget att olika intressenter deltar i omstruktureringsarbetet. En redovisning och analys av hur sammansättningen av fiskeflottan förändras över tiden och en belysning av effekterna för det småskaliga fisket efterlystes. Utskottet konstaterade att det finns en positiv inställning till det småskaliga fisket, men flera av de insatser som har genomförts har lett till problem för i första hand de småskaliga yrkesfiskarna. Det finns enligt utskottets uppfattning utvecklingsmöjligheter för det småskaliga fisket som borde värnas i den fortsatta omstruktureringen.

Utskottet fann att strukturstödets effekt på fiskenäringen var oklar. När det gäller skrotningsbidraget finns indikationer på att det är de fartyg som har åstadkommit det minsta uttaget av fisk som har skrotats, varför det

⁸ Rapport 2005/06:RFR3.

⁹ Bet. 2005/06:MJU8.

¹⁰ Rapport 2006/07:RFR5.

¹¹ Rapport 2007/08:RFR3, bet. 2007/08:MJU2.

kan sägas vara oklart om syftet med skrotningsbidraget har uppfyllts. Utskottet menade att bidragen borde kunna göras mer träffsäkra och inriktas på de delar av fiskeflottan som har överkapacitet. Det är viktigt att skrotningsbidraget inte går ut över det småskaliga fisket. Ansökningsprocessen kring strukturstöden upplevs av företagen som så komplicerad att företag kanske till och med avstår från att söka strukturbidrag. För att öka effektiviteten i medlen är det viktigt att närmare analysera de problem som företagen har mött, bl.a. vad gäller orsakerna till den låga användningen av strukturstöden och strukturstödets inriktning. De administrativa rutinerna kring strukturstöden borde kunna förenklas och åtgärder vidtas för att öka kännedomen i berörda kommuner och regioner om strukturstöden inom fiskeområdet.

Det är i näringens intresse att fisket bedrivs i samklang med en hållbar utveckling. Olika insatser görs för att styra fisket i en sådan riktning, bl.a. genom att den vetenskapliga rådgivningen ska vara utgångspunkt för de resurspolitiska besluten. Utskottet konstaterade att det finns problem i det nuvarande kvotsystemet. I det fortsatta arbetet borde frågan om fiskestopp och dess konsekvenser för det småskaliga fisket beaktas. En konsekvens av kvotsystemet är att fisk kastas tillbaka i havet, vilket leder till en så hög fiskedödlighet att det i många fall kan sägas vara ett direkt hot mot fiskbestånden. Detta är ett stort problem, och enligt utskottet borde åtgärder vidtas för att minimera utkast av fisk. Utskottet konstaterade även att ett stort problem är att ål och lax dör i kraftverksturbiner, varför det är viktigt att vattendomar omprövas eller andra åtgärder vidtas så att problemen löses. Statens insatser för att begränsa sälars och skarvars skador på yrkesfisket har till viss del förbättrat det småskaliga fiskets situation, men säl och skarv är enligt utskottet fortfarande ett stort problem för yrkesfisket. Utskottet ansåg vidare att fortsatta ansträngningar borde göras för förbättra förhållandet mellan fiskare, forskare och myndigheter. Utskottet menade att det är viktigt med tydliga och långsiktiga regler som förstås och accepteras inom fiskeområdet och att regelförenklaringsarbetet därför borde drivas vidare.

Utskottet tog även upp ett flertal olika problem som hade uppmärksamats inom vattenbruket. Utskottet menade att det fanns behov av en genomgripande analys av näringen och att aktörerna inom området måste få tydliga signaler om att problem och hinder kan undanröjas. Utskottet konstaterade att det fanns ett flertal problem kring tillståndsgivning och tillsyn. Både tillståndsgivning och tillsyn borde enligt utskottet kunna förenklas och göras mer likformig över landet. Utskottet konstaterade att det var svårt att dra några slutsatser om strukturstödets måluppfyllelse och att myndighetsbilden för statens insatser gentemot vattenbruksnäringen var splittrad. Utskottet menade att det är viktigt att tydliggöra myndigheternas ansvarsområden och att samordna deras insatser samt att vattenbruksfrågor prioriteras tydligare av myndigheterna.

Utskottet konstaterade vidare att Sverige har goda förutsättningar för fiske- och upplevelseturism men att det finns olika problem för denna nya näring, bl.a. vad gäller rådigheten över fiskresursen. Det finns ett visst konkurrensförhållande mellan yrkesfiske och fritidsfiske, och enligt utskottet är det viktigt att både yrkesfisket och fisketurismen kommer till tals i förvaltningsfrågor. Vidare kan kravet på yrkesfiskelicens vara ett hinder för att utveckla fisketurismen, vilket är en fråga som behöver lösas. Utskottet menade att det är viktigt att det tydliggörs vilken myndighet som har huvudansvaret för frågor rörande fisketurism.

Avslutningsvis framförde utskottet att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma de olika frågor som utskottet lyfte fram i uppföljningen kring yrkesfiskets, vattenbrukets och fisketurismens betydelse för möjligheten att uppnå målet för livsmedelspolitiken som riksdagen beslutat. Utskottet framförde att resultatet bör följas upp i bl.a. regeringens årliga resultatredovisningar till riksdagen i budgetpropositionen.

3 Resultatredovisningen hösten 2008

Riksdagen har beslutat att målet för livsmedelspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan. Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har på utskottets uppdrag gjort en genomgång och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2009 vad gäller livsmedelsområdet. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin analys av materialet utgått från det livsmedelspolitiska målet och de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar.

3.1 Jordbruk samt Säker och bra mat

3.1.1 Regeringens redovisning

Anslag för insatser inom verksamhetsområdena Jordbruk samt Säker och bra mat

I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. att 150 miljoner kronor satsas på en databas som ska ge lantbrukarna ett effektivare stöd när de ansöker om bidrag och minska risken för felaktiga utbetalningar (anslag 1:9). Regeringen föreslår vidare bl.a. en förstärkning av den s.k. livsmedelsstrategin med 12,5 miljoner kronor årligen under en treårsperiod (anslag 1:21). Livsmedelsstrategins syfte är att stärka konkurrenskraften och tillväxten inom livsmedelsbranschen.

Tabell 1 Utgiftsutveckling inom områdena Jordbruk samt Säker och bra mat
(Miljoner kronor)

Anslag		Utfall	Budget	Prognos	Förslag	Beräknat	Beräknat
		2007	2008	2008	2009	2010	2011
Jordbruk							
1:9	Statens jordbruks- verk	316	486	495	555	411	389
1:10	Bekämpande av växtsjukdomar	3	3	3	5	6	6
1:11	Gårdsstöd och djur- bidrag m.m.	7 194	6 875	7 056	6 924	6 950	6 950
1:12	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	476	1 008	490	1 008	1 008	1 008
1:13	Räntekostnader för förskottade gårds- stöd m.m.	40	75	79	75	75	75
Säker och bra mat							
1:18	Livsmedelsverket	174	182	179	192	199	193
1:19	Livsmedelsstatistik	25	23	23	25	25	26
1:20	Jordbruks- och livs- medelsstatistik finansierad från EG- budgeten	7	7	6	7	7	7
1:21	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	14	31	13	44	44	27
1:22	Bidrag till vissa internationella orga- nisationer m.m.	36	39	39	37	37	37

Källa: Prop. 2008/09:1 utg.omr. 23.

Redovisade resultat inom jordbruksområdet

För att bedöma måluppfyllelsen inom jordbruksområdet har regeringen tidigare år använt olika indikatorer. I årets budgetproposition är redovisningen inte lika tydligt knuten till indikatorer. I det följande görs en sammanfattning av regeringens redovisning utifrån de indikatorer som användes förra året:

- *Jordbrukssektorns nettoresultat* (mäter det ekonomiska resultatet för lantbruket): Förra året redovisade regeringen att nettoresultatet hade sjunkit från 5,4 miljarder kronor år 2000 till 4,3 miljarder kronor år 2006. I år redovisas att nettoresultatet ökade med 35 % under 2007,

- men variationerna mellan olika driftsinriktningar är stora. Växtodlingsföretagens lönsamhet ökade till följd av höga spannmålspriser, medan animalieproducenternas lönsamhet sjönk på grund av ökade kostnader.
- *Åkermarkens utveckling* (mäter strukturutveckling inom jordbruket): Förra året använde regeringen indikatorn åkerareal per företag. I år redovisar regeringen den totala åkermarken, vilken under 2007 minskade med 0,5 % till 2 647 700 hektar. Betesarealen minskade med 3 % medan spannmålsarealen ökade med 11 700 hektar.
 - *Antal jordbruksföretag* (mäter strukturutveckling inom jordbruket): Förra året redovisade regeringen att antalet jordbruksföretag minskade med nästan 3 % under 2006. I år redovisar regeringen enbart att antalet jordbruksenheter har blivit färre men större. I sin analys drar regeringen slutsatsen att detta är en del av jordbrukssektorns anpassning för att klara en framtida ökad konkurrens.
 - *Företag med mjölkkor* (mäter strukturutveckling inom jordbruket): Regeringen redovisade förra året att antalet företag med mjölkkor hade minskat med 45 % mellan 1995 och 2006. I år redovisar regeringen att antalet företag har minskat med ytterligare 11 % sedan 2006.
 - *Mjölkkor per företag* (mäter strukturutveckling inom jordbruket): Regeringen redovisade förra året att antalet mjölkkor hade minskat med 20 % sedan 1995 samtidigt som den genomsnittliga besättningsstorleken hade ökat från 27 till 48 kor under samma period. I år redovisas en ytterligare ökning av besättningsstorleken, nämligen från 48 till 52 kor (juni 2007).
 - *Utnyttjande av kvoter* (mäter produktionsnivån inom jordbruket): Regeringen har tidigare redovisat utnyttjandet av olika kvoter. I årets budgetproposition ges inte denna redovisning till riksdagen.
 - *Markpriser och arrendepriiser* (mäter förväntad lönsamhet bland jordbruksföretag): Regeringen redovisar att det genomsnittliga priset på jordbruksmark ökade med 10 % mellan 2005 och 2006 till 34 300 kr per hektar. Priset på jordbruksmark har tidigare ökat i genomsnitt med 15 % om året sedan 1995, men mellan 2005 och 2008 har ökningen varit något lägre än föregående år. Arrendepriiserna ökade med 1 % mellan 2005 och 2006 till 1 202 kr/hektar.
 - *Utvecklingen av handel med livsmedel och jordbruksvaror* (mäter förändringar i förädlingsledet): Regeringen redovisade i förra årets budgetproposition att Sverige år 2006 hade en negativ handelsbalans för jordbruksvaror och livsmedel på nära 28 miljarder kronor. Både importen och exporten ökade med 13 % i löpande priser jämfört med år 2005. I årets budgetproposition redovisas att handeln ökade under 2007. Exportvärdet ökade med 5 % till 40,9 miljarder kronor. Utvecklingen för importvärdet redovisas inte. I sin analys konstaterar regeringen att ökningen av värdet på utrikeshandeln främst är kopplad till de höga priserna på spannmål, men även handeln med kött ökade i värde.

- *Priset på jordbruksprodukter* (mäter effekter för konsumenterna): Förra året redovisade regeringen att priserna på såväl jordbruksreglerade livsmedel som övriga livsmedel ökade med 10 % mellan 1996 och 2006. I årets budgetproposition redovisas att priset på jordbruksprodukter steg med nära 20 % mellan 2006 och 2007. Spannmålspriserna ökade med 59 % och mjölkpriset med 53 %. För övriga animalieprodukter sjönk priserna med 13 %. I sin analys drar regeringen slutsatsen att nuvarande produktion i högre utsträckning än tidigare är kopplad till konsumenternas efterfrågan.

Redovisade resultat för säker och bra mat

För att bedöma måluppfyllelsen inom verksamhetsområdet Säker och bra mat använder regeringen i år tre indikatorer. I föregående års budgetproposition redovisades även indikatorn Bra matvanor (ett index för konsumtionsfrekvensen för ett urval av viktiga livsmedelsgrupper). I årets budgetproposition ges inte denna redovisning.

- *Mikrobiologisk säkerhet* (fångar upp om maten är säker och mäter graden av mikrobiologisk säkerhet genom att ange andelen avvikelser från de viktigaste kontrollpunkterna vid datorstödda inspektioner i restaurang och storhushåll): År 2005 uppgick andelen allvarliga avvikelser till 20 %, år 2006 till 10 % och år 2007 till 16 %.
- *Kemisk säkerhet* (fångar upp om maten är säker genom att ange ett indexvärde som speglar akrylamidinnehållet i riskprodukter): År 2006 uppgick indikatorn till 20 respektive 18 mikrogram per dag, jämfört med hösten 2005 då intaget var 21 mikrogram. Under 2007 uppgick intaget till 20 mikrogram på våren och 19 mikrogram på hösten.
- *Omvärldens syn på Livsmedelsverket* (visar medborgarnas förtroende för myndighetens råd och rekommendationer): Enligt förra årets budgetproposition ansåg 79 % av de tillfrågade i en undersökning att Livsmedelsverkets råd och rekommendationer var mycket eller ganska trovärdiga. Enligt årets budgetproposition uppger 80 % att råden är mycket eller ganska trovärdiga. Indikatorn visar enligt regeringen att befolkningen i allmänhet litar på informationen och råden från Livsmedelsverket.

Regeringen drar sammanfattningsvis slutsatsen att de flesta livsmedel som konsumeras i Sverige är säkra. Regeringen anger vidare att ett problem i arbetet med att säkerställa att livsmedlen är säkra är att livsmedelskontrollen i landet inte ligger på samma nivå och inte heller alltid är effektiv och fullt ut riskbaserad. Regeringen menar att de lokala kontrollmyndigheterna i många fall inte har prioriterat sina insatser utifrån ett risktänkande.

3.1.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning framförde miljö- och jordbruksutskottet att det utifrån regeringens redovisning var svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom områdena Jordbruk samt Säker och bra mat. För jordbruksområdet var det utifrån redovisade resultat svårt att bedöma om insatserna bidrog till att uppnå det livsmedelspolitiska målets ekologiska och sociala dimensioner. När det gäller målets ekonomiska dimension visade indikatorerna att det ekonomiska resultatet för jordbruket hade försämrats samtidigt som mark- och arrendepreiser hade ökat och strukturrationaliseringen hade fortsatt. För området Säker och bra mat delade utskottet regeringens bedömning att det utifrån redovisade indikatorer inte gick att dra några entydiga slutsatser om statens insatser hade bidragit till att uppnå målet för livsmedelspolitiken.

Utskottet uppmärksammade att det inte redovisades någon indikator för att följa upp den ekologiska delen av det livsmedelspolitiska målet inom jordbruksområdet. Det var även oklart hur målets konsumentaspekter mättes inom jordbruksområdet. Utskottet ansåg även att det är mycket angeläget att utveckla vilken koppling som indikatorerna inom området Säker och bra mat har till det livsmedelspolitiska målet. Utskottet ansåg att regeringens resultatredovisning hade blivit tydligare, men det fanns fortfarande utrymme för vissa förbättringar när det gällde t.ex. att skilja på vad som är insatser, resultat och omvärldsanalys. Utskottet menade vidare bl.a. att tydliga tidsserier borde redovisas för samtliga indikatorer.

Utskottet har tidigare lämnat förslag till resultatskrivelser inför kommande års budgetberedning: dels en fördjupad resultatanalys av i vilken grad som statens insatser leder till en produktion som bättre speglar konsumenternas efterfrågan, dels en fördjupad resultatanalys av de fiskepolitiska insatsernas effekter på fiskbestånden.

3.1.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Gruppen menar att det utifrån regeringens redovisning i årets budgetproposition är svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom områdena Jordbruk samt Säker och bra mat i förhållande till målet för livsmedelspolitiken.

För jordbruksområdet är det utifrån redovisade resultat svårt att bedöma om insatserna bidrar till att uppnå det livsmedelspolitiska målets ekologiska och sociala dimensioner. När det gäller målets ekonomiska dimension visar indikatorerna att det ekonomiska resultatet för jordbruket har ökat kraftigt under år 2007 men att variationerna mellan olika driftsriktningar är stora. Antalet jordbruksföretag har blivit färre men större samtidigt som bl.a. mark- och arrendepreiser har ökat. Priset på jordbruksprodukter har stigit och exportvärdet har ökat. För området Säker och bra mat pekar resultatindikatorerna på små förändringar. Gruppen delar regeringens bedömning att den tillgängliga informationen tyder på att de flesta livsmedel som konsumeras i Sverige är säkra. Samtidigt konstaterar gruppen att

det finns vissa osäkerheter kring den lokala livsmedelskontrollen, bl.a. att kompetensen är skiftande och att kontrollen varierar mellan olika kommuner. Gruppen vill samtidigt betona att problem inom livsmedelskontrollen inte behöver innebära att det finns problem vad gäller livsmedelssäkerheten.

När det gäller resultatredovisningens utformning för områdena Jordbruk samt Säker och bra mat kan gruppen konstatera att den delvis har förbättrats vad gäller att fokusera redovisningen på resultat och mindre på en mer allmän information om tillståndet och utvecklingen inom området. Därmed har utskottets möjlighet delvis förbättrats när det gäller att överblicka om den resultatinformation som riksdagen har att ta ställning till är tillräcklig eller inte.

Däremot kan gruppen konstatera att resultatredovisningen har försämrats i jämförelse med förra årets budgetproposition när det gäller tydligheten i redovisningen av resultatindikatorer. Resultatredovisningen utgår inte längre lika tydligt från de indikatorer som regeringen har använt tidigare år för att beskriva och analysera uppnådda resultat. Det görs inga analyser av hur indikatorerna förhåller sig till det av riksdagen beslutade livsmedelspolitiska målet. En tydlig slutsats av måluppfyllelsen görs endast för området Säker och bra mat – men då i förhållande till ett mål som regeringen har tagit fram för området. Det finns fortfarande utrymme för vissa ytterligare förbättringar när det gäller att utveckla vad som är resultatet av statliga insatser i termer av prestationer och effekter.

Gruppen kan vidare konstatera att mindre förändringar har gjorts i användningen av indikatorer inom de båda områdena. Inom jordbruksområdet redovisas inte längre t.ex. utnyttjandet av kvoter. Inom området Säker och bra mat har en indikator rörande matvanor tagits bort. Gruppen noterar att det inte lämnas någon förklaring till varför de tidigare indikatorerna inte längre redovisas till riksdagen. Dessutom saknas fortfarande en tydlig redovisning av jämförbara tidsserier för indikatorerna. Utskottet har i flera år framfört att en sådan redovisning gärna bör ske i tabellform. Avsaknaden av tidsserier i kombination med ändringar i indikatorerna försvårar utskottets och riksdagens möjlighet att bedöma det redovisade resultatet.

Gruppen kan liksom tidigare år konstatera att indikatorerna inom jordbruksområdet i första hand är knutna till den ekonomiska aspekten på det livsmedelspolitiska målet medan det inte finns någon indikator för att följa hur de jordbrukspolitiska insatserna bidrar till att uppfylla målets ekologiska aspekter. Inom området Säker och bra mat är det svårt att se kopplingen till det livsmedelspolitiska målet. När det gäller indikatorn kemisk säkerhet framförde gruppen förra året att den kan behöva ses över eftersom även andra ämnen än akrylamid kan vara skadliga för vår hälsa. Gruppen pekade på att det av Livsmedelsverkets årsredovisning framgick att det inte bara är akrylamid som bildas vid kraftig upphettning av mat. Någon sådan översyn redovisas inte i årets resultatredovisning.

3.2 Fiske

3.2.1 Regeringens redovisning

Anslag för insatser inom fiskeområdet

I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. att 3 miljoner kronor överförs från Kustbevakningen till Fiskeriverket för att stärka den landbaserade fiskekontrollen (anslag 1:14). Regeringen menar att en effektiv fiskerikontroll behövs för att skapa ett hållbart fiske och att den landbaserade fiskekontrollen är mer effektiv än den sjögående. Regeringen föreslår även att anslaget tillförs 15 miljoner kronor under 2009 och 16 miljoner kronor under 2010 respektive 2011 för andra åtgärder inom fiskeområdet. Utformningen av denna satsning beskrivs närmare i den kommande propositionen om klimat och energi.

Tabell 2 Utgiftsutveckling inom området Fiske

(Miljoner kronor)

Anslag		Utfall	Budget	Prognos	Förslag	Beräknat	Beräknat
		2007	2008	2008	2009	2010	2011
1:14	Fiskeriverket	127	137	142	158	163	166
1:15	Strukturstöd till fisket m.m.	32	28	49	28	28	28
1:16	Från EG-bud- geten finansie- rade struktur- stöd till fisket m.m.	96	70	128	70	70	70
1:17	Fiskevård	26	27	27	27	27	27

Källa: Prop. 2008/09:1 utg.omr. 23.

Redovisade resultat inom fiskeområdet

För att bedöma måluppfyllelsen inom fiskeområdet har regeringen tidigare år använt olika indikatorer. I årets budgetproposition används inte dessa. Regeringen konstaterar i årets resultatredovisning att riksdagen förra hösten lämnade synpunkter¹² på regeringens indikatorer för att följa upp de sociala och ekonomiska målen för fiskepolitiken, särskilt avseende utvecklingen av det EU-finansierade fiskeprogrammet samt lönsamheten inom fiskesektorn. Synpunkter lämnades även på indikatorer för det ekologiska målet främst avseende beståndsstatus. Regeringen har för avsikt att se över de aktuella indikatorerna samt vidare beakta övriga synpunkter som riksdagen har lämnat och återkomma.

När det gäller den ekologiskt hållbara delen av det övergripande målet redovisar regeringen bl.a. följande:

¹² Bet. 2007/08:MJU2 och i uppföljningsrapport 2007/08:RFR3.

- Ca 80 % av EU:s fiskbestånd är överfiskade.
- Under 2007 överskreds inga fiskekvoter.
- Den svenska sammanlagda kvoten uppgick till 254 544 ton och förbrukningen av kvoterna var i medeltal 98 %.

När det gäller förändringarna av fiskekontrollen anger regeringen att resultaten av satsningar på stärkt myndighetssamverkan och resurser väntas först på sikt. I sin analys drar regeringen slutsatsen att fiskbestånden är fortsatt överutnyttjade och att alltför många bestånd befinner sig utanför biologiskt säkra gränser.

När det gäller den ekonomiskt hållbara delen av målet redovisar regeringen bl.a. följande:

- Lönsamheten inom fisket är generellt låg.
- Under 2007 landades 237 000 ton fisk fångad av svenska fartyg.
- Värdet i första försäljningsledet uppgick till 1 083 miljoner kronor.
- Volymen har minskat successivt de senaste åren medan värdet har ökat.
- Antalet yrkesfiskare och fiskefartyg fortsätter att minska, men trots detta kvarstår en överkapacitet i många fartygssegment.

När det gäller den socialt hållbara delen av målet redovisar regeringen bl.a. följande:

- Strukturåtgärderna har betydelse för utvecklingen av landsbygden.
- Betalningsgraden för fiskefonden var 75 % av ursprunglig ram i slutet av år 2007.

Regeringen konstaterar sammanfattningsvis att måluppfyllelsen i förhållande till målen för EU:s gemensamma fiskepolitik (ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart fiske) är generellt bristfällig.

3.2.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

Som framgår av avsnitt 2.4 redovisade miljö- och jordbruksutskottet hösten 2007 sin fördjupade uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet. Även utskottets ställningstaganden med anledning av den fördjupade uppföljningen framgår av avsnitt 2.4.

I förra årets löpande uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen framförde miljö- och jordbruksutskottet att det utifrån regeringens redovisning var svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna i förhållande till det livsmedelspolitiska målet och dess olika delar. Utskottet framförde att det vore mycket värdefullt om den sammanvägda helhetsbedömningen av utvecklingen inom fiskeområdet kunde utvecklas.

Utskottet konstaterade att en alltför stor andel av det svenska saltvattensfisket sker på fiskbestånd som har osäker beståndsstatus eller till och med är utanför biologiskt säkra gränser. Utskottet delade därmed regeringens bedömning att det fanns en brist i måluppfyllelsen vad gäller det kvotregle-

rade fisket. Utskottet gjorde förra året bedömningen att regeringens redovisning av andelen svenskt fiske som sker på osäkra bestånd och bestånd utanför biologiskt säkra gränser gav förbättrad resultatinformation om i vilken grad som riksdagens mål om en ekologiskt hållbar livsmedelsproduktion är på väg att uppnås. Utskottet ansåg dock att indikatorn borde preciseras och att det är viktigt att följa den fortsatta utvecklingen av denna redovisning. Utskottet ifrågasatte, liksom tidigare år, om redovisningen av antalet överskridanden av fiskekvoter verkligen mäter måluppfyllelse. Utskottet framförde dessutom att det vore önskvärt om även resultatet av statens insatser för sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism kunde omfattas av resultatindikatorerna. Hösten 2006 lämnade utskottet förslaget att regeringen skulle ta fram en resultatskrivelse för insatsernas effekter på fiskbestånden.

När det gäller det livsmedelspolitiska målets sociala del konstaterade utskottet att det inte lämnades någon närmare redovisning av vilken inverkan som olika statliga insatser har på fiskbestånden eller vilken betydelse som insatserna har för fiskenäringens ekologiskt hållbara utveckling, vilket utskottet tidigare framfört önskemål om. I likhet med föregående år ansåg utskottet att det är angeläget att det görs en uppföljning av vilka resultat som uppnås genom en förstärkning av fiskekontrollen. Utskottet framförde vidare att det var otydligt i vilken grad som indikatorn genomförandetakten för fiskeprogrammen mäter de statliga insatsernas betydelse för landsbygdens utveckling. Utskottet ansåg dessutom att det var svårt att bedöma om indikatorn pekar på ett positivt eller negativt resultat. Utskottet gjorde bedömningen att resultatredovisningen i högre grad borde inriktas på att redovisa faktiskt uppnådda resultat och inte insatser. Det konstaterade vidare att det inte görs någon redovisning av fiskenäringens betydelse för olika regioner, t.ex. fiskeflottans regionala fördelning, vilket utskottet tidigare framfört önskemål om.

När det gäller det livsmedelspolitiska målets ekonomiska del konstaterade utskottet att regeringen hade tagit fram en ny indikator, förädlingsvärdet per anställd. Utskottet menade att indikatorn ger riksdagen mer relevant information om lönsamheten inom delar av yrkesfisket än tidigare. Utskottet delade regeringens bedömning att lönsamheten inom saltvattensfisket var svag, medan utvecklingen i beredningsindustrin syntes vara mer stabil. Utskottet framförde samtidigt att det var oklart hur redovisningen av det ökade landningsvärdet per yrkesfiskelicens ska tolkas och relateras till övrig resultatinformation som visar på försämrade lönsamhet inom yrkesfisket.

Utskottet ansåg, liksom tidigare år, att det är mycket angeläget att utvecklingsarbetet kring indikatorer fortsätter så att resultaten inom alla delar av yrkesfisket, vattenbruket och fisketurismen kan redovisas till riksdagen. Utskottet konstaterade att det inte lämnas någon redovisning och analys av

strukturförändringen inom yrkesfisket, bl.a. utvecklingen för det småskaliga fisket och hur skrotningsbidraget har använts. Utskottet ansåg att det är mycket viktigt att en sådan redovisning och analys görs årligen.

Utskottet framförde att riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat skulle underlättas om regeringen gjorde en egen bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att nå målen. Utskottet konstaterade att regeringen ännu inte hade tagit fram några indikatorer för konsument- och intressent aspekterna samt framförde att det vore värdefullt om konsumentaspekten ingick i regeringens fortsatta arbete med att utveckla resultatindikatorer.

3.2.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Gruppen delar regeringens bedömning att måluppfyllelsen i förhållande till målen för EU:s gemensamma fiskepolitik (ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart fiske) är bristfällig. Gruppen menar vidare att det utifrån regeringens redovisning i årets budgetproposition är svårt att göra en bedömning av resultatet av de olika statliga insatserna inom fiskeområdet i förhållande till målet för livsmedelspolitiken.

När det gäller den ekologiskt hållbara delen av det övergripande målet redovisar regeringen att 80 % av EU:s fiskbestånd är överfiskade. Det framgår däremot inte av årets resultatredovisning hur stor andel av det svenska fisket som sker på bestånd som har osäker beståndstatus eller på bestånd som är utanför biologiskt säkra gränser. Utskottet har i olika sammanhang påtalat att uttag av fisk som är på en högre nivå än vad Ices har rekommenderat medför en produktion som inte är ekologiskt hållbar. När det gäller den ekonomiskt hållbara delen av målet redovisar regeringen att lönsamheten inom fisket generellt är låg.

När det gäller resultatredovisningens utformning för fiskeområdet kan gruppen konstatera att regeringen tidigare har angett att den avsåg att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2009 angående de frågor som utskottet tagit upp i sin uppföljning och analys av resultatredovisningen för området livsmedelspolitik.¹³ Gruppen konstaterar med förvåning att de frågor som utskottet tog upp förra året inte återspeglas i årets resultatredovisning. Av årets budgetproposition framgår endast att riksdagen har lämnat synpunkter på regeringens indikatorer, varför regeringen har för avsikt att se över indikatorerna och beakta riksdagens övriga synpunkter och återkomma. Det anges inte när eller hur regeringen avser att återkomma till riksdagen.

De resultatindikatorer som regeringen har använt tidigare år redovisas inte i år till riksdagen. Exempelvis återfinns inte i årets resultatredovisning den indikator som gruppen med tillfredsställelse konstaterade att regeringen hade tagit fram förra året för att mäta den ekologiska delen av det livsmedelspolitiska målet. Gruppen vill ånyo betona att det är mycket viktigt att följa den fortsatta utvecklingen av denna indikator.

¹³ Skr. 2007/08:75.

När det gäller regeringens redovisning av överskridande av kvoter och förbrukningen av kvoter vill gruppen även i år peka på att kvoterna ofta är större än vad Ices forskare har rekommenderat. Miljö- och jordbruksutskottet har vid olika tillfällen framfört att fiskekvoterna ska fastställas i enlighet med den biologiska rådgivningen från Ices. Gruppens tidigare bedömning i denna fråga kvarstår.

Enligt gruppens bedömning är det viktigt att regeringen lämnar tydliga och ändamålsenliga resultatredovisningar som underlag inför riksdagens beredning av regeringens budgetförslag. Detta bör även fortsättningsvis i huvudsak ske årligen i budgetpropositionen. I vissa fall kan riksdagen ha behov av fördjupade resultatredovisningar. Sådana redovisningar bör lämnas av regeringen i särskilda resultatskrivelser inför riksdagens budgetberedningar. Det kan konstateras att regeringen inte heller i årets budgetproposition närmare redovisar vilken inverkan på fiskbestånden som de olika statliga insatserna har. Gruppen är medveten om att detta är en komplicerad fråga. Utskottet har de två senaste åren framfört att en fördjupad redovisning av detta till riksdagen lämpligen skulle kunna göras i en resultatskrivelse. Gruppen konstaterar att någon sådan resultatskrivelse inte har tagits fram under de år som har gått sedan utskottet först tog upp denna fråga, och av budgetpropositionen framgår inte heller om någon sådan är planerad. Det saknas även en redovisning av de statliga insatsernas betydelse för fiskerieringens ekologiskt hållbara utveckling, vilket utskottet har efterlyst de senaste åren.

I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. att 3 miljoner kronor överförs från Kustbevakningen till Fiskeriverket för att stärka den landbaserade fiskekontrollen. Samtidigt gör regeringen bedömningen att resultaten av de tidigare förändringarna av fiskekontrollen kan väntas först på sikt. I de två senaste årens uppföljningar har gruppen lämnat förslaget att regeringen om några år bör göra en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen. Av årets budgetproposition framgår inte om någon sådan är planerad. Enligt gruppens bedömning är det mycket angeläget att en sådan uppföljning genomförs och att resultaten redovisas till riksdagen, inte minst mot bakgrund av vad som förra året framkom i utskottets uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet. Gruppen vill även i detta sammanhang peka på vikten av att redan på ett tidigt stadium ta fram resultatindikatorer så att det blir möjligt att följa upp och utvärdera resultaten av olika insatser.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen kan även i år konstatera att regeringens resultatredovisning är inriktad på de delar av fiskerieringen som regleras genom kvoter. Detta innebär att resultaten av statens insatser inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism inte omfattas. Gruppen finner det angeläget att även resultaten av insatserna inom sötvattensfiske, vatten-

bruk och fisketurism fortsättningsvis redovisas till riksdagen. Enligt gruppens bedömning bör detta beaktas i det fortsatta arbetet med att utveckla resultatindikatorer för återrapportering till riksdagen inom fiskeområdet.

En del av det livsmedelspolitiska målet är att livsmedelsproduktionen ska vara socialt hållbar. Liksom förra året har regeringen valt att redovisa genomförandetakten för fiskeprogrammen som en indikator för att mäta denna del av målet. Miljö- och jordbruksutskottet har de senaste åren framfört att kopplingen insatsernas betydelse för landsbygdens utveckling borde tydliggöras, liksom hur den ska bedömas. Gruppen kan konstatera att det inte har blivit tydligare i årets budgetproposition och att gruppens bedömning från tidigare år därför kvarstår. Gruppen gör även i årets uppföljning bedömningen att resultatredovisningen i högre grad bör inriktas på att redovisa faktiskt uppnådda resultat och inte insatser samt att bedöma om det redovisade resultatet pekar på en positiv eller negativ utveckling. Gruppen menar att detta är mycket angeläget att beakta i det fortsatta utvecklingsarbetet kring indikatorer inom det livsmedelspolitiska området.

Utskottet har i tidigare års uppföljningar framfört att fiskenäringens betydelse för olika regioner borde kunna redovisas till riksdagen. Gruppen kan konstatera att en sådan redovisning inte heller finns med i årets budgetproposition. Regeringen redovisar inte t.ex. fiskeflottans regionala fördelning eller yrkesfiskets, vattenbrukets och fisketurismens omfattning i olika regioner.

I miljö- och jordbruksutskottets uppföljning hösten 2006 framfördes att en ny och tydligare indikator bör tas fram som på ett bättre sätt ger riksdagen information om lönsamheten inom fisket. I förra årets budgetproposition redovisades en sådan indikator, förädlingsvärde per anställd, utöver den indikator som använts tidigare, landningsvärdet per yrkesfiskelicens. Enligt gruppens bedömning gav den nya indikatorn riksdagen mer relevant information om lönsamheten inom delar av yrkesfisket. Gruppen kan konstatera att denna resultatindikator inte redovisas till riksdagen i årets budgetproposition. Någon förklaring till detta ges inte. Gruppen vill även i år uppmärksamma vikten av att fortsätta utvecklingsarbetet kring indikatorerna så att lönsamheten inom alla delar av yrkesfisket, vattenbruket och fisketurismen kan redovisas till riksdagen.

I tidigare års uppföljningar har miljö- och jordbruksutskottet framfört att det vore värdefullt om den strukturförändring som sker inom fisket redovisas och analyseras av regeringen. Man har särskilt pekat på vikten av att noga följa den fortsatta utvecklingen för det småskaliga fisket. Bland annat har man efterlyst en redovisning och analys av vilken typ av fiskefartyg som skrotats, inom vilka flottsegment som de har verkat och hur sammansättningen av fiskeflottan förändras över tiden samt effekterna för kustfisket. Gruppen kan konstatera att någon sådan redovisning och analys inte har genomförts i årets budgetproposition. Enligt gruppens bedömning är det fortsatt mycket angeläget att en sådan årlig redovisning och analys

genomförs, inte minst mot bakgrund av vad som har framkommit i gruppens fördjupade uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet.

Enligt gruppens bedömning vore det mycket värdefullt för utskottets och riksdagens fortsatta behandling av resultatredovisningen om den sammanfattande bedömningen utifrån det livsmedelspolitiska målet som helhet kan utvecklas inför kommande år.

I tidigare års uppföljningar har gruppen pekat på att regeringen bör göra en egen bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att nå målen, t.ex. analysera relevansen i de insatser som görs i förhållande till de problem som konstaterats och de mål som beslutats. Gruppen har framfört att detta skulle underlätta riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat. Gruppen vill poängtera att denna bedömning kvarstår även i årets uppföljning.

Mot bakgrund av att målet för livsmedelspolitiken ändrades genom riksdagens beslut hösten 2004 i syfte att tydligare sätta fokus på konsumenterna vore det värdefullt om konsumentaspekten ingick i regeringens fortsatta arbete med att utveckla indikatorer inom fiskeområdet.

3.3 Småskalig livsmedelsproduktion

3.3.1 Regeringens redovisning

Regeringen anger i årets budgetproposition att småskalig livsmedelsproduktion spelar en allt viktigare roll för sysselsättning och företagande på landsbygden. Den är vanligtvis baserad på närproducerade råvaror och bidrar till arbetstillfällen i glesbygden och till nyföretagande. Verksamheten har också ofta en besöksnäring kopplad till produktionen. År 2007 hade de småskaliga livsmedelsföretagen¹⁴ enligt regeringen en omsättning på ca 700 miljoner kronor, vilket var en ökning med 10 % från föregående år.

Regeringen uppger att regelverket inom livsmedelssäkerhetsområdet i vissa fall upplevs som hämmande. Arbetet att på bästa sätt uppnå säkra livsmedel utan alltför stora investeringar och utan att riskera livsmedelssäkerheten ska enligt regeringen fortsätta som en del av arbetet för förenklade regler.

3.3.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

Våren 2006 angav miljö- och jordbruksutskottet utifrån sin fördjupade uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion ett antal punkter som borde uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet inom området. Det gällde bl.a. problem och hinder i regelverk, tillsyn, tillståndsgivning, kompetensutveckling, distribution samt finansiering (se vidare avsnitt 2.3).

¹⁴ Livsmedelsproducerande företag med färre än tio anställda.

Hösten 2007 konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att ett antal insatser för att stärka den småskaliga livsmedelsproduktionen redovisades i budgetpropositionen. Utskottet noterade dock att det inte gavs någon redovisning av resultatet av de insatser som vidtagits för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Utskottet ansåg att det var mycket viktigt att sådana redovisningar görs i kommande budgetpropositioner. Utskottet framförde vidare att det vore värdefullt om riksdagen fick en resultatskrivelse med en samlad redogörelse för de åtgärder som har vidtagits med anledning av utskottets uppföljning av den småskaliga livsmedelsproduktionen och en fördjupad analys av dessa åtgärders resultat.¹⁵

3.3.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

År 2005 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. I uppföljningen uppmärksammades en rad olika problem och möjligheter inom området. Utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp pekade bl.a. på att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma den småskaliga livsmedelsproduktionens betydelse för möjligheterna att uppnå målet för livsmedelspolitiken som beslutats av riksdagen. Mot den bakgrunden framförde gruppen att resultaten bör följas upp i bl.a. regeringens årliga resultatredovisningar till riksdagen.

Gruppen kan i årets uppföljning av resultatredovisningen konstatera att regeringen i årets budgetproposition redovisar ett antal insatser och att regeringen uppmärksammar att regelverket upplevs som hämmande.

Gruppen kan vidare dock konstatera att regeringen inte heller i år har gjort någon redovisning i budgetpropositionen av resultatet av de insatser som har gjorts för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Enligt gruppens bedömning är det fortfarande mycket angeläget att sådana resultatredovisningar görs i kommande budgetpropositioner.

Gruppen vill i årets uppföljning åter framhålla att det vore mycket värdefullt om riksdagen kunde få en samlad redogörelse för de åtgärder som har vidtagits med anledning av utskottets uppföljning av förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen och en fördjupad analys av resultatet av dessa åtgärder. Detta skulle lämpligen kunna göras i form av en resultatskrivelse till riksdagen.

¹⁵ Bet. 2007/08:MJU2.

3.4 Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

3.4.1 Regeringens redovisning

Förslag att riksdagsbindningen av mål ska upphöra

Regeringen föreslår i årets budgetproposition att riksdagsbindningen av mål för politikområden ska upphöra, däribland målet för livsmedelspolitiken.

Underindelningen av regeringens resultatredovisning

Den för alla utgiftsområden enhetliga verksamhetsstrukturen tas bort, vilket enligt regeringen ger ökad flexibilitet i utformningen av resultatredovisningen så att den i ökad grad kan utformas utifrån såväl regeringens som riksdagens behov samt verksamhetens karaktär. Detta innebär att regeringen har prövat och i vissa fall förändrat underindelningen av respektive utgiftsområde. När det gäller resultatredovisningen för utgiftsområde 23 sker regeringens återrapportering till riksdagen uppdelat på de verksamheter som de tidigare politikområdena indelades i, dvs. jordbruk, fiske samt säker och bra mat. Regeringen anger vidare att den har för avsikt att vidareutveckla resultatredovisningen inom utgiftsområde 23 mot bakgrund av bl.a. de synpunkter som riksdagen har redovisat till regeringen.

Nya regeringsmål för utgiftsområdet

I budgetpropositionen föreslår eller anger regeringen mot vilka mål verksamheter inom utgiftsområdena ska redovisas och följas upp i framtiden. När det gäller utgiftsområde 23 anger regeringen att dess mål för utgiftsområdet uttrycks i en gemensam vision för utgiftsområdet: bruka utan att förbruka. Visionen har delats in i tre strategiska inriktningsmål som kommer att utgöra strukturen för regeringens redovisning och uppföljning:

- Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.
- De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.
- De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.

Regeringen har för avsikt att återkomma med information om det fortsatta arbetet med de tre inriktningsmålen.

Fortsatt dialog

Regeringen konstaterar att formerna för och innehållet i regeringens resultatredovisning till riksdagen är föremål för fortsatt diskussion mellan Regeringskansliet och riksdagsförvaltningen och riksdagens utskottsorganisation. En självklar utgångspunkt i denna diskussion är enligt regeringen att riksdagens efterfrågan på resultatinformation ska tillgodoses. Enligt regeringen finns anledning att noga överväga i vilken utsträckning den nya indelningen av regeringens resultatredovisning tillgodoser riksdagens behov av

information. Regeringen menar även att det finns anledning att fortsatt överväga hur en ordning ska skapas som ger bättre förutsättningar än i dag för en dialog mellan riksdagen och regeringen om inriktningen och resultatet av den förda politiken.¹⁶

3.4.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning framhöll miljö- och jordbruksutskottet, i likhet med föregående år, vikten av att utskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Miljö- och jordbruksutskottet har tidigare framfört att utskottets synpunkter är viktiga att uppmärksamma i dialogen mellan riksdagen och regeringen om det fortsatta utvecklingsarbetet kring formerna för resultatredovisningen.

3.4.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

Sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning inom både riksdagen och Regeringskansliet. Miljö- och jordbruksutskottet har bl.a. genom sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet under flera år tagit en mycket aktiv del i detta arbete. Inom det livsmedelspolitiska området pågår en dialog mellan miljö- och jordbruksutskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras, både vad gäller innehåll och form. Från riksdagens sida har miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp från och med 2005 årligen följt upp och analyserat regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen. Inom det livsmedelspolitiska området har riksdagen i de senaste budgetberedningarna gett en tydlig återkoppling till regeringen angående hur regeringens redovisning och bedömning av uppnådda resultat bör utvecklas när det gäller det faktiska innehållet och strukturen för redovisningen. Synpunkterna har handlat bl.a. om valet av indikatorer och deras koppling till av riksdagen beslutade mål, behovet av att tydliga tidsserier redovisas för samtliga indikatorer, behovet av uppföljningar av olika statliga insatser resultat och bedömningar av hur insatserna bidrar till att nå målen samt önskemål om att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya insatser. Regeringen har angett att ett långsiktigt arbete med att utforma indikatorer för resultatuppföljningen pågår.¹⁷ Syftet är att förenkla och förtydliga redovisningen till riksdagen i enlighet med vad utskottet har framfört.

Gruppen noterar att regeringen i årets budgetproposition anger att en självklar utgångspunkt för utvecklingsarbetet är att riksdagens efterfrågan på resultatinformation ska tillgodoses. Gruppen vill mot den bakgrunden framföra att miljö- och jordbruksutskottet vid olika tillfällen har betonat att de synpunkter som utskottet har fört fram i budgetbetänkandena är vik-

¹⁶ Prop. 2008/09:1 avsnitt 10.4 s. 290–294.

¹⁷ Prop. 2006/07:1 utg.omr. 23.

tiga att uppmärksamma i regeringens fortsatta utvecklingsarbete. Utskottet har hänvisat till de riktlinjer som beslutats av riksdagen i vilka det framgår att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. När det gäller de synpunkter som framfördes av riksdagen hösten 2007 angav regeringen i skrivelse 2007/08:75 att utskottets uppföljning och analys av resultatredovisningen för politikområdet Livsmedelspolitik bereddes i Regeringskansliet och att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2009. Gruppen kan i årets uppföljning konstatera att regeringen inte redovisar resultatet av denna beredning i budgetpropositionen. Gruppens uppföljning visar att regeringen inte heller i årets budgetproposition har beaktat de synpunkter som utskottet tidigare har framfört. Gruppen vill här betona att vår bedömning från tidigare års uppföljningar kvarstår, dvs. att de synpunkter som förs fram i uppföljningen är viktiga att uppmärksamma i regeringens fortsatta utvecklingsarbete.

Indelningen av verksamheten i politikområden

Det hittillsvarande systemet har varit uppbyggt kring att riksdagen beslutar om ekonomiska ramar för olika verksamheter i form av utgiftsområden och anslag, medan riksdagens beslut om mål för olika verksamheter har fattats i en annan struktur, där verksamheten har delats in i politikområden. Indelningen i utgiftsområden och politikområden har inte alltid varit överensstämmande. Miljö- och jordbruksutskottet bereder anslag inom två utgiftsområden. Verksamheten har hittills varit indelad i åtta politikområden, varav Livsmedelspolitik har varit ett. Livsmedelspolitik har i sin tur varit indelat i verksamhetsområdena Jordbruk, Fiske samt Säker och bra mat.

Gruppen kan konstatera att regeringen som ett svar på den kritik som har framförts mot att indelningen i politikområden och utgiftsområden inte har varit överensstämmande har valt att inte längre indela den statliga verksamheten i politikområden. Från ett resultatredovisningsperspektiv innebär det att utskottet numera får en mer sammanhållen och fullständig mål- och resultatinformation för anslagen. Gruppen menar dock att det fortsatt finns behov av en underindelning av utgiftsområde 23 för att möjliggöra en relevant resultatredovisning till riksdagen. Enligt gruppens bedömning förefaller den underindelning som regeringen har valt i årets budgetproposition att vara relevant: Skogen; Djurhälsa, djurskydd och viltvård; Livsmedel – Jordbruk, Fiske, Säker och bra mat; Landsbygd; Sameområdet samt Utbildning och forskning.

Som en följd av att indelningen i politikområden tas bort har regeringen föreslagit riksdagen att målen för de nuvarande politikområdena Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygds politik och Samepolitik ska upphöra att gälla. I stället anger regeringen att ett gemensamt mål ska gälla för hela utgiftsområde 23 och att detta ska beslutas av regeringen, inte av riksdagen.

Målet för livsmedelspolitiken

Gruppen kan inledningsvis konstatera att regeringen enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten till riksdagen ska redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. I förarbetena till budgetlagen anges bl.a. följande:

Att ange ett mål eller ett förväntat resultat och jämföra detta med det resultat som faktiskt uppnåtts är helt grundläggande i en styrprocess som syftar till en successivt allt effektivare och mer ändamålsenlig verksamhet. Regeringen bör därför inför riksdagen för olika områden ange vilka mål som avses bli uppnådda med de resurser som begärs och de övriga åtgärder som regeringen avser att vidta. När budgetåret – eller en annan lämplig tidsperiod – är över och verksamheten har genomförts, är det naturligt att regeringen redovisar de resultat som har uppnåtts. På så sätt stärks såväl riksdagens roll i budgetprocessen som regeringens styrning av den statliga verksamheten.¹⁸

När det gäller livsmedelspolitiken och dess olika delar har riksdagen fattat beslut om mål vid olika tillfällen:

- **Målet för livsmedelspolitiken** är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan (prop. 2004/05:1 utg.omr. 23, bet. 2004/05:MJU2).
- **Mål och inriktning för en nationell politik för kust- och insjöfisket samt för fritidsfisket och vattenbruket** (prop. 2003/04:5, bet. 2003/04: MJU13).
- **Riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU:** Sverige ska verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU vars mål är att främja ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäliga priser, främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion samt bidra till global livsmedelssäkerhet (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23).

Vidare har EU beslutat om mål för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och den gemensamma fiskepolitiken (GFP):

- **Den gemensamma jordbrukspolitikens övergripande mål** formuleras i artiklarna 32–37 i EG-fördraget. EU:s mål för den gemensamma jordbrukspolitiken är att höja produktiviteten inom jordbruket, garantera en skälig levnadsstandard för lantbrukarna, stabilisera marknaderna för jordbruksprodukter, dvs. att minska effekterna av variationer i utbud och efterfrågan, trygga försörjningen av jordbruksprodukter samt att garantera konsumenterna tillgång till jordbruksprodukter till rimliga priser.
- **Målen för den gemensamma fiskepolitiken** är att säkerställa att levande akvatiska resurser utnyttjas på ett hållbart sätt i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende.¹⁹

¹⁸ Prop. 1995/96:220, s. 21-22, bet. 1996/97:KU3.

¹⁹ Rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002.

Gruppen kan konstatera att riksdagen hösten 2000 beslutade att målet för det nya politikområdet Livsmedelspolitik skulle vara en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion.²⁰ Hösten 2004 föreslog regeringen att målet för livsmedelspolitiken borde ändras för att bättre spegla de ambitioner som finns när det gäller nyttan även för konsumenterna. Riksdagen godkände denna ändring. I årets budgetproposition föreslår regeringen att målen för bl.a. livsmedelspolitiken ska upphöra att gälla. Som skäl anger regeringen att utgiftsområde 23 inte längre indelas i politikområden.

Riksdagen har vid två tillfällen under senare år, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete rörande bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning.²¹ Av riktlinjerna framgår bl.a. att riksdagen är en central länk i styrkedjan. I riksdagens riktlinjer betonas utskottens möjlighet att i budgetbetänkandena ta ställning till de av regeringen redovisade resultaten i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Miljö- och jordbruksutskottet har i sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet de senaste åren arbetat i enlighet med riksdagens riktlinjer. Utskottet har i sina uppföljningar och utvärderingar analyserat redovisade resultat i förhållande till de mål, regler och anslag för verksamheten som riksdagen har beslutat om.

Gruppen konstaterar att regeringen i årets budgetproposition har ändrat på verksamhetsstrukturen och föreslår att riksdagsbindningen av vissa mål ska upphöra, däribland målet för livsmedelspolitiken. Vidare anger regeringen en vision och tre inriktningsmål som kommer att utgöra strukturen för regeringens kommande redovisning och uppföljning inom utgiftsområde 23. Samtidigt kan gruppen konstatera att regeringen framför att formerna för och innehållet i regeringens resultatredovisning till riksdagen är föremål för fortsatt diskussion och att en självklar utgångspunkt i denna diskussion är att riksdagens efterfrågan på resultatinformation ska tillgodoses. Enligt regeringen finns anledning att noga överväga i vilken utsträckning den nya indelningen av regeringens resultatredovisning tillgodoser riksdagens behov av information. Regeringen menar även att det finns anledning att fortsatt överväga hur en ordning ska skapas som ger bättre förutsättningar än i dag för en dialog mellan riksdagen och regeringen om inriktningen och resultatet av den förda politiken.

Gruppen anser att det är mycket viktigt att i det fortsatta utvecklingsarbetet lyfta fram frågan om huruvida riksdagen eller regeringen ska fatta beslut om de övergripande målen för den statliga verksamheten inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde. En annan viktig fråga är formerna för och innehållet i den fortsatta resultatredovisningen till riksdagen. Gruppen menar att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara hur utskottets arbete med dels fördjupad uppföljning och utvärdering, dels löpande uppföljning av regeringens resultatredovisningar

²⁰ Prop. 2000/01:1, bet. 2000/01:MJU2.

²¹ Försl. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23; framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

kan underlättas så att utskottet även fortsättningsvis kan fullfölja sitt uppdrag enligt riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer. Gruppen har för avsikt att fortsatt följa utvecklingen av denna viktiga fråga.

Gruppen konstaterar slutligen att det inte framgår av budgetpropositionen hur den vision för utgiftsområdet och de tre inriktningsmål som har tagits fram av regeringen ska kunna följas upp och utvärderas. Inte heller framgår vilka indikatorer som ska användas för att mäta och redovisa t.ex. öppenhet, mångfald, omtanke och ansvarstagande.